



ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΠΜΣ ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ



ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : κ. Μιχαήλ Χρηστάκης

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ : Αττιτή Ειρήνη AM 7107M032

ΑΘΗΝΑ 2010

«Η Ευρώπη δεν θα γίνει μεμιάς, ούτε μέσα σ' ένα συνολικό οικοδόμημα. Θα γίνει με συγκεκριμένα βήματα, που θα δημιουργήσουν πρώτα πραγματική αλληλεγγύη»

Robert Schuman, 1950

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο τομέας του πολιτισμού απασχολεί ιδιαίτερα έντονα την Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία χρόνια, κυρίως μετά την Συνθήκη του Μάαστριχτ, όπου η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μπήκε σε μια νέα φάση. Ο πολιτισμός, στη νέα αυτή φάση, αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα και αποτελεί κοινοτική πολιτική.

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την διατήρηση και την ανάδειξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, μέσα από τα κοινοτικά χρηματοδοτικά προγράμματα, είναι το αντικείμενο της παρούσας μελέτης.

Η έννοια της ευρωπαϊκής ταυτότητας απασχόλησε έντονα θεωρητικούς και επιστήμονες, αποτελεί όμως αναμφίβολα τον πυρήνα για την επίτευξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Με την ανάδειξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, ο οποίος λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος για τα κράτη μέλη της Ε.Ε. και ενισχύει την κοινή ευρωπαϊκή τους ταυτότητα, ο στόχος της ολοκλήρωσης γίνεται πιο εφικτός.

Η ποικιλομορφία και οι διαφορετικές εθνικές προσεγγίσεις στο θέμα του πολιτισμού απαλύνονται, μέσα από μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική και κυρίως μέσα από τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις για τον πολιτισμό, οι οποίες μπορεί να μην καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος του κοινοτικού προϋπολογισμού, η σταδιακή τους αύξηση, ωστόσο, μαρτυρά μια νέα προοπτική για το μέλλον της Ένωσης.

PREFACE

The sector of culture occupies particularly intensely the European Union in the past few year, mainly afterwards the Treaty of Maastricht, where the European completion entered in a new phase. The culture, in this new phase, acquires bigger gravity and constitutes Community policy.

The policy of European Union for the maintenance and appointment of European culture, through the Community financing programs, is the object of present study.

The significance of European identity occupied intensely theorists and scientists, constitutes however indubitably the core for the achievement of European completion. With the appointment of European culture, which functions as conjunctive ring for the member states the EU and strengthens their common European identity the objective of completion becomes more feasible.

The diversity and the different national approaches in the subject of culture appease through a common European policy and mainly through the Community financing for the culture, that can occupy big part of Community budget, their progressive increase, however, witness a new prospect for the future of Union.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.....	10
1.1 Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και πολιτισμός.....	10
1.2 Οι προβληματικές του «ευρωπαϊκού πολιτισμού».....	13
1.2.1 Η έννοια της πολιτισμικής διαφορετικότητας.....	13
1.2.2 Η κυριαρχία του αμερικανικού πολιτιστικού μοντέλου.....	14
1.2.3 Οι συγκρουόμενες εθνικές πολιτικές πολιτισμού.....	15
2. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΤΟ 1992.....	16
2.1 Ο πολιτισμός στις ιδρυτικές συνθήκες.....	16
2.2 Η κοινοτική πολιτιστική δράση μέχρι το 1992.....	17
2.3 Οι πρώτες επιδοτούμενες κοινοτικές πολιτιστικές πρωτοβουλίες.....	19
2.3.1 Η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πόλη	19
2.3.2 Οικονομική ενίσχυση στη μουσική, την ποίηση, το βιβλίο και την ανάγνωση..	20
2.3.3 Οικονομική ενίσχυση για την διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.....	21
2.3.4 Οικονομική ενίσχυση στον οπτικοακουστικό τομέα.....	21
2.3.5 Χορηγίες και επιδοτήσεις.....	23
3. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ.....	24
3.1 Η Συνθήκη του Μάαστριχτ.....	24
3.2 Το άρθρο 128 ΣυνθΕΚ.....	25
4. ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ.....	28
4.1 Τα προγράμματα «Πρώτης Γενιάς».....	28
4.1.1 Το πρόγραμμα Καλειδοσκόπιο.....	29
4.1.2 Το πρόγραμμα Αριάδνη.....	30
4.1.3 Το πρόγραμμα Ραφαήλ.....	31
4.2 Η διαδικασία που ακολουθήθηκε.....	31
4.3 Η αξιολόγηση των προγραμμάτων.....	32
4.4 Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.....	33
4.5 Οι συστάσεις του αξιολογητή προς την Επιτροπή.....	34
5. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2000».....	35

5.1 Ο προϋπολογισμός.....	37
5.2 Η αξιολόγηση του προγράμματος.....	38
6.ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2007».....	39
6.1 Η στήριξη πολιτιστικών δράσεων και φορέων.....	42
6.2 Η καταπολέμηση της απάτης.....	44
7.ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «MEDIA 2007».....	45
7.1 Οι στόχοι και ο διατιθέμενος προϋπολογισμός.....	47
8.Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΔΙΑΦΘΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ.....	51
8.1 Ο Πολιτισμός στο Α΄ Κ.Π.Σ και Β΄Κ.Π.Σ.....	53
8.2 Το Ε.Π. «Πολιτισμός» στο Γ΄ Κ.Π.Σ.....	56
8.3 Ο Πολιτισμός στο Ε.Σ.Π.Α.....	58
8.4 Οι κοινοτικές επιδοτήσεις την περίοδο 2007-2013.....	62
9.ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ (2008).....	66
9.1 Ο θεσμός του Ευρωπαϊκού Έτους.....	66
9.2 Οι στόχοι του Έτους.....	67
9.3 Η χρηματοδότηση των δράσεων του Έτους.....	69
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	74
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	79
1. Η απόφαση 719/96/ΕΚ.....	80
2. Η απόφαση 2085/97/ΕΚ.....	85
3. Η απόφαση 2228/97/ΕΚ.....	89
4. Η απόφαση 508/2000/ΕΚ.....	95
5. Η απόφαση 1855/2006/ΕΚ.....	100

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

CEREC : Comitee Europeen pour le Rapprochement de l' Economie et de la Culture

COMECON : Council of Mutual Economic Assistance

ΔΕΥ : Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις

ΔΡΥ : Δημόσιες Ραδιοτηλεοπτικές Υπηρεσίες

ECU : European Currency Unit

ΕΕ : Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΠ : Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

ΕΖΕΣ : Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών

ΕΟΚ : Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΟΠ : Ευρωπαϊκό Οπτικοακουστικό Παρατηρητήριο

ΕΟΧ : Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος

ΕΠ : Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΕΣΠΑ : Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

ΕΣΣΔ : Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

GATT : General Agreement on Tariffs and Trade

HDTV : High Definition Television

ΗΠΑ : Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΚΕΠΠΑ : Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας

ΚΠΣ : Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

ΜΚΟ : Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ΜΜΕ : Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

ΟΗΕ : Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

OLAF : European Anti-Fraud Office

ΠΓΔΜ : Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

ΠΕΠ : Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

ΠΟΕ : Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

ΠΣΕ : Πολιτιστικό Σημείο Επαφής

ΣυνθΕΚ : Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

TWF : Television Without Frontiers Directive

UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία ο Δίας ερωτεύθηκε την κόρη του βασιλιά Φοινίκης Αγήνορα, Ευρώπη. Για να την πλησιάσει μεταμορφώθηκε σε λευκό ταύρο και με την γοητεία του σαγήνεψε την Ευρώπη. Τότε ο Δίας την απήγαγε και την πήγε στην Κρήτη, όπου τέλεσε τον γάμο στην Γόρτυνα. Από τον γάμο αυτό γεννήθηκαν οι Μίνωας, Ραδάμανθυς και Σαρπηδόνας. Η λέξη ετυμολογείται πιθανώς από τις λέξεις *ευρύς* και *ώψ* («ανοικτομάτης, με μεγάλα μάτια»). Μια άλλη θεωρία θέλει την προέλευση της λέξης από το ακκαδικό *erebu* («δύω»)¹.

Πέρα όμως, από το ερώτημα της προέλευσης του ονόματος της Γηραιάς Ηπείρου, ερωτήματα παραμένουν ακόμα τόσο για τα γεωγραφικά, όσο και για τα πολιτιστικά της σύνορα.

Η Ευρώπη αποτέλεσε το κέντρο, γύρω από το οποίο αναπτύχθηκαν οι διάφοροι πολιτισμοί. Πρώτος ευρωπαϊκός πολιτισμός θεωρείται ο ελληνικός. Στη συνέχεια αναπτύχθηκε ο ρωμαϊκός, για να δώσει τη θέση του στο χριστιανικό, που άνθισε στην εποχή της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Ακολουθούν οι διάφορες επιδρομές των βαρβαρικών φυλών και η κατάληψη όλης της Δ. Ευρώπης, που βυθίζεται, σχεδόν τελείως, στο σκοτάδι. Οι φυλές αυτές αρχίζουν να δημιουργούν τα πρώτα οργανωμένα κράτη και να δέχονται την επίδραση του παλιού ρωμαϊκού πολιτισμού. Στη συνέχεια (στο 1241) εισβάλλουν οι Μογγόλοι, που περιορίζονται στο ανατολικό τμήμα και σώζεται, έτσι, η υπόλοιπη Ευρώπη από την καταστροφή. Με την ανακάλυψη της Αμερικής και των άλλων ηπείρων αρχίζει για την Ευρώπη μια νέα περίοδος, των ανακαλύψεων και της αποικιοκρατίας. Παράλληλα υπάρχει μια διόγκωση του ρόλου της Εκκλησίας στη ζωή και την οργάνωση των κρατών. Το αποτέλεσμα ήταν οι διάφοροι πόλεμοι και η Ιερά Εξέταση.

Γενέτειρα της φιλοσοφίας, της επιστήμης και της τέχνης, πηγή μεγαλειωδών ιδεωδών όπως η ελευθερία και η ισότητα, η Ευρώπη αποτέλεσε πεδίο όχι μόνο συγκρούσεων και μαχών, αλλά και πολιτιστικών ανταλλαγών, συμβάλλοντας έτσι στην δημιουργία αργότερα μιας κοινής πολιτιστικής έννοιας. Η συνύπαρξη διαφορετικών λαών διαμόρφωσε κοινές ιδέες και χαρακτηριστικά.

Ο πολιτιστικός πλουραλισμός αποτελεί θεμέλιο του ευρωπαϊκού πολιτισμού, μιας από τις βασικές προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της ενιαίας αγοράς.

¹ <http://el.wikipedia.org>

Η αρχική στόχευση στην οικονομική ενοποίηση και η παραγκώνιση του πολιτιστικού τομέα ίσως λειτούργησε ως τροχοπέδη στην διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ ήταν ορόσημο για την δραστηριοποίηση στον πολιτιστικό τομέα της Ε.Ε., καθώς μέχρι τότε η κοινοτική δραστηριότητα στον πολιτισμό ήταν αμφισβητούμενη. Η ανάπτυξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού ενισχύθηκε τόσο με βοηθητικές δραστηριότητες, όσο και με οικονομική – χρηματοδοτική στήριξη.

Τα τελευταία χρόνια, ο τομέας του πολιτισμού θεωρείται ένας από τους πιο νευραλγικούς τομείς της Ε.Κ. Για τον λόγο αυτό, η παρούσα διπλωματική εργασία θα αναλύσει την πολιτιστική δραστηριότητα της Κοινότητας και κυρίως μέσα από τις οικονομικές ενισχύσεις προς τον πολιτιστικό τομέα. Ειδικότερα, θα παρατεθούν οι κοινοτικές χρηματοδοτήσεις για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, πριν από το Μάαστριχτ, αλλά και ύστερα, όπως τα ενιαία χρηματοδοτικά μέσα - προγράμματα διακρατικής συνεργασίας, οι χρηματοδοτήσεις μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, δηλαδή τα κοινοτικά προγράμματα στήριξης (Α΄, Β΄, Γ΄ Κ.Π.Σ. και ΕΣΠΑ), και άλλες δράσεις που συνέβαλαν στη σταδιακή ενεργοποίηση του πολιτιστικού τομέα (Πολιτιστική Πρωτεύουσα, Ευρωπαϊκό Έτος κ.α).

Τα προγράμματα διακρατικής πολιτιστικής συνεργασίας, όπως το «Πολιτισμός»² (Culture) και το «Media»³, έχουν σχεδιαστεί ως ένα συνδεδεμένο, παγκόσμιο και πλήρες εργαλείο, με κύριο στόχο την δραστική συνεισφορά στην εξέλιξη μιας Ευρωπαϊκής ταυτότητας με βαθιές ρίζες. Παράλληλα, η χρηματοδότηση για τον πολιτισμό, μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, αναλύεται με βάση το παράδειγμα της Ελλάδας. Ο τομέας του πολιτισμού στο Α΄ Κ.Π.Σ. (Πακέτο Delors I) ήταν εξαιρετικά υποβαθμισμένος, ίσως ανύπαρκτος και οι ελάχιστες ληφθείσες πρωτοβουλίες αντιπροσώπευαν έργα κυρίως τοπικής σημασίας. Στο Β΄ Κ.Π.Σ. (Πακέτο Delors II) ο τομέας του πολιτισμού δεν λειτούργησε ως αυτόνομο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, συνδυάστηκε όμως με τον τομέα του τουρισμού (Ε.Π. «Τουρισμός-Πολιτισμός»). Ο «Πολιτισμός» στο Γ΄ Κ.Π.Σ. αποτέλεσε, για πρώτη φορά, αυτόνομο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, με στόχο την αξιοποίηση της πολιτισμικής κληρονομιάς και την προώθηση του σύγχρονου πολιτισμού, ενώ στο Ε.Σ.Π.Α, η πολιτιστική δράση μεταφέρεται πλέον στα Π.Ε.Π.

² Αποφάσεις 508/2000/ΕΚ και 1855/2006/ΕΚ

³ Αποφάσεις 90/2001/ΕΕΚ, 163/2001/ΕΕ, 1718/2006/ΕΚ

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη της σημασίας των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων για την διατήρηση και την ανάδειξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, ως βασικός τομέας για την επίτευξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η πορεία των χρηματοδοτήσεων κατά την κοινοτική πολιτιστική δράση, από το 1980 περίπου, έως σήμερα, θα συμβάλει στην κατανόηση της βαρύτητας που προσέδωσε σταδιακά η Κοινότητα στον τομέα του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

1.1 Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και πολιτισμός

Ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η επίτευξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η ενοποίηση των αγορών και των οικονομιών των κρατών μελών υπήρξε δυσχερής και στόχοι, όπως μια μελλοντική πολιτική ενοποίηση, φαντάζουν ακόμα πιο μακρινοί.

Η ευρωπαϊκή ενοποίηση – ολοκλήρωση, ωστόσο, δεν μπορεί να στηριχθεί μοναχά στον οικονομικό τομέα για να επιτύχει. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εξελιχθεί έτσι, ώστε να μην είναι απλώς μια οικονομική κοινότητα που λειτουργεί (Habermas 2003 : 45). Για τον λόγο αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση επιχειρεί να δημιουργήσει μια συνείδηση, πως όλοι οι πολίτες των κρατών μελών που την απαρτίζουν ανήκουν στο ίδιο ευρωπαϊκό όλο, πως έχουν κοινό παρόν και μέλλον.

Η ενότητα που επιχειρείται μεταξύ των κρατών μελών, θα πρέπει να στηριχθεί όχι μόνο σε ένα κοινό νόμισμα, το ΕΥΡΩ⁴, αλλά και στην κοινή ευρωπαϊκή ταυτότητα. Η ύπαρξη ευρωπαϊκής ταυτότητας σημαίνει την ύπαρξη κοινού παρελθόντος, κοινών ιδεών, αξιών, δηλαδή ενός κοινού πολιτισμού, του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Η ιδέα της «Ευρώπης» αρχίζει να έχει νόημα «όταν συνδυάστηκαν τα βασικά συστατικά στοιχεία, ο αρχαίος ρωμαϊκός και ελληνικός κόσμος, ο χριστιανισμός και η γεωγραφική διεύρυνση πέρα από το μεσογειακό κόσμο της αρχαιότητας» κατά τον ιστορικό Hering (Hering 1996 : 32).

⁴ Το Ευρώ (EUR, €) είναι το ενιαίο νόμισμα της Ε.Ε. Εισήχθη την 1η Ιανουαρίου 1999 και έγινε το νόμισμα περισσότερων από 300 εκατομμυρίων ανθρώπων στην Ευρώπη. Τα τρία πρώτα χρόνια ήταν ένα άλλο νόμισμα που χρησιμοποιούνταν μόνο για λογιστικούς σκοπούς. Τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002 και αντικατέστησαν τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα των εθνικών νομισμάτων δώδεκα χωρών. Σήμερα, είναι το επίσημο νόμισμα σε 16 από τα 27 κράτη μέλη της Ε.Ε.

Η λέξη «Ευρώπη» συναντάται στο 400 μ.Χ. στα βόρεια των Άλπεων, κατά το Μεσαίωνα για τις χώρες Ιταλία, Γερμανία και Γαλλία, καθώς η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία αντιπροσωπεύει το πνευματικό κέντρο της Ευρώπης.

Οι Ευρωπαίοι της εποχής, σύμφωνα με τον Hering συνειδητοποίησαν τα κοινά τους στοιχεία, όταν χρειάστηκε να αντιμετωπίσουν ξένους πολιτισμούς (Άραβες, Τούρκοι, ιθαγενείς της Αμερικής και της Ασίας). Όπως αναφέρει ο Hering *«απέναντι στους πολιτισμούς αυτούς η Ευρώπη, φαινόταν στους ίδιους τους Ευρωπαίους ενιαία, και τη χριστιανική Ευρώπη ως κέντρο του κόσμου...»* (Hering 1996 : 33).

Η ιδέα της ενωμένης Ευρώπης ενισχύθηκε ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του Διαφωτισμού (18^{ος} αιώνας), όπου πολλοί συγγραφείς συσχέτιζαν την ενοποίηση της Ευρώπης με το μέλλον της ανθρωπότητας. Εκείνη τη χρονική περίοδο η Ευρώπη βιώνει την πολιτική ανάπτυξη παράλληλα με την προβολή της ενότητας των ευρωπαίων και ως φυσική ιδιότητα (ανάπτυξη της βιολογίας).

Σύμφωνα με τον Woolf κατά τον 18^ο αιώνα καθορίστηκαν τα γεωγραφικά σύνορα της Ευρώπης και η επαφή με το Ισλάμ συνέβαλε στην ανάδειξη μιας κοινής συνείδησης – ταυτότητας. Την εποχή του Διαφωτισμού επινοήθηκε και ο όρος «ευρωπαϊκός πολιτισμός», όπου κατά τον Woolf *«είχε την έννοια της πολιτισμικής παράδοσης και απηχούσε λεκτικά την ιδέα της προόδου της ανθρωπότητας»* (Woolf 1996 : 45). Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός έχει ως βασικά χαρακτηριστικά του τον οικονομικό ατομικισμό και τις ιδιαίτερες μορφές διακυβέρνησης.

Ο Woolf ωστόσο, καταλήγει στο συμπέρασμα πως η θεωρία της ευρωπαϊκής ταυτότητας που στηρίζεται στο κοινό παρελθόν είναι κατασκευασμένη από τους ιστορικούς.

Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Hall, ο οποίος τονίζει πως η εξάπλωση του Ισλάμ ήταν η αιτία που δημιούργησε την ιδέα της ενωμένης χριστιανικής Δύσης (Hall 2003 : 407). Υποστηρίζει, ουσιαστικά, ότι η ευρωπαϊκή πολιτισμική ταυτότητα ήταν βαθύτατα θρησκευτική και χριστιανική.

Δεν θα πρέπει να λησμονούμε πως, η Ευρώπη βρισκόταν, σε σχέση με τους άλλους λαούς, σε πλεονεκτική θέση. Η οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη αποτελούσαν εχέγγυα για την κυριαρχία της Ευρώπης στον κόσμο. Σε αυτό το επιχείρημα στηρίχθηκε και η αποικιοκρατία, καθώς η αποστολή των «δυτικών» ήταν η εξάπλωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Παρομοίως, ο Said υποστηρίζει πως κατά κάποιο τρόπο η «Δύση» επιβλήθηκε στην «Ανατολή», ως πολιτισμικά ανώτερη (Said 1985 : 3).

Ωστόσο, παρατηρούμε πως η ενότητα των λαών της Δυτικής Ευρώπης δεν ήρθε σε αντιπαράθεση μόνο με το Ισλάμ και την Ανατολή. Ακόμα και λαοί εντός του γεωγραφικού χώρου της γηραιάς ηπείρου θεωρήθηκαν περιθωριακοί. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες θεωρούνταν απ' τους Δυτικοευρωπαίους ως «άλλος» της Ευρώπης. Αντίστοιχα, οι χώρες της βαλκανικής χερσονήσου θεωρούνταν «ένας αντιπολιτισμός» για την Ευρώπη, «η σκοτεινή πλευρά στο εσωτερικό της» (Hroock, Todorova 1996 : 114).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλει στην ανατροπή αυτού του σκηνικού, με την διεύρυνση του 2004 και 2007, όπου χώρες οι οποίες ανήκαν στο «ανατολικό μπλοκ»⁵ και άλλοτε ήταν «ξένοι» για την «Δύση», βαλκάνιοι και λαοί πρώην κομμουνιστικών καθεστώτων, γίνονται ισότιμα μέλη της Κοινότητας, δηλαδή «ευρωπαίοι» πολίτες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί το κοινό παρελθόν των κρατών μελών που την απαρτίζουν, όπως τον αρχαίο ελληνικό και ρωμαϊκό πολιτισμό, τον Χριστιανισμό, τον φιλελευθερισμό και τη δημοκρατία, κρατώντας στο σκοτάδι τις περασμένες διαμάχες.

Η ιδέα του ευρωπαϊκού πολιτισμού βεβαίως, δε μπορεί να υφίσταται χωρίς την ευρωπαϊκή ταυτότητα (Shore 2000 : 30). Εντούτοις, όπως έχουν αναφέρει οι γνωστοί θεωρητικοί Antony Smith και Ernest Gellner, είναι εξαιρετικά δύσκολο να υποβιβασθούν οι εθνικές ταυτότητες για την υιοθέτηση μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Η απουσία μιας μνήμης κοινού ευρωπαϊκού παρελθόντος «ικανής να στηρίζει τη φαντασίωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως μιας νέας συλλογικότητας», θα σταθεί τροχοπέδη στην πραγματοποίηση οποιασδήποτε μελλοντικής ενοποίησης (Στογιαννίδου 1999 : 125).

⁵ Το «ανατολικό μπλοκ» αποτελεί πολιτικό και διπλωματικό όρο, ο οποίος αναφέρεται σε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, που είχαν κομμουνιστικό καθεστώς, από τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, έως τα τέλη της δεκαετίας του '80. Οι χώρες αυτές αυτοαποκαλούνταν Λαϊκές ή Λαοκρατικές Δημοκρατίες, ώστε να τονίσουν τη διαφορά τους από τα καπιταλιστικά κράτη της Δυτικής Ευρώπης. Η Σοβιετική Ένωση υπήρξε κυρίαρχη δύναμη του «μπλοκ», η οποία είχε κομμουνιστικό καθεστώς και πριν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στο «μπλοκ» συμμετείχαν οι : Ανατολική Γερμανία, Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Αλβανία, Βουλγαρία. Βασικοί θεσμοί της συνεργασίας τους ήταν το Σύμφωνο της Βαρσοβίας και το Σύμφωνο Οικονομικής Αλληλοβοήθειας (COMECON). Η Αλβανία τη δεκαετία του '60 αυτονομήθηκε από την επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης, αλλά διατήρησε τις κομμουνιστικές δομές, ανήκουσα θεωρητικά στο «μπλοκ». Η συμπερίληψη και της Γιουγκοσλαβίας στο «μπλοκ», δεν ευσταθεί, καθώς δεν υπήρξε ποτέ μέλος. Υπό την επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης, κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, βρίσκονταν και μη ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Κούβα. Οι όροι «ανατολικό μπλοκ» και «σιδηρούν παραπέτασμα» είναι ταυτόσημοι.

Εντούτοις, υπάρχουν και άλλα θέματα που προβληματίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τον τομέα του πολιτισμού, θέματα που αποτελούν ίσως τις βασικές προβληματικές που απαιτούν επίλυση.

1.2 Οι προβληματικές του «ευρωπαϊκού πολιτισμού»

Υστερα από μια σύντομη αναδρομή στο παρελθόν για την διευκρίνιση της έννοιας του ευρωπαϊκού πολιτισμού και της ανάγκης της Ε.Ε. αυτός να προωθηθεί, είναι σκόπιμο να παραθέσουμε τις βασικές προβληματικές που παρουσιάζονται στον χώρο του πολιτισμού της Ευρώπης : η έννοια της πολιτισμικής διαφορετικότητας (*diversité culturelle*), της κυριαρχίας του αμερικανικού μοντέλου πολιτισμού και η αδυναμία της Ευρωπαϊκής Ένωσης να χειριστεί τις συγκρουόμενες εθνικές πολιτικές πολιτισμού.

1.2.1 Η έννοια της πολιτισμικής διαφορετικότητας (*diversité culturelle*)

Ο όρος «πολιτισμική διαφορετικότητα» εμφανίστηκε στη διάρκεια των διεθνών διαπραγματεύσεων της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT)⁶ το 1992 και ακολούθως στις διεθνείς διαπραγματεύσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου⁷ το 1999. Η «πολιτισμική διαφορετικότητα» αποτελεί την μετεξέλιξη του όρου «πολιτισμική εξαίρεση» (*exception culturelle*) και ήταν το βασικό πεδίο των

⁶ Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) συζητήθηκε κατά τη διάρκεια της διάσκεψης των Η.Ε. σχετικά με το εμπόριο και την απασχόληση και ήταν η έκβαση της αποτυχίας της διαπραγμάτευσης των κυβερνήσεων για να δημιουργηθεί η οργάνωση διεθνούς εμπορίου (International Trade Organization). Η GATT διαμορφώθηκε το 1947 και διήρκεσε έως το 1994, όταν αντικαταστάθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου το 1995. Οι προσπάθειες να συζητηθούν οι συμφωνίες διεθνούς εμπορίου άρχισαν το 1927 στην ένωση των εθνών, αλλά ήταν ανεπιτυχείς. Η οργάνωση πρόδρομος για την GATT, αποκαλούμενη οργάνωση διεθνούς εμπορίου (ITO), προτάθηκε αρχικά Φεβρουαρίου 1945 από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο Ηνωμένων Εθνών. Οι διαπραγματευόμενες χώρες του ITO άρχισαν τις παράλληλες διαπραγματεύσεις για τη GATT, ως τρόπο να εισαγάγουν τις πρόωρες περικοπές δασμολογίων. Εξ' αιτίας των Ηνωμένων Πολιτειών που αποτυγχάνουν να εφαρμόσουν το ITO, η GATT ήταν η μόνη οργάνωση που παρέμεινε. Την 1η Ιανουαρίου 1948 η συμφωνία υπεγράφη από 23 χώρες: Αυστραλία, Βέλγιο, Βραζιλία, Βιρμανία, Καναδάς, Κεϋλάνη, Χιλή, Κίνα, Κούβα, η Τσεχοσλοβάκικη Δημοκρατία, η Γαλλία, Ινδία, Λίβανος, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πακιστάν, νότια Ροδεσία, Συρία, Νότια Αφρική, το Ηνωμένο Βασίλειο, και οι Ηνωμένες Πολιτείες. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της GATT, οι διαπραγματεύσεις δημιούργησαν 123 συμφωνίες που κάλυψαν 45.000 στοιχεία δασμολογίων που αφορούσαν περίπου μισό του παγκόσμιου εμπορίου ή \$10 δισεκατομμυρίων στο εμπόριο (<http://www.gatt.org>).

⁷ Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (World Trade Organization) αποτελεί τον μοναδικό διεθνή οργανισμό, ο οποίος έχει ως αντικείμενο τους κανόνες που διέπουν το μεταξύ των χωρών εμπόριο. Ο Οργανισμός ιδρύθηκε την 1^η Ιανουαρίου του 1995, ως συνέχεια της Γενικής Συμφωνίας Εμπορίου και Δασμών, αριθμεί 153 κράτη μέλη και η έδρα του είναι στην Γενεύη της Ελβετίας. Συμφωνίες, ως αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων με πλειοψηφία των χωρών της διεθνούς κοινότητας και με επικύρωση από τα εθνικά κοινοβούλια, περιλαμβάνονται στον ΠΟΕ. Ο Οργανισμός έχει σκοπό την διευκόλυνση των παραγωγών αγαθών και υπηρεσιών, εξαγωγέων και εισαγωγέων (<http://www.gatt.org>).

αντιπαραθέσεων μεταξύ των Η.Π.Α. και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο όρος «πολιτισμική εξαίρεση» υποδηλώνει την απαίτηση της Ε.Ε. να εξαιρεθούν τα προϊόντα του οπτικοακουστικού τομέα από τις διαπραγματεύσεις της GATT⁸.

Η Ε.Ε. λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των πολιτιστικών προϊόντων, θεώρησε ανεπίτρεπτο να υπόκεινται τα προϊόντα οπτικοακουστικού τομέα στους γενικούς νόμους της αγοράς, του εμπορίου και του ανταγωνισμού. Τα κινηματογραφικά και γενικά τα πολιτιστικά προϊόντα, κατά την Ε.Ε., λόγω της διττής τους σημασίας (βιομηχανία και τέχνη), αξιώνουν και νομιμοποιούν την ενδυνάμωση και την οικονομική υποστήριξή τους από τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές.

Αντίθετα, τα οπτικοακουστικά προϊόντα (ταινίες) εκλαμβάνονται από τις Η.Π.Α. ως κοινά καταναλωτικά προϊόντα, καθώς αποτελούν το δεύτερο εξαγωγίμο προϊόν τους. Αυτό σημαίνει πως μια πιθανή απελευθέρωση της αγοράς του τομέα των οπτικοακουστικών προϊόντων, θα τους επέφερε τεράστιο οικονομικό κέρδος.

Ωστόσο, ο όρος «πολιτισμική εξαίρεση» εγκαταλείφθηκε, καθώς θεωρήθηκε πως εξυπηρετούσε τα γαλλικά συμφέροντα, και αντικαταστάθηκε από τον όρο «πολιτισμική διαφορετικότητα», η οποία εξέφραζε περισσότερο τη πλειοψηφία των ευρωπαϊκών κρατών και τις κύριες προτεραιότητες της Ε.Ε. στον πολιτισμό.

Η προώθηση της «πολιτισμικής διαφορετικότητας» εκφράζει την επιθυμία της Ε.Ε. να υπερασπιστεί την πολιτισμική ποικιλομορφία και την ιδιαιτερότητα κάθε λαού, σε αντιδιαστολή με την πολιτισμική ομογενοποίηση που προκαλεί η πολιτιστική δράση των Η.Π.Α.

1.2.2 Η κυριαρχία του αμερικανικού πολιτιστικού μοντέλου

Είναι πασίδηλο το γεγονός της κυριαρχίας της αμερικανικής κουλτούρας σε παγκόσμιο επίπεδο. Ενδεικτικά θα αναφέρουμε πως το 50% των κινηματογραφικών ταινιών που προβάλλονται στην τηλεόραση είναι αμερικανικής προέλευσης, ο αμερικανικός κινηματογράφος κατέχει το 85% της παγκόσμιας κινηματογραφικής αγοράς και το 71,8% της Γηραιάς Ηπείρου.

Οι Η.Π.Α. διατηρώντας την πιο ισχυρή παγκόσμια κινηματογραφική βιομηχανία, δύναται να προβάλει ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής (standing way of life). Με τον τρόπο αυτό περιθωριοποιεί τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες κάθε λαού και προωθεί έναν ομογενοποιημένο περιβάλλον.

⁸ <http://www.ekem.gr>

Το γεγονός αυτό ενισχύει την ανάγκη για ενίσχυση της ευρωπαϊκής πολιτικής πολιτισμού, η οποία στηρίζεται, κυρίως, στην ποικιλομορφία της.

1.2.3 Οι συγκρουόμενες εθνικές πολιτικές πολιτισμού

Κάθε κράτος μέλος της Ε.Ε. έχει αναπτύξει διαφορετικό τρόπο διαχείρισης των πολιτιστικών αγαθών, για τον λόγο αυτό οι εθνικές πολιτικές πολιτισμού είναι αποκλίνουσες μεταξύ τους. Τα εθνικά κράτη αντιλαμβάνονται διαφορετικά την έννοια της πολιτιστικής δραστηριότητας και αυτό μπορούμε να το δούμε αν συγκρίνουμε επί παραδείγματι την προσέγγιση της Γαλλίας σε σχέση με αυτή της Μεγάλης Βρετανίας.

Η Γαλλία θεωρεί το πολιτιστικό προϊόν βασικό συστατικό της πολιτιστικής και εθνικής της ταυτότητας. Για τον λόγο αυτό, προσπαθεί με κάθε τρόπο να προστατεύσει την εθνική της ταυτότητα, από τις επιρροές της αμερικανικής κουλτούρας. Αντίθετα, η Μεγάλη Βρετανία εφαρμόζει περισσότερο φιλελεύθερες πολιτικές πολιτισμού, οι οποίες στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και το ιδιωτικό κεφάλαιο.

Μπορεί η γλώσσα, το θέατρο, οι τέχνες, η λογοτεχνία να προέρχονται κάθε φορά από μια συγκεκριμένη χώρα, όμως, εκπροσωπούν την κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης.

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΤΟ 1992

Η λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, βρήκε την Ευρώπη κατεστραμμένη, διαιρεμένη και ελεγχόμενη από εξω-ευρωπαϊκές δυνάμεις (Η.Π.Α, Ε.Σ.Σ.Δ). Παράλληλα, η σταδιακή απώλεια των αποικιών, κλόνισε την ήδη κατασπαραγμένη οικονομική δύναμη της Ευρώπης. Η ιδέα του εθνικού κράτους έχανε την δυναμική της, καθώς πλέον ο έλεγχος της οικονομίας μεταφερόταν σε πολυεθνικά κεφάλαια.

Η κατάσταση της οικονομίας, όπου από εθνική μετατρεπόταν σε διεθνής, επέβαλλε την πολιτική και οργανωτική αναδιάρθρωσή της, μέσα από την οικονομική συνεργασία των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων.

2.1 Ο πολιτισμός στις ιδρυτικές συνθήκες

Η ίδρυση των τριών κοινοτήτων πραγματοποιήθηκε σε μια εποχή όπου η πολιτική και η οικονομική κατάσταση της Ευρώπης ήταν κατεστραμμένη και, επομένως, το θέμα της ευρωπαϊκής ενοποίησης κατευθυνόταν με βάση τις ανάγκες της εποχής. Η Ευρώπη εκείνη την εποχή απαιτούσε οικονομική ανάκαμψη και ασφάλεια, οπότε, *«η έλλειψη οποιασδήποτε αναφοράς στην πολιτιστική διάσταση του ενοποιητικού εγχειρήματος θα πρέπει να θεωρηθεί μάλλον ως φυσιολογική»* (Παπαγιάννης 1996 : 26). Ιδιαίτερα κατά την ενοποιητική διαδικασία απουσιάζει ο πολιτισμός, με ίσως μοναδική εξαίρεση τη διάταξη του άρθρου 36 ΣυνθΕΚ. Στην συγκεκριμένη διάταξη, στο σημείο των περιορισμών στην κυκλοφορία αγαθών, αναφέρεται ως δικαιολογητικός λόγος η προστασία των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία.

Είναι φανερό, πως στις ιδρυτικές συνθήκες απουσιάζει οποιαδήποτε άμεση ρύθμιση σχετικά με τον πολιτισμό. Θα μπορούσαμε ίσως να εξαιρέσουμε κάποια έμμεση δραστηριοποίηση των οργάνων της Κοινότητας για τα πολιτιστικά, καθώς δεν αποκλείονταν η δράση των κοινοτικών οργάνων σε επιμέρους τομείς της κοινοτικής αρμοδιότητας. Χαρακτηριστικά, αναφέρεται η λήψη μέτρων για θέματα όπως, η ελεύθερη εγκατάσταση των καλλιτεχνών, η ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτιστικών αγαθών, η εναρμόνιση των νομοθεσιών για την πολιτισμική πολιτική κ.α. (Παπαγιάννης 1996 : 33).

Αργότερα, στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη⁹ (Ε.Ε.Π), η οποία αναθεωρεί τη συνθήκη της Ρώμης, για να προωθήσει την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και να υλοποιήσει την «εσωτερική αγορά» (έννοια που εισήχθη για πρώτη φορά), επίσης, δεν συναντάται άμεση αναφορά στον τομέα του πολιτισμού.

Ωστόσο, είναι σαφές, πως ένας χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα, στον οποίο εξασφαλίζονται *«η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων»*, δεν μπορεί να έχει μόνο οικονομική διάσταση, αλλά και πολιτιστική.

⁹ Η ΕΕΠ, που υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 17 Φεβρουαρίου 1986, από εννέα κράτη μέλη και στις 28 Φεβρουαρίου 1986 από τη Δανία, την Ιταλία και την Ελλάδα, είναι η πρώτη μεγάλης σημασίας τροποποίηση της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ). Αρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 1987 (<http://europa.eu>).

2.2 Η κοινοτική πολιτιστική δράση μέχρι το 1992

Από την δεκαετία του 1970 παρατηρείται μια ενεργοποίηση για την ανάδειξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, ως χαρακτηριστικού της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Συγκεκριμένα, το 1972 στο Παρίσι, οι αρχηγοί των κρατών της Κοινότητας ανακοίνωσαν την ενίσχυση των μη υλικών αξιών στο εξής. Το όργανο της Κοινότητας που ενήργησε πρώτο στον πολιτιστικό τομέα, ήταν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο με το ψήφισμα του 1974 ανέλαβε την πρωτοβουλία για την διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς¹⁰ (Παπαγιάννης 1996 : 95).

Η κοινοτική πολιτιστική πολιτική θα μπορούσε να διακριθεί σε τρεις χρονικές περιόδους, με βάση τρεις ανακοινώσεις τις Επιτροπής για τον πολιτιστικό τομέα¹¹.

Η πρώτη περίοδος, από το 1977 έως το 1988¹², περιλαμβάνει ενέργειες που σχετίζονται με άτομα και επιχειρήσεις που απασχολούνται τόσο με την παραγωγή όσο και με τη διανομή πολιτιστικών αγαθών. **Τα δημοσιονομικά μέσα είναι ανύπαρκτα, για τον λόγο αυτό οι συγκεκριμένες ενέργειες δεν είχαν ευρεία απήχηση.**

Η δεύτερη ανακοίνωση της Επιτροπής είναι εκείνη που σηματοδοτεί και την έναρξη της δεύτερης περιόδου, το 1982¹³. Η Κοινότητα προσδιορίζει πως η κοινοτική δράση αποτελεί συμπληρωματική της δράσης των κρατών μελών, τονίζει δηλαδή τον επικουρικό χαρακτήρα¹⁴ της πολιτιστικής πολιτικής. Πρωτοβουλίες όπως η αναστύλωση της Ακρόπολης, η δημιουργία της Ορχήστρας Νέων των Ε.Κ. κ.α., εκφράζουν την επιθυμία της Κοινότητας να κατοχυρωθεί η συμβολή και η παρουσία της στον πολιτισμό. Εκείνη την περίοδο συνέρχονται για πρώτη φορά και τα

¹⁰ ΕΕ C 62 30.5.1974

¹¹ COM(92) 149

¹² Δελτίο ΕΚ 6/77

¹³ Δελτίο ΕΚ 6/82

¹⁴ Η αρχή της επικουρικότητας ορίζεται στο άρθρο 5 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και σκοπός της είναι να εξασφαλίζεται ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στον πολίτη. Για το λόγο αυτό, ελέγχεται αν η δράση που πρόκειται να αναληφθεί σε κοινοτικό επίπεδο δικαιολογείται σε σχέση με τις δυνατότητες που υπάρχουν σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, πρόκειται για αρχή σύμφωνα με την οποία η Ένωση, στους τομείς που δεν υπάρχουν στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, δρα μόνο όταν η δράση της είναι πιο αποτελεσματική από τα αντίστοιχα μέτρα εθνικής, περιφερειακής ή τοπικής εμβέλειας. Η αρχή της επικουρικότητας συνδέεται στενά με τις αρχές της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας, σύμφωνα με τις οποίες η δράση της Ένωσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τα απαραίτητα όρια για την επίτευξη των στόχων της συνθήκης.

Συμβούλια για πολιτιστικά θέματα¹⁵, μια πρωτοβουλία που ενισχύει θεσμικά την πολιτιστική δράση εντός της Κοινότητας.

Το 1988, με το πρώτο θεσμικό μέτρο για την άσκηση πολιτιστικής πολιτικής, αρχίζει και η τρίτη περίοδος. Το ίδιο έτος δημιουργείται και η Επιτροπή Πολιτιστικών Θεμάτων¹⁶, ύστερα από ψήφισμα του Συμβουλίου και των αρμοδίων υπουργών και η οποία αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών και της Επιτροπής των Ε.Κ. Η Επιτροπή Πολιτιστικών Θεμάτων αξιολογεί προτάσεις, οι οποίες σχετίζονται με την πολιτιστική συνεργασία των κρατών, προετοιμάζει τις εργασίες του Συμβουλίου και μετά από ανάθεση παρακολουθεί την εφαρμογή των δράσεων που έχει αποφασίσει το τελευταίο.

Η τρίτη ανακοίνωση της Επιτροπής¹⁷, αφορά την ενίσχυση της πολιτιστικής δράσης για πέντε τομείς :

- Τη δημιουργία «ευρωπαϊκού πολιτιστικού χώρου»
- Τη δημιουργία ευρωπαϊκής οπτικοακουστικής βιομηχανίας
- Την πρόσβαση στις πολιτιστικές πηγές
- Την πολιτιστική εκπαίδευση
- Τον πολιτιστικό διάλογο με τον υπόλοιπο κόσμο

Το Συμβούλιο συμφώνησε να δοθεί προτεραιότητα στους ακόλουθους τομείς¹⁸:

- Η προώθηση του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τομέα
- Ο τομέας του βιβλίου
- Η εκπαίδευση στον πολιτιστικό τομέα
- Η χορηγία εκ μέρους των επιχειρήσεων

Συμπερασματικά, παρατηρείται πως όλα αυτά ενισχύουν την άποψη της ύπαρξης κοινοτικού κεκτημένου στον πολιτιστικό τομέα, ακόμα και αν όλες αυτές οι πρωτοβουλίες δεν σχηματίζουν ένα συνεκτικό σύνολο.

¹⁵ COM(92) τελικό

¹⁶ EE C 197/1 27.7.1988

¹⁷ Δελτίο ΕΚ 4/87

¹⁸ EE C 197/2 29.7.1988

2.3 Οι πρώτες επιδοτούμενες κοινοτικές πολιτιστικές πρωτοβουλίες

2.3.1 Η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πόλη

Η έννοια της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πόλης συνελήφθη ως ένας τρόπος αλληλοπροσέγγισης των Ευρωπαίων κατοίκων και ξεκίνησε στις 13 Ιουνίου 1985 από το Συμβούλιο Υπουργών με πρωτοβουλία της Ελληνίδας Υπουργού Πολιτισμού Μελίνας Μερκούρη. Ο θεσμός στηρίζεται στην ιδέα, ότι ο πολιτισμός είναι το στρατηγικό πλεονέκτημα της Ευρώπης.

Από το 1985¹⁹, οι επιλεγόμενες πόλεις συναγωνίζονται σε φαντασία και πρωτοτυπία για να αποκαλύψουν στους Ευρωπαίους πολίτες την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά τους²⁰.

Από τότε, η πρωτοβουλία έχει καταστεί όλο και περισσότερο επιτυχής μεταξύ των Ευρωπαίων κατοίκων και έχει αποκτήσει έναν αυξανόμενο πολιτιστικό και κοινωνικό-οικονομικό αντίκτυπο με τους πολυάριθμους επισκέπτες που έχει προσελκύσει.

Οι Ευρωπαϊκές Πόλεις Πολιτισμού ορίζονταν επί διακυβερνητικής βάσης μέχρι το 2004. Τα κράτη μέλη, ομοφώνως, επέλεξαν τις πιο πιθανές πόλεις για να φιλοξενήσουν το γεγονός και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραχωρούσε μια **επιδότηση** στην επιλεγμένη πόλη κάθε χρόνο. Από το 2005 οι θεσμοί της Ε.Ε. συμμετέχουν στην διαδικασία επιλογής των πόλεων που θα φιλοξενήσουν το γεγονός.

Το 1990 οι Υπουργοί Πολιτισμού ξεκίνησαν τον "Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Μήνα"²¹. Το γεγονός αυτό είναι παρόμοιο με την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα, αλλά διαρκεί λιγότερο και απευθύνεται συγκεκριμένα σε χώρες της ανατολικής και κεντρικής Ευρώπης. **Η Επιτροπή παραχωρεί μια επιδότηση για τον Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Μήνα κάθε χρόνο.**

Από το 1991, οι οργανωτές των διαφορετικών Ευρωπαϊκών Πόλεων Πολιτισμού δημιούργησαν ένα δίκτυο που καθιστούσε δυνατή την ανταλλαγή και διασπορά των πληροφοριών, ακόμα και στους οργανωτές των μελλοντικών γεγονότων. Το δίκτυο αυτό εκτέλεσε επίσης το 1994 μια μελέτη για τον αντίκτυπο της Ευρωπαϊκής Πόλης Πολιτισμού από την δημιουργία της.

¹⁹ ΕΕ C 153 26.6.1985

²⁰ www.europarl.europa.eu

²¹ ΕΕ C 79 5.4.1976, ΕΕ C 167 27.6.1988

Το 1999 η Ευρωπαϊκή Πόλη Πολιτισμού μετονομάστηκε σε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, και χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000». Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης ορίζεται μια πόλη από την Ε.Ε. για την χρονική περίοδο ενός έτους, κατά τη διάρκεια του οποίου έχει την δυνατότητα να επιδείξει την πολιτιστική της ζωή και την πολιτιστική ανάπτυξη. Οι Ευρωπαϊκές πόλεις χρησιμοποιούν την χρονιά της Πολιτιστικής Πόλης για να μεταμορφώσουν ολοκληρωτικά την πολιτιστική τους βάση και να βελτιώσουν την εικόνα τους στο διεθνή χώρο.

Σύμφωνα με σχεδιασμούς για το θεσμό (τουλάχιστον μέχρι το 2019) κάθε χρόνο ορίζονται δύο Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης και κάθε κράτος έχει την ευκαιρία να φιλοξενήσει με τη σειρά του το γεγονός. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να αποφευχθεί ο υπερβολικά σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ κρατών για την απόκτηση του τίτλου.

Το πρόγραμμα επρόκειτο αρχικά να λήξει το 2004, αλλά η επιτυχία του ήταν τέτοια, που ανανεώθηκε για άλλα 15 χρόνια. Το 2008 πολιτιστικές πρωτεύουσες ήταν το Λίβερπουλ στην Αγγλία και το Στάβανγκερ στη Νορβηγία.

Μόνο Ευρωπαϊκές πόλεις που ανήκουν σε κράτη μέλη της Ε.Ε. έχουν αποκτήσει μέχρι σήμερα τον τίτλο της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.

Ωστόσο, το συμβούλιο της Ε.Ε. μπορεί να ορίσει μια πόλη από άλλο κράτος για μια χρονιά, αρκεί η απόφαση να ληφθεί ομόφωνα. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί και η Κωνσταντινούπολη, που έχει οριστεί Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα για το 2010.

2.3.2 Οικονομική ενίσχυση στη μουσική, την ποίηση, το βιβλίο και την ανάγνωση

Με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με **χρηματοδότηση από την Επιτροπή**, ενεργοποιήθηκαν δραστηριότητες όπως η Ορχήστρα των Νέων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Όπερα των Νέων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το Ευρωπαϊκό Φεστιβάλ Ποίησης²².

Η πατρότητα της ιδέας της Ορχήστρας των Νέων της ΕΚ ανήκει στους Lionel και Joy Bryer, πρόεδρο και γενική γραμματέα του Διεθνούς Ιδρύματος Νεότητας της Μεγάλης Βρετανίας. Ο κύριος σκοπός της οργάνωσης μιας τέτοιας Ορχήστρας ήταν

²² ΕΕ C 10 16.1.1984

η διακήρυξη, μέσω της μουσικής, της συνεργασίας και της ενότητας των νέων της Ευρώπης, αλλά και η υλοποιημένη προβολή ενός συμβόλου του ευρωπαϊκού ιδεώδους. Οι τυπικές διαδικασίες για την ίδρυση της Ορχήστρας ολοκληρώθηκαν το 1976.

Με ανακοίνωση της Επιτροπής το 1989, το Συμβούλιο και οι αρμόδιοι υπουργοί κατέληξαν σε οκτώ ενέργειες προτεραιότητας σχετικά με το βιβλίο²³. Ανάμεσα σε αυτές τις ενέργειες βρίσκονταν οι εξής τρεις :

- Η σύνταξη οδηγού του συγγραφέα και του μεταφραστή
- Η προστασία των δικαιωμάτων του πνευματικού δημιουργού
- Τα συγγενικά δικαιώματα

Στις δράσεις για τον τομέα του βιβλίου περιλαμβάνεται το λογοτεχνικό βραβείο, το ευρωπαϊκό βραβείο μετάφρασης²⁴, αλλά και το πρότυπο πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης των μεταφράσεων σύγχρονων λογοτεχνικών έργων (1989).

2.3.3 Οικονομική ενίσχυση για την διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς

Η ανάδειξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού δεν θα μπορούσε να μην περιλαμβάνει την διαφύλαξη και διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή συμβάλει στο εγχείρημα αυτό, με την **χρηματοδότηση για την συντήρηση των μνημείων και άλλων χώρων**. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τον Παρθενώνα και το Άγιον Όρος στην Ελλάδα, τη Λατινική Αγορά της Ρώμης, όπως τη συνοικία Chiado και τη Κόϊμπρα στην Πορτογαλία. Επίσης, θεσπίστηκε και η χορήγηση υποτροφιών για την κατάρτιση στον τομέα της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς (Παπαγιάννης 1996: 99).

2.3.4 Οικονομική ενίσχυση στον οπτικοακουστικό τομέα

Ο οπτικοακουστικός τομέας παρουσιάζει ένα μοναδικό συνδυασμό χαρακτηριστικών. Η ευρύτατη διεύθυνσή του εξασφαλίζει, σχεδόν, πλήρη κάλυψη του πληθυσμού, μέσω διάφορων ραδιοτηλεοπτικών δικτύων. Παίζει κεντρικό ρόλο στις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες, ιδίως στην ανάπτυξη και μετάδοση

²³ COM(89) 258 3.8.1989

²⁴ Η Κοινότητα θέσπισε απονομές βραβείων με στόχο την προβολή του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Ανάμεσα σε αυτά, το Λογοτεχνικό Βραβείο Ευρώπια της ΕΚ και Βραβείο Βασίλισσα Ελισάβετ.

πολιτιστικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών ιδεών και αξιών. Η βιομηχανία προγραμμάτων κινηματογράφου και τηλεόρασης, η οποία αποτελεί στρατηγικό στοιχείο του οπτικοακουστικού τομέα, είναι προνομιακός φορέας του Ευρωπαϊκού πολιτισμού, καθώς και των παραδόσεων και της ταυτότητας κάθε χώρας. Επομένως, πρέπει να αναδείξει το δημιουργικό πνεύμα και την προσωπικότητα των ευρωπαϊκών λαών και για να το επιτύχει αυτό πρέπει να είναι ανταγωνιστική σε ανοικτό περιβάλλον και σε διεθνές επίπεδο (Μούσης 2008 : 193).

Το ενδιαφέρον για τον οπτικοακουστικό τομέα έκανε την εμφάνισή του στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και ο καθορισμός της πολιτικής που θα ακολουθούσε η Κοινότητα αναλήφθηκε από την Επιτροπή. Ο ευρωπαϊκός οπτικοακουστικός χώρος πήρε νέα σημασία στο τέλος της δεκαετίας αυτής, λόγω της ταχείας ανάπτυξης της μετάδοσης των τηλεπικοινωνιών με καλώδια και τεχνητούς δορυφόρους, καθώς και από την εμφάνιση των πρώτων ευρωπαϊκών δορυφόρων άμεσης μετάδοσης. Αλλά όμως, οι αγορές των κρατών μελών ήταν πολύ στενές για να μπορούν να προσφέρουν σε ανταγωνιστικές τιμές τους εξοπλισμούς και τα προγράμματα, τα οποία απαιτούσαν οι νέες τεχνολογίες και ο πολλαπλασιασμός των σταθμών. Η Ευρώπη έπρεπε να ενοποιήσει την οπτικοακουστική αγορά της για να επιτρέψει στους παραγωγούς να συμμετάσχουν στην τεχνολογική επανάσταση (Μούσης 2008 :194).

Η κοινοτική οπτικοακουστική πολιτική οφείλει να λαμβάνει υπόψη της ποικίλα και αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα και προτεραιότητες, όπως, τους κανόνες ανταγωνισμού (κρατικές ενισχύσεις), τις αρχές σχετικά με τις δημόσιες υπηρεσίες και φυσικά την προβολή του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζει ο συγκεκριμένος τομέας, σχετίζονται με τον γλωσσικό φραγμό στην ελεύθερη κυκλοφορία των προγραμμάτων στην Ευρώπη, την περίπλοκη διαδικασία λήψης αποφάσεων (ομοφωνία) και την ανάγκη συγκέντρωσης σημαντικών επενδύσεων για την έγκαιρη προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες.

Αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής, ήταν α) η έκδοση της Οδηγίας «Τηλεόραση Χωρίς Σύνορα»²⁵, η οποία εκδόθηκε το 1986²⁶, τροποποιήθηκε το 1997,

²⁵ Οδηγία 89/552/ΕΟΚ, ΕΕ L 298 17.10.1989

²⁶ Κατόπιν διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη, η Επιτροπή δημοσίευσε τον Δεκέμβριο του 2005 πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας Τηλεόραση Χωρίς Σύνορα με στόχο τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων διατάξεων. Βασικό κίνητρο της αναθεώρησης αυτής είναι να ληφθούν υπόψη οι τεχνολογικές εξελίξεις και οι μεταβολές που επήλθαν στη διάρθρωση της οπτικοακουστικής αγοράς μετά την έγκριση της οδηγίας του 1989. Η νέα πρόταση αποβλέπει επίσης στην ελάφρυνση της επιβάρυνσης που επιβάλλουν οι ισχύοντες κανονισμοί στους παρόχους οπτικοακουστικών υπηρεσιών. Όσον αφορά συγκεκριμένα τις διατάξεις για τη διαφήμιση, η Επιτροπή προτείνει να γίνουν πιο επεικείς.

και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της οπτικοακουστικής πολιτικής της Κοινότητας. Η οδηγία παρέχει εναρμονισμένο πλαίσιο για διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των ευρωπαϊκών τηλεοπτικών προγραμμάτων, της παραγωγής και της διανομής τους. Βάσει αυτής της οδηγίας, θεσπίστηκαν κοινοί κανόνες για την διαφήμιση, τη χορηγία, την προστασία των ανηλίκων και το δικαίωμα της απάντησης.

Επιπλέον, καθιερώθηκαν ποσοστώσεις μετάδοσης που υποχρεώνουν τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς να διαθέτουν πάνω από το μισό (50%) του χρόνου της εκπομπής τους σε ευρωπαϊκά έργα, όποτε αυτό είναι εφικτό, β) η απόφαση του Συμβουλίου για την «Τηλεόραση Υψηλής Ευκρίνειας»²⁷, η οποία καθόρισε τους στόχους που προορίστηκαν για τη βάση μιας ευρείας στρατηγικής στην εισαγωγή των υπηρεσιών HDTV στην Ευρώπη και γ) η Οδηγία για την θέσπιση κοινής τεχνικής για τις απευθείας τηλεοπτικές μεταδόσεις μέσω δορυφόρου²⁸.

Παράλληλα, το πρόγραμμα **MEDIA** (Media I, 1990) στόχευε στην ενδυνάμωση τομέων όπως τη συγγραφή σεναρίων, αξιοποίηση τηλεοπτικών αρχείων κ.λ. Πρόκειται για τον δεύτερο ακρογωνιαίο λίθο της πολιτικής της Ε.Ε. για τα οπτικοακουστικά μέσα. Παρείχε **οικονομική στήριξη** για την επέκταση της παραγωγής ποιοτικών ταινιών και τηλεοπτικών προγραμμάτων στην Ευρώπη, την αύξηση της κυκλοφορίας τους τόσο εντός όσο και εκτός Ευρώπης και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής βιομηχανίας σε διεθνές επίπεδο.

2.3.5 Χορηγίες και επιδοτήσεις

Επιθυμία της Επιτροπής ήταν η στήριξη μιας δράσης για την δημιουργία ενός δικτύου ενώσεων και οργανισμών που δρουν ήδη στον πολιτιστικό τομέα, λαμβάνοντας υπόψη πως η χορηγία επιχειρήσεων²⁹ συνδέεται με την άμεση φορολογία. Σε αντιδιαστολή με την πιθανή σύσταση ευρωπαϊκών Αρχών και Ιδρυμάτων, η Επιτροπή επέλεξε τη σύσταση σχετικής γραμματείας με τίτλο «Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Προσέγγιση της Οικονομίας και του Πολιτισμού» (CEREC), όπου οι πολιτιστικοί οργανισμοί των κρατών μελών αποτελούν τα ιδρυτικά της μέλη (Παπαγιάννης 1996 : 103).

²⁷ Απόφαση 89/337/ΕΟΚ, ΕΕ L 142 26.5.1989

²⁸ Οδηγία 86/529/ΕΟΚ, ΕΕ L 311 6.11.1986

²⁹ ΕΕ C 320 13.12.1986

Κατ' επέκταση, η Επιτροπή για την ενίσχυση του ενδιαφέροντος των Ευρωπαίων πολιτών για τον πολιτισμό, αποφάσισε την **χορήγηση επιδοτήσεων** σε πολιτιστικά προγράμματα. Από το 1991 και εφεξής, δημοσιεύθηκαν τα κριτήρια και οι όροι συμμετοχής στα προγράμματα.

Στα κοινοτικά προγράμματα για τον πολιτισμό σημαντική σημασία διαδραματίζει και ο τομέας της κατάρτισης, γι' αυτό το Συμβούλιο το 1990 έλαβε την δέσμευση για ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης, κυρίως στους τομείς της μετάφρασης και της συντήρησης μνημείων.

Πρωτοβουλίες στο χώρο του πολιτισμού είχαν ληφθεί από νωρίς. Ωστόσο, η Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 αναγνώρισε για πρώτη φορά την πολιτιστική διάσταση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

3. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

3.1 Η Συνθήκη του Μάαστριχτ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, επίσημα γνωστή ως Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, θεωρείται σήμερα η σημαντικότερη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ηπείρου και η δεύτερη σε παγκόσμια κλίμακα, μετά από εκείνη της ίδρυσης του Ο.Η.Ε. Στη παγκόσμια ιστορία δεν υπήρξε ποτέ παρόμοια συνθήκη με τόσο πλούσιο οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιεχόμενο, η οποία να διατηρούσε ταυτόχρονα και το "ισότιμον" των κρατών μελών, ενώ αποτελεί την τρίτη κατά σειρά θεμελιώδη συνθήκη με την οποία ολοκληρώθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση ως σύγχρονος θεσμός.

Με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ³⁰, η Κοινότητα έθεσε σε εφαρμογή μια σειρά πρωτοβουλιών που επέτρεψαν, κατά κύριο λόγο, να τονισθεί ότι το ευρωπαϊκό σχέδιο πέρα από τα επιτεύγματά του στον οικονομικό και νομισματικό τομέα, που αφορά το σύνολο του ευρωπαϊκού προτύπου κοινωνίας, οφείλει να βελτιώσει τη συμμετοχή του Ευρωπαίου πολίτη. Συγκεκριμένα, στο άρθρο Α της Συνθήκης αναφέρεται πως «η παρούσα Συνθήκη ανοίγει νέα φάση στη διαδικασία μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των λαών της Ευρώπης, στην οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στους πολίτες».

³⁰ Η Συνθήκη του Μάαστριχτ που έλαβε το όνομα της πόλης Μάαστριχτ όταν εκεί στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 και υπεγράφη.

Η Συνθήκη σηματοδότησε την έναρξη μιας νέας εποχής για την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η νέα αυτή εποχή εκφράστηκε κυρίως μέσω του θεσμού της ευρωπαϊκής ιθαγένειας, αλλά και με την προσθήκη νέων κοινοτικών αρμοδιοτήτων, ανάμεσά τους και ο πολιτισμός.

Οι κλάδοι πολιτιστικής δραστηριότητας στην Ε.Ε. - κινηματογράφος και οπτικοακουστικά μέσα, εκδόσεις, μουσική και χειροτεχνία - αποτελούν επίσης σημαντικές πηγές εισοδήματος και απασχόλησης, καθώς απασχολούν περισσότερα από 7 εκατομμύρια άτομα. Για τον λόγο αυτό, η Ε.Ε. ενισχύει περισσότερο προγράμματα στήριξης για πολιτιστικούς κλάδους, ενθαρρύνοντάς τους να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που προσφέρουν η ενιαία αγορά και οι ψηφιακές τεχνολογίες. Φροντίζει, επίσης, για τη δημιουργία ενός δυναμικού περιβάλλοντος για τις βιομηχανίες αυτές περιορίζοντας τη γραφειοκρατία, εξασφαλίζοντας **ευκολότερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση**, στηρίζοντας τα ερευνητικά προγράμματα και ενθαρρύνοντας τη συνεργασία με εταίρους εντός και εκτός της Ένωσης.

Επίσης, η Ένωση συμπεριλαμβάνει την πολιτιστική διάσταση σε πολλές άλλες πολιτικές, όπως στην εκπαίδευση (π.χ. εκμάθηση γλωσσών), την επιστημονική έρευνα, τη στήριξη τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας, καθώς και την κοινωνική και περιφερειακή ανάπτυξη.

Η πολιτιστική συνεργασία αποτελεί πλέον έναν από τους κύριους στόχους της κοινοτικής δράσης και σκοπεύει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών της Ε.Ε., προβάλλοντας την κοινή κληρονομιά. Επιπλέον, στοχεύει στην διάδοση της γνώσης των πολιτισμών και της ιστορίας των λαών της Ευρώπης, ενθαρρύνοντας όχι μόνο την διατήρηση της ευρωπαϊκής κληρονομιάς, αλλά και τον σύγχρονο πολιτισμό.

Η πολιτιστική συνεργασία δεν περιορίζεται μόνο στις μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε., αλλά επεκτείνεται σε τρίτες χώρες, καθώς και σε διεθνείς οργανώσεις³¹.

3.2 Το άρθρο 128 ΣυνθΕΚ

Η έλλειψη ρητής διάταξης για τον πολιτισμό στη Συνθήκη της Ρώμης, επιβεβαίωνε πως η ανάγκη ανάληψης αρμοδιοτήτων στον τομέα του πολιτισμού, δεν ήταν επιτακτική.

³¹ COM(2004)33

Στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, εισάγεται πλέον το άρθρο 128 με τον τίτλο «Πολιτισμός», που έγινε το άρθρο 151, μετά την έγκριση της συνθήκης του Άμστερνταμ (1997)³², καταδεικνύοντας την απόφαση της Κοινότητας για άσκηση κοινοτικής πολιτιστικής πολιτικής. Παράλληλα, έπρεπε να γίνει ένας σαφής προσδιορισμός της έννοιας πολιτισμός, καθώς «η συμπερίληψη του όρου στη Συνθήκη τον ανάγει σε νομική έννοια» (Παπαγιάννης 1996 :108).

Βέβαια, στη Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν γίνεται άμεση αναφορά για τον «ευρωπαϊκό πολιτισμό», κάτι που σαφέστατα θα αποτελούσε διακύβευμα. Αντίθετα, γίνεται αναφορά στον πολιτισμό των κρατών-μελών και στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά. Είναι σαφές η δυσκολία ορισμού της έννοιας του πολιτισμού και αυτό είναι εμφανές, διότι υπάρχουν πολλές διαφορετικές απόψεις για το τί είναι πολιτισμός, αν είναι ταυτόσημο ή όχι της κουλτούρας κ.λ. Ο πολιτισμός παρουσιάζει θεμελιακό πρόβλημα ορισμού, και το ίδιο φαίνεται πως συμβαίνει και με τον συγγενή όρο «κουλτούρα». Και οι δύο αυτοί όροι αντανακλούν μέσα από τις διαφορετικές σημασίες που τους έχουν, κατά καιρούς, αποδοθεί και τις διαφορετικές χρήσεις, στις οποίες έχουν αξιοποιηθεί πολλές καίριες ιδέες, συνθήκες, εμπειρίες και συγκρούσεις που προσδιόρισαν τη φυσιογνωμία και την εξέλιξη της σύγχρονης εποχής. Η λέξη πολιτισμός, καθώς και η συγγενής της και συχνά χρησιμοποιούμενη σήμερα, ως συνώνυμη λέξη, κουλτούρα, εμφανίστηκαν ίσως απροσδόκητα αργά στην ιστορία (18^{ος} -19^{ος} αιώνας).

Ωστόσο, ο προσδιορισμός της έννοιας του πολιτισμού, όπως και άλλων αόριστων νομικών εννοιών, όπως η «υγεία» και η «τέχνη», μπορεί να είναι θέματα που καταλήγουν σε συζητήσεις εξονομικού χαρακτήρα, εντούτοις όμως, η δυσκολία της ερμηνείας τους δεν ακυρώνει την εφαρμογή του νομικού ελέγχου.

³² Η συνθήκη του Άμστερνταμ είναι το αποτέλεσμα της Διακυβερνητικής Διάσκεψης που ξεκίνησε στις 29 Μαρτίου 1996 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τορίνο. Εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ (16 και 17 Ιουνίου 1997) και στη συνέχεια υπεγράφη στις 2 Οκτωβρίου 1997 από τους υπουργούς Εξωτερικών των 15 κρατών μελών. Τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999, μετά την κύρωσή της από όλα τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες. Σε νομοθετικό επίπεδο, η συνθήκη του Άμστερνταμ τροποποιεί ορισμένες διατάξεις της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, διατάξεις για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις, κυρίως με τη δημιουργία κοινοτικής πολιτικής για την απασχόληση, την κοινοτικοποίηση ορισμένων θεμάτων του τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων (ΔΕΥ), τη μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), την επέκταση της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία, την αύξηση των εξουσιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και τη δυνατότητα στενότερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Η συνθήκη του Άμστερνταμ δεν υποκαθιστά τις υπόλοιπες αλλά προστίθεται σε αυτές (<http://www.europa.eu>).

Το άρθρο 128 Συνθ.ΕΚ. εντάσσεται στον γενικό σκοπό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, που αναφέρεται στο άρθρο 2 και είναι η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής, η οικονομική και κοινωνική συνοχή και η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών.

Η πρώτη παράγραφος του άρθρου, περιγράφει το γενικό πλαίσιο της Κοινότητας για τον πολιτισμό. Συγκεκριμένα, αναφέρει : «η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών – μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά».

Η γενική αυτή πρώτη παράγραφος, συγκεκριμενοποιείται στην δεύτερη, όπου αναφέρονται οι τομείς τους οποίους στοχεύει να ενθαρρύνει και να συμπληρώσει η ΕΚ. Οι τομείς είναι :

- Η βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών.
- Η διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σημασίας.
- Οι μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές.
- Η καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα.

Είναι σαφές πως η συγκεκριμένη κοινοτική αρμοδιότητα είναι σχεδόν απεριόριστη.

Στην τρίτη παράγραφο περιλαμβάνεται ρήτρα συνεργασίας της Κοινότητας με «τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον πολιτιστικό τομέα και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης».

Η επόμενη παράγραφος αναφέρεται σε μία γενική ρήτρα για τις πολιτιστικές δραστηριότητες της κοινότητας, η οποία «λαμβάνει υπόψη τις τις πολιτιστικές πτυχές όταν αναλαμβάνει δράση δυνάμει άλλων διατάξεων της παρούσας Συνθήκης».

Η τελευταία παράγραφος του άρθρου 128 Συνθ.ΕΚ. προβλέπει ότι το Συμβούλιο «θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης χωρίς να εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών-μελών».

Τα συμπεράσματα που εκμαieύεται είναι πως η αρμοδιότητα της κοινότητας στον πολιτιστικό τομέα είναι συντρέχουσα με την αντίστοιχη αρμοδιότητα των εθνικών κρατών (συμπληρωματικός χαρακτήρας). Από την άλλη μεριά, η προβολή

κοινής ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς ως αυτόνομης πολιτικής της Κοινότητας, είναι δυνατή, χωρίς αντίστοιχη δράση των κρατών-μελών, καθώς δεοντολογικά και αποτελεσματικά, αποτελεί αποκλειστική κοινοτική αρμοδιότητα, οι υπόλοιποι τομείς που αναφέρονται, προϋποθέτουν αντίστοιχη δράση και από τα κράτη-μέλη.

Ιδιαίτερο προβληματισμό προκαλεί η πέμπτη παράγραφος του άρθρου και η αναφορά σε «δράσεις ενθάρρυνσης», χωρίς την εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών-μελών και παράλληλα η διατύπωση συστάσεων.

Οι «δράσεις ενθάρρυνσης» δεν είναι ιδιαίτερα σαφής ως όρος, αλλά δίνεται η εντύπωση πως αναφέρονται σε δραστηριότητες συμπληρωματικού, επικουρικού χαρακτήρα. Κατ' επέκταση, μπορεί να υποθέσει κανείς, πως αναφέρονται σε **οικονομική – χρηματοδοτική υποστήριξη**. Επιπλέον, περιλαμβάνονται και τα προγράμματα δράσης της Επιτροπής, με εξαίρεση τις νομοθετικές δράσεις, αφού όπως αναφέρεται στην σχετική παράγραφο, κοινοτικά μέτρα νομοθετικού χαρακτήρα απαγορεύονται, εκτός από τις συστάσεις.

Γενικά, η κοινή πολιτιστική πολιτική που επιχειρείται, δεν επιδιώκει την εναρμόνιση των πολιτισμικών ταυτοτήτων των κρατών μελών, αλλά επιδιώκει την διατήρηση της ποικιλομορφίας τους (Μούσης 2008 : 196).

4. ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

4.1 Τα προγράμματα «Πρώτης Γενιάς»

Το άρθρο 128 της Συνθήκης του Μάαστριχτ σηματοδότησε μια νέα εποχή για τον πολιτιστικό τομέα, καθώς η πολιτιστική συνεργασία γίνεται ένας επίσημα αναγνωρισμένος στόχος της κοινοτικής δράσης (άρθρ. 151)³³. Για την υλοποίηση των

³³ Σύμφωνα με το άρθρο 151, «η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά. Η δράση της Κοινότητας αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό είναι αναγκαίο, υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση τους στους ακόλουθους τομείς : α. βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών, β. διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σημασίας, γ. μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές, δ. καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον πολιτιστικό τομέα, και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η Κοινότητα όταν αναλαμβάνει δράσεις δυνάμει άλλων

πρωτοβουλιών της Ε.Κ. για τον πολιτισμό, το Συμβούλιο ενέκρινε ένα σύνολο δραστηριοτήτων για την ενίσχυση του εν λόγω τομέα. Πρόκειται για τρία πολιτιστικά προγράμματα, το «Καλειδοσκόπιο» (1996-1999), που αποσκοπούσε στην ενθάρρυνση των δραστηριοτήτων δημιουργίας και πολιτιστικής συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το «Αριάδνη» (Ariane, 1997-1999), για την υποστήριξη του τομέα του βιβλίου, της ανάγνωσης και της μετάφρασης και το «Ραφαήλ» (Raphael, 1997-2000), που στόχευε στην ενίσχυση των εθνικών πολιτικών των κρατών μελών στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τα τρία αυτά προγράμματα, γνωστά και ως «προγράμματα πρώτης γενιάς», αποτέλεσαν την πρώτη ουσιαστική δραστηριοποίηση της Ε.Ε. στον τομέα του πολιτισμού και κατά την ολοκλήρωσή τους τα διαδέχθηκε το πρόγραμμα Πολιτισμός (Culture 1/1/2000).

4.1.1 Το πρόγραμμα «Καλειδοσκόπιο»

Το πρόγραμμα «Καλειδοσκόπιο» αποτελεί το πρώτο κοινοτικό πρόγραμμα στον πολιτιστικό τομέα που παρέπεμπε στο άρθρο 151 της Συνθ.ΕΚ, εγκρίθηκε το 1996 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για τρία χρόνια, ενώ έλαβε επιπλέον παράταση το 1999 (βλ. παράρτημα 1).

Για την περίοδο των τριών ετών, **η χρηματοδοτική κάλυψή του ήταν 26,5 εκατομμύρια ECU³⁴**, ενώ κατά την παράτασή του αυξήθηκε σε 36,7 εκατομμύρια ECU (χρηματοδοτήθηκαν 518 σχέδια σε τέσσερα έτη).

Στόχος του προγράμματος ήταν να ενθαρρύνει την καλλιτεχνική και πολιτιστική δημιουργία στην Ευρώπη, μέσω της συνεργασίας και να προωθήσει τη διάδοση του πολιτισμού. Αποσκοπούσε με τον τρόπο αυτό να υποστηρίξει τα σχέδια ευρωπαϊκής διάστασης, τα οποία υλοποιούνται σε συνεργασία με οργανισμούς τουλάχιστον τριών διαφορετικών χωρών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Το «Καλειδοσκόπιο» στόχευε στην ενθάρρυνση των δραστηριοτήτων πολιτιστικής δημιουργίας, μέσω της σύμπραξης, στην υποστήριξη καινοτομικών

διατάξεων της παρούσας συνθήκης, λαμβάνει υπόψη της τις πολιτιστικές πτυχές, αποβλέποντας ειδικότερα στο σεβασμό και στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών της. Για να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο: αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251 και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, χωρίς να εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας του άρθρου 251, αποφασίζοντας ομόφωνα προτάσεις της Επιτροπής, διατυπώνει συστάσεις».

³⁴ Απόφαση 719/96/ΕΚ, άρθρ. 6 παρ. 1.

ευρωπαϊκών σχεδίων, στην τελειοποίηση των καλλιτεχνών και άλλων πολιτιστικών φορέων και στην συμβολή στην αμοιβαία γνώση των ευρωπαϊκών πολιτισμών.

Το πρόγραμμα αφορούσε τα πολιτιστικά δίκτυα ή τις συμπράξεις μεταξύ πολιτιστικών φορέων ή καλλιτεχνών από τουλάχιστον τρία κράτη μέλη, για τους τομείς της τέχνης του θεάματος, των πλαστικών τεχνών ή των εφαρμοσμένων τεχνών.

Οι βασικές ενέργειες γύρω από τις οποίες στρεφόταν το «Καλειδοσκόπιο» ήταν : η υποστήριξη σε εκδηλώσεις και πολιτιστικά σχέδια που πραγματοποιούνταν με σύμπραξη ή με τη μορφή δικτύων, οι ενέργειες της ευρωπαϊκής συνεργασίας μεγάλης εμβέλειας, η συμμετοχή των τρίτων χωρών, η ευρωπαϊκή πολιτιστική πόλη και ο ευρωπαϊκός πολιτιστικός μήνας, καθώς και τα ειδικά μέτρα (δηλ. συνοδευτικές μελέτες και διαφήμιση του προγράμματος).

4.1.2 Το πρόγραμμα «Αριάδνη» (Ariane)

Το πρόγραμμα «Αριάδνη» εγκρίθηκε το 1997 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για δύο έτη, ύστερα από μια δοκιμαστική περίοδο το 1996 (βλ. παράρτημα 2).

Η χρηματοδοτική κάλυψη που προβλεπόταν ήταν 7 εκατομμύρια ECU³⁵. Χρηματοδοτήθηκαν 767 σχέδια στη διάρκεια των δύο αυτών ετών και συνολικά, συμπεριλαμβανομένης και της δοκιμαστικής περιόδου, 880 σχέδια.

Το πρόγραμμα στόχευε στην ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα του βιβλίου και της ανάγνωσης, καθώς και στην αύξηση της γνώσης, τη διάδοση της λογοτεχνικής δημιουργίας και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών.

Το «Αριάδνη» είχε τέσσερις ειδικούς στόχους, όπως να ενθαρρύνει τη διάδοση των λογοτεχνικών ή δραματουργικών έργων και των έργων αναφοράς, τις ανταλλαγές εμπειριών και τις πρωτοβουλίες σύμπραξης, καθώς και την ποιότητα των μεταφράσεων. Τέλος, στόχευε στην ανάπτυξη της έρευνας και της τεχνολογίας στους ανάλογους τομείς.

Παράλληλα, το πρόγραμμα περιελάμβανε βασικές ενέργειες όπως την ενίσχυση της μετάφρασης (έως 100% αμοιβή του μεταφραστή). Επιπλέον, υποστήριζε σχέδια συνεργασίας που υλοποιούνται με σύμπραξη, τα οποία είχαν σκοπό την προώθηση του βιβλίου και την πρόσβαση του ευρωπαίου πολίτη στο

³⁵ Απόφαση 2085/97/EK, άρθρ. 6 παρ. 1.

βιβλίο και στην ανάγνωση. Ακόμα, σκόπευε στην τελειοποίηση των επαγγελματιών που εργάζονται για την αμοιβαία γνώση και τη διάδοση της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας και στην συμμετοχή τρίτων χωρών. Τέλος, περιελάμβανε συνοδευτικά μέτρα (όπως συνοδευτικές μελέτες και την διαφήμιση του προγράμματος) και εισήγαγε βραβεία, όπως το ευρωπαϊκό λογοτεχνικό βραβείο και το ευρωπαϊκό βραβείο της μετάφρασης και το Βραβείο «Αριστείον».

4.1.3 Το πρόγραμμα «Ραφαήλ» (Raphael)

Το πρόγραμμα «Ραφαήλ» εγκρίθηκε το 1997 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για μια περίοδο τεσσάρων (4) ετών (1997-2000). Το 2000 το πρόγραμμα αντικαταστάθηκε από το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» (βλ. παράρτημα 3). **Ο προϋπολογισμός που προβλεπόταν ήταν 30 εκατομμύρια ECU³⁶** και χρηματοδοτήθηκαν 222 σχέδια (1997-1999), καθώς και 18 «ευρωπαϊκά εργαστήρια κληρονομιάς». Τα «ευρωπαϊκά εργαστήρια κληρονομιάς» αφορούσαν τεχνικά περίπλοκες παρεμβάσεις σε εξαιρετικού ενδιαφέροντος μνημεία ή τοποθεσίες.

Στόχος του προγράμματος «Ραφαήλ», ήταν η ενδυνάμωση της συνεργασίας για την προστασία, τη διατήρηση και την αξιοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και η ευαισθητοποίηση των ευρωπαίων πολιτών για την πολιτιστική κληρονομιά, αλλά και για τη δυνατότητα μεγαλύτερης πρόσβασης στη κληρονομιά αυτή.

Παράλληλα με την διατήρηση και την αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς, το πρόγραμμα στόχευε ειδικά στην ενθάρρυνση των ανταλλαγών εμπειριών και τεχνογνωσίας σχετικά με την διατήρηση της κληρονομιάς, την τεχνική συνεργασία των επαγγελματιών που συνδέονται με αυτή, με επιπλέον συμμετοχή τρίτων χωρών και διεθνών οργανισμών.

4.2 Η διαδικασία που ακολουθήθηκε

Η ενημέρωση για τα προγράμματα αποτέλεσε αντικείμενο δελτίων τύπου, ενώ οι αποφάσεις και οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

³⁶ Απόφαση 2228/97/EK, άρθρ. 8 παρ. 1.

Ακολουθώς, όσοι πολιτιστικοί φορείς εκδήλωσαν ενδιαφέρον έλαβαν τις σχετικές πληροφορίες για την υποβολή των προτάσεων, ενώ πληροφορίες παρείχαν παράλληλα και οι πολιτιστικές υπηρεσίες των κρατών μελών.

Όσον αφορά την διαδικασία της επιλογής κάθε προγράμματος, ήταν η ίδια για το καθένα. Σε πρώτη φάση, προεπελέγησαν τα σχέδια υποβολής προτάσεων, τα οποία συμφωνούσαν με τις ειδικές συνθήκες, που προβλέπονταν στο παράρτημα της απόφασης. Για την τελική επιλογή των σχεδίων η Επιτροπή συγκάλεσε μια ομάδα εμπειρογνομόνων που είχαν υποδείξει τα κράτη μέλη και τα σχέδια που επελέγησαν, εγκρίθηκαν από την επιτροπή διαχείρισης των προγραμμάτων και δημοσιεύθηκαν με την μορφή δελτίου τύπου. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να αναφερθεί, πως σε ελάχιστες περιπτώσεις ο φορέας εγκατέλειψε το σχέδιο που είχε επιλεγεί.

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα παρακολούθηθηκαν από τους διαχειριστές. Οι έλεγχοι ήταν συστηματικοί και σε ορισμένες περιπτώσεις αναφέρθηκαν υπερβάσεις των προθεσμιών επιλεξιμότητας των δαπανών.

Οι δικαιούχοι υποχρεούνταν να αναφέρουν την υποστήριξη που έλαβαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διαδικασία διάδοσης των αποτελεσμάτων των σχεδίων δεν προβλεπόταν στον προϋπολογισμό των προγραμμάτων.

4.3 Η αξιολόγηση των προγραμμάτων

Σύμφωνα με την Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών³⁷, η Γενική Δ/ση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πραγματοποίησε πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την αξιολόγηση των παλαιών προγραμμάτων³⁸. Η αξιολόγηση διενεργήθηκε το 2003 και η έγκριση της τελικής έκθεσης τελέστηκε τον Οκτώβριο του ίδιου έτους. Η αξιολόγηση είχε σκοπό την παροχή της περιγραφής, των αναλύσεων και των συμπερασμάτων, των προγραμμάτων «πρώτης γενιάς» (Καλειδοσκόπιο, Αριάδνη, Ραφαήλ). Με τον τρόπο αυτό ήταν εφικτό να επαληθευτεί η αποτελεσματικότητά τους και επιπλέον, μέσα απ' αυτή τη διαδικασία, να διδαχθούν για την δράση του προγράμματος «Πολιτισμός» που ακολουθούσε.

Για την πραγματοποίηση της αξιολόγησης έπρεπε να αναλυθούν τα έγγραφα και τα ηλεκτρονικά αρχεία, οι απαντήσεις των διοργανωτών και συνδιοργανωτών των

³⁷ COM(2004) 33 23.01.2004 Έκθεση για την εφαρμογή των κοινοτικών προγραμμάτων Καλειδοσκόπιο, Ariane και Raphael.

³⁸ ΓΔ ΕΑC/59/01

επιχορηγούμενων σχεδίων, των εμπειρογνομόνων και των διαχειριστών προγραμμάτων.

Επιπροσθέτως, επιβαλλόταν η ανάλυση των συνεισφορών των πολιτιστικών φορέων με την συμπλήρωση ερωτηματολογίου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ο αξιολογητής έπρεπε να καταγράψει την άποψη των πολιτιστικών φορέων, είτε είχαν επιλεγεί είτε είχαν απορριφθεί είτε ακόμα δεν είχαν θέσει υποψηφιότητα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αποδειχθεί αδύνατη η καταγραφή όλων των φορέων, καθώς πολλοί από αυτούς δεν είχαν καθαρά στη μνήμη τους τις πτυχές όλων των σχεδίων. Το γεγονός αυτό επέβαλε την μέγιστη προσοχή και πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση της αξιολόγησης από την πλευρά της Επιτροπής.

4.4 Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης

Οι γενικοί στόχοι της Επιτροπής είναι η πολιτιστική ποιότητα και η καταλληλότητα. Ως προς αυτούς, τα παλιά προγράμματα, σύμφωνα με την αξιολόγηση, ήταν απόλυτα κατάλληλα.

Ωστόσο, οι πολιτιστικοί φορείς που έλαβαν επιδότηση εξέφρασαν άποψη πως τα προγράμματα, ενώ ανταποκρίθηκαν στις ανάγκες, όπως την υποστήριξη των δικτύων και των εταιρικών σχέσεων (στενή συνεργασία των φορέων, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών, με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή), εντούτοις δεν είχαν μια πραγματική φιλοδοξία για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Όπως προαναφέραμε, τα προγράμματα αποσκοπούσαν τόσο στην πολιτιστική ποιότητα, όσο και στην επίτευξη συγκεκριμένων οικονομικών στόχων. Ωστόσο, οι δύο αυτοί στόχοι συχνά συγκρούονταν και η πιθανότητα να συνδυαστούν με επιτυχία ήταν δυσχερής.

Σαφέστατα, επειδή τα κράτη χρηματοδοτούσαν κυρίως εθνικές δραστηριότητες ή διμερείς, τα προγράμματα προσέφεραν μια προστιθέμενη αξία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς υποστήριζαν τις πολυμερείς συμπράξεις.

Δυστυχώς, τα προγράμματα δεν έγιναν ευρέως γνωστά, ακόμα και στους πολιτιστικούς φορείς που είναι και το αντικείμενό τους. Επιπλέον, σχετικά με τα άμεσα αποτελέσματα των σχεδίων, δεν δημιουργήθηκαν βιώσιμες θέσεις απασχόλησης. Εντούτοις, αξιοποιήθηκε η εμπειρία και η τεχνογνωσία για την απόκτηση μιας άλλης σταθερής θέσης απασχόλησης.

Παρ' όλα αυτά, τα προγράμματα επέτρεψαν τη δημιουργία και την ενίσχυση των δικτύων, ενώ τα δίκτυα και οι συμπράξεις απέκτησαν περισσότερη αξία για τους πολιτιστικούς φορείς.

4.5 Οι συστάσεις του αξιολογητή προς την Επιτροπή

Κατά τον αξιολογητή, η δράση της Ε.Ε. στον πολιτιστικό τομέα ήταν αναγκαίο να παραταθεί, πέρα από τα παλιά προγράμματα και να λάβει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις. Η στόχευση αυτή, προϋπέθετε και την επιπλέον διάθεση κονδυλίων και την ενίσχυση της προβολής, τόσο των προγραμμάτων όσο και των αποτελεσμάτων τους.

Παράλληλα, ο αξιολογητής επεσήμανε πως είναι σημαντικό να ενημερώνεται καλύτερα η Ε.Ε. για τους πολιτιστικούς φορείς *a priori*, μέσα από μια εκστρατεία ενημέρωσης για τα προγράμματα, ώστε να προσδιορισθεί ο πληθυσμός στόχου.

Η Επιτροπή συμφώνησε με την θέσπιση στενότερου διαλόγου με τους φορείς, τονίζοντας πως πλέον διαθέτει ένα ηλεκτρονικό αρχείο που περιλαμβάνει τα στοιχεία όλων των διοργανωτών που έλαβαν συμμετοχή στο «Πολιτισμός 2000», το οποίο αντικατέστησε τα προγράμματα «πρώτης γενιάς». Το πρόγραμμα SYMMETRY³⁹ αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα, το οποίο στοχεύει στην βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ της Επιτροπής και των πολιτιστικών φορέων, αλλά και στον προσδιορισμό του πληθυσμού στόχου. Παράλληλα, προσφέρει όλα τα αναγκαία στοιχεία στους φορείς που συμμετέχουν σε όλους τους τομείς των δραστηριοτήτων διαχείρισης των προγραμμάτων και συμβάλλει στην προετοιμασία των προγραμμάτων εργασίας, τη διαχείριση των προϋπολογισμών και την εκπόνηση εκθέσεων. Το σύστημα επιτρέπει την παρακολούθηση των προγραμμάτων σε κεντρικό επίπεδο και την υποβολή αιτήσεων σε απευθείας σύνδεση και αποτελεί την βάση επικοινωνίας μεταξύ των ευρωπαϊών πολιτιστικών φορέων που έχουν κοινό συμφέρον για ενέργειες που προσφέρουν ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

Η απλοποίηση των διαδικασιών είναι μια μόνιμη επιθυμία των συμμετεχόντων στα ευρωπαϊκά προγράμματα. Ο αξιολογητής πρότεινε ένα

³⁹ Το σύστημα διαχείρισης και παρακολούθησης των προγραμμάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης, νεότητας SYMMETRY (System for the Management and Monitoring of Education, Training, Youth), είναι ένα ολοκληρωμένο σύστημα ενημέρωσης και διαχείρισης προγραμμάτων, προορίζεται για την Γεν. Δ/ση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, τις εθνικές μονάδες συντονισμού, τα γραφεία τεχνικής βοήθειας και τον εκτελεστικό φορέα.

απλοποιημένο έντυπο για την προεπιλογή και επιλογή των σχεδίων με βάση το φάκελο και την προφορική παρουσίαση.

Επιπλέον, οι πολιτιστικοί φορείς επιθυμούν τακτική επικοινωνία με την Επιτροπή, ενώ θα ήταν χρήσιμη η επιτόπια παρακολούθηση από τους υπευθύνους της διαχείρισης του προγράμματος (ρόλος που ανέλαβαν τα «σημεία επαφής»).

Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι εφαρμοζόμενες διαδικασίες της επιλογής και τις παρακολούθησης των σχεδίων στοχεύουν στην διατήρηση της ίσης μεταχείρισης των πολιτιστικών φορέων και της διαφάνειας των αποφάσεων. Η Επιτροπή υποχρεούται να τηρεί τον κανονισμό (1605/2002/EΚ του Συμβουλίου της 25.06.2002) για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁴⁰, τον κανονισμό (2342/2002 της Επιτροπής της 23.12.2002) για τη θέσπιση των κανόνων εφαρμογής του κανονισμού και για τη θέσπιση του Δημοσιονομικού Κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁴¹ (1605/2002 του Συμβουλίου).

Σύμφωνα με την αξιολόγηση, τα προγράμματα «πρώτης γενιάς» λειτούργησαν καλά και αποτέλεσαν ουσιαστικά ένα χρήσιμο στάδιο για μια παρέμβαση της Ε.Ε. στον πολιτιστικό τομέα (ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων, δημιουργία δικτύων), ενώ η συμβολή τους ενισχύθηκε από το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000».

5. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2000»

Η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να αντιμετωπίσει πολλές προκλήσεις, όπως η παγκοσμιοποίηση και η κοινωνική συνοχή και για το λόγο αυτό ήταν καθοριστικός ο προσδιορισμός της έννοιας και του ρόλου του πολιτισμού. Ύστερα από συναίνεση των κρατών, της Επιτροπής, των οργανώσεων πολιτισμού και των διεθνών οργανισμών, στην έννοια του πολιτισμού περιλαμβάνονται η λαϊκή κουλτούρα, μαζική πολιτιστική παραγωγή, αλλά και η πολιτιστική καθημερινότητα.

Βασική προϋπόθεση για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των κρατών-μελών είναι η διατήρηση και η ανάδειξη της ιδιαίτερης πολιτιστικής φυσιογνωμίας τους. Το πολιτιστικό προϊόν είναι πολλαπλά αξιοποιήσιμο, ως εργαλείο οικονομικής συνοχής

⁴⁰ ΕΕ L 248 της 16.09.2002

⁴¹ ΕΕ L 357 της 31.12.2002

και ελάττωσης του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και ως δημιουργός προστιθέμενης αξίας και απασχόλησης.

Η πολιτιστική κληρονομιά συμβάλει ειδικότερα στην ανάπτυξη του τουριστικού ενδιαφέροντος, ανάπτυξη υψηλής ποιότητας τόσο στα αστικά κέντρα, όσο και στην περιφέρεια. Παράλληλα, και ο σύγχρονος πολιτισμός, ο οποίος αναπτύσσεται ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, μπορεί να ενισχυθεί περισσότερο με αύξηση των δραστηριοτήτων.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας, κυρίως όσον αφορά τις τηλεπικοινωνίες, η βελτίωση του βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου, η αυξανόμενη ζήτηση για πολιτιστικές δραστηριότητες, συμβάλουν στην αύξηση των προοπτικών για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τομέα.

Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τομέα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και στην βελτίωση της οικονομικής και της κοινωνικής συνοχής, αλλά και της απασχόλησης, μέσω της προώθησης της απασχόλησης των καλλιτεχνών, την ιδιωτική κατανάλωση για διασκέδαση και μόρφωση, αλλά και στην βελτίωση των εξαγωγικών επιδόσεων είτε σε εξειδικευμένες αγορές είτε στο ευρύτερο κοινό.

Το Πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000»⁴² διαδέχτηκε τα προγράμματα «Ραφαήλ», «Αριάδνη» και «Καλειδοσκόπιο», τα οποία αποτελούν τα πρώτα προγράμματα για τον πολιτιστικό τομέα της Ευρώπης και αποτελεί το πρώτο πρόγραμμα-πλαίσιο υπέρ του πολιτισμού.

Το «Πολιτισμός 2000» λειτούργησε ως **ενιαίο μέσο προγραμματισμού και χρηματοδότησης** για τις κοινοτικές ενέργειες στον τομέα αυτό. Θεσπίστηκε για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2000 έως την 31η Δεκεμβρίου 2006 και στόχευε στην δημιουργία κοινού ευρωπαϊκού πολιτιστικού χώρου, μέσω της προώθησης του πολιτιστικού διαλόγου, της ευρωπαϊκής κληρονομιάς, αλλά και του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζει ο τομέας του πολιτισμού στην κοινωνία και την οικονομία της Ε.Ε (βλ. παράρτημα 4). Αποσκοπεί στον εξορθολογισμό και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των δράσεων πολιτιστικής συνεργασίας στα πλαίσια ενιαίου μέσου χρηματοδότησης και προγραμματισμού (Μούσης 2008 : 197).

Προτεραιότητα του «Πολιτισμός 2000» ήταν η στήριξη σχεδίων για την συνεργασία των κρατών μελών της Ε.Ε., τα οποία συμμετείχαν στο Πρόγραμμα,

⁴² Απόφαση 508/2000, ΕΕ L 63, Κανονισμός 885/2004, ΕΕ L 168, 01.05.2004

ανταποκρινόμενο στις προσδοκίες των Ευρωπαίων πολιτών και των πολιτιστικών φορέων των κρατών μελών.

Η επίτευξη των στόχων που προέβλεπε το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε μέσω ειδικών ενεργειών, καινοτόμων ή και πειραματικών, στις οποίες εμπλέκονταν παράγοντες από τουλάχιστον τρεις χώρες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Αυτές οι ενέργειες απέβλεπαν ιδιαίτερα στην ανάδειξη και την ανάπτυξη νέων μορφών πολιτιστικής έκφρασης, στη βελτίωση της πρόσβασης στον πολιτισμό, ιδίως των νέων και των μη ευνοημένων προσώπων καθώς και στην απευθείας μετάδοση πολιτιστικών εκδηλώσεων, χάρη στις νέες τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας.

Επιπροσθέτως, με ενέργειες που εντάσσονταν σε δομημένες και πολυετείς συμφωνίες πολιτιστικής συνεργασίας, οι οποίες επιτυγχάνονταν μεταξύ πολιτιστικών παραγόντων από τουλάχιστον πέντε χώρες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, απέβλεπαν στην πραγματοποίηση δομημένων πολιτιστικών ενεργειών με μέγιστη διάρκεια τριών ετών και συνεισέφεραν στην επίτευξη προκαθορισμένου στόχου πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Οι συμφωνίες συνεργασίας αφορούσαν είτε την εμβάθυνση ενός πολιτιστικού τομέα είτε την ενσωμάτωση πολλών πολιτιστικών τομέων.

Τέλος, με ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις με ευρωπαϊκή ή και διεθνή διάσταση, δηλαδή με εκδηλώσεις σημαντικού μεγέθους και εμβέλειας, οι οποίες συνέβαλαν στην καλύτερη συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι όλοι οι πολίτες ανήκουν στην ίδια κοινότητα (όπως η πρωτοβουλία «πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης»).

5.1 Ο προϋπολογισμός

Η συλλογιστική του «Πολιτισμός 2000» ήταν να διευρυνθεί ο πολιτιστικός τομέας τόσο ποσοτικά, με την αύξηση των διαθέσιμων πόρων όσο και ποιοτικά, με την επέκταση του φάσματος των έργων σε νέες κατηγορίες δράσεων.

Ο διατιθέμενος προϋπολογισμός για την εκτέλεση του προγράμματος «Πολιτισμός 2000» για την περίοδο 2000-2006 ανερχόταν σε **236,5 εκατομμύρια ευρώ**⁴³. Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίθηκαν από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό

⁴³ Απόφαση 626/2004/EK για την τροποποίηση της απόφ. 508/2000/EK

αρχή εντός του ορίου των δημοσιονομικών προοπτικών. Αυτός ο προϋπολογισμός κατανεμήθηκε ως εξής:

- 45% κατά το μέγιστο για τις ειδικές καινοτόμους και/ή πειραματικές ενέργειες
- 35% κατά το ελάχιστο για τις ενσωματωμένες ενέργειες
- 10% για τις ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις
- 10% για τις άλλες δαπάνες.

5.2 Η αξιολόγηση του προγράμματος

Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής⁴⁴ για το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000», τα αποτελέσματα της εξωτερικής αξιολόγησης είναι θετικά, καθώς το πρόγραμμα πέτυχε τους στόχους του. Το «Πολιτισμός 2000» έθεσε έναν επαρκή μηχανισμό για την προώθηση της συνεργασίας των κρατών-μελών στον τομέα του πολιτισμού στην Ευρώπη. Τα πλεονεκτήματα τα οποία απόκτησαν οι οργανώσεις (Μ.Κ.Ο, εθνικοί πολιτιστικοί οργανισμοί, ιδιωτικές επιχειρήσεις κ.λ), οι οποίες συμμετείχαν στο πρόγραμμα, ήταν σημαντικά, όπως η απόκτηση πείρας στον πολιτιστικό τομέα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η βελτίωση των διαχειριστικών ικανοτήτων και η ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ των πολιτιστικών φορέων της Ευρώπης.

Σχετικά με την χρηματοδότηση, την περίοδο 2000-2004 χρηματοδοτήθηκαν 1.072 σχέδια⁴⁵. Το πρόγραμμα κάλυψε τα κενά στον τομέα της χρηματοδότησης της διακρατικής συνεργασίας και καθιερώθηκε ο κανόνας του 5%, ο οποίος επέβαλε στους υπεύθυνους και στους διοργανωτές των σχεδίων μια ελάχιστη συμμετοχή στον συνολικό προϋπολογισμό του σχεδίου. Ο κανόνας του 5% συνέβαλε στην διασφάλιση της ενεργούς συμμετοχής όλων των πολιτιστικών παραγόντων στα σχέδια, αν και πιθανόν να αποθάρρυνε τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων που δεν είχαν προηγούμενο συνεργασίας και να εμπόδιζε τη συμμετοχή στο πρόγραμμα ορισμένων πολιτιστικών παραγόντων από συνδεδεμένες χώρες⁴⁶.

Οι πέντε πρώτες χώρες όσον αφορά την χρηματοδότηση που έλαβαν, ήταν η Γαλλία, η Ιταλία, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Ισπανία⁴⁷. Όλες οι χώρες που συμμετείχαν στο «Πολιτισμός 2000» λειτούργησαν ένα πολιτιστικό σημείο επαφής (Π.Σ.Ε.), με εξαίρεση το Λιχτενστάιν. Τα πολιτιστικά σημεία επαφής είχαν ως

⁴⁴ COM(2006) 666

⁴⁵ Το 2000 και το 2001 υποβλήθηκαν περισσότερες από 1.600 αιτήσεις και χρηματοδοτήθηκε περίπου το ένα τέταρτο (1/4).

⁴⁶ Το 2001 ο αριθμός των αιτήσεων μειώθηκε σημαντικά.

⁴⁷ COM(2003) 722

αποστολή τους να εξασφαλίζουν την προώθηση του προγράμματος, να διευκολύνουν την πρόσβαση και τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, καθώς και να λειτουργούν ως σύνδεσμος με τους φορείς που παρέχουν υποστήριξη στον πολιτιστικό τομέα των κρατών-μελών.

Σύμφωνα με την Επιτροπή το «Πολιτισμός 2000» ήταν το μέσο το οποίο έδωσε νέα ώθηση στις πολιτιστικές ανταλλαγές στην Ευρώπη και οι στόχοι που ορίζονται στο άρθρο 151 (128) της Συνθήκης, έχουν επιτευχθεί πλήρως.

Ωστόσο, η ανάγκη για μεγαλύτερη προβολή του προγράμματος και των σχεδίων που χρηματοδοτούνται, θεωρήθηκε σημαντική, διότι ο προϋπολογισμός που διατέθηκε για την στρατηγική της διάδοσης και της προώθησης κρίθηκε ανεπαρκής. Επιπλέον, μεταξύ άλλων, θεωρήθηκε αναγκαία η δημιουργία βάσης δεδομένων αναζήτησης εταίρων, καθώς και η απλοποίηση αιτήσεων υποψηφιότητας. Μετά τη λήξη του, το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» αντικαταστάθηκε με το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007».

6. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2007»

Το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007»⁴⁸ έχει σχεδιαστεί ως ένα συνδεδετικό, παγκόσμιο και πλήρες εργαλείο για διακρατική πολιτιστική συνεργασία στην Ευρώπη, με κύριο στόχο να συνεισφέρει δραστικά στην εξέλιξη μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας με βαθιές ρίζες.

Ο γενικός στόχος του προγράμματος αυτού είναι η ανάδειξη ενός κοινού πολιτιστικού χώρου για τους Ευρωπαίους πολίτες, ώστε να προωθηθεί η διαμόρφωση μιας ενιαίας ευρωπαϊκής ταυτότητας (βλ. παράρτημα 5).

Αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προγράμματα της Ε.Ε. και έχει πλέον καθιερωθεί. Με τη σημερινή του μορφή πρόκειται να διαρκέσει από το 2007 έως το 2013, με συνολικό **προϋπολογισμό ύψους 400 εκατομμυρίων ευρώ περίπου**⁴⁹.

⁴⁸ Απόφαση 1855/2006/ΕΚ, ΕΕ L 372 27.12.2006

⁴⁹ Το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού – 45% των συνολικών δαπανών το 2009 – απορροφά η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ευρωστίας της οικονομίας καθώς και η αύξηση της συνοχής της Ένωσης, δηλαδή το κλείσιμο της ψαλίδας μεταξύ των πλουσιότερων και των φτωχότερων κρατών μελών. Ένας άλλος σημαντικός τομέας δαπανών, ο δεύτερος κατά σειρά, είναι η γεωργία για την οποία το 2009 δαπανήθηκαν 43 δις περίπου. Τα ποσά αυτά δαπανώνται για την παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών τροφίμων, για την εξασφάλιση αξιοπρεπούς εισοδήματος στα 19 εκατομμύρια γεωργούς της ΕΕ, αλλά και λογικών τιμών για τους καταναλωτές. Επιπλέον ποσό που αντιστοιχεί στο 11%

Καλύπτει όλες τις μη οπτικοακουστικές πολιτιστικές δραστηριότητες⁵⁰. Ενδεικτικά, ο προϋπολογισμός θα κατανεμηθεί ως εξής :

- Το 77% περίπου για την υποστήριξη των πολιτιστικών ενεργειών
- Το 10% για την υποστήριξη των οργανισμών
- Το 5% για την ανάλυση και την ενημέρωση και
- Το 8% για τη διαχείριση του προγράμματος.

Το πρόγραμμα στοχεύει να ενισχύσει τον πολιτιστικό χώρο, τον οποίο μοιράζονται οι λαοί της Ευρώπης και είναι βασισμένος σε μια κοινή πολιτιστική κληρονομιά. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί μέσα από την ανάπτυξη της πολιτιστικής συνεργασίας μεταξύ δημιουργών, πολιτιστικών φορέων και πολιτιστικών οργανισμών, από χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, με προοπτική να ενθαρρύνουν την καλλιέργεια της ιδιότητας του Ευρωπαίου πολίτη.

Οι ειδικοί στόχοι του προγράμματος είναι η προώθηση της διακρατικής κινητικότητας των εργαζόμενων στον πολιτιστικό τομέα, η ενθάρρυνση της διακρατικής κυκλοφορίας έργων και πολιτιστικών και καλλιτεχνικών αγαθών και η ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Για να ληφθεί η κοινοτική υποστήριξη, τα σχέδια που θα επιλεγούν είναι απαραίτητο να καλύπτουν έναν ή περισσότερους από τους προαναφερόμενους στόχους.

Τα επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δηλώνουν πως το «Πολιτισμός 2007» θα συνεισφέρει στην ενδυνάμωση των οριζόντιων στόχων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα θα ενισχύσει :

- Την προώθηση της θεμελιώδους αρχής για την ελευθερία της έκφρασης
- Την ενθάρρυνση μιας ευρύτερης γνώσης της ιδιαίτερης σημασίας αναφορικά με τη διαρκή ανάπτυξη
- Την αναζήτηση μεθόδων προώθησης της αμφίπλευρης κατανόησης και ανοχής μέσα στις χώρες της Ε.Ε.
- Συνεισφορά στην εξάλειψη όλων των διακρίσεων που βασίζονται στο φύλο, εθνική ή φυλετική προέλευση, θρησκεία ή προσωπικές πεποιθήσεις, αναπηρία, ηλικία ή σεξουαλικό προσανατολισμό.

διατίθεται για την ανάπτυξη της υπαίθρου, ενώ το 10% προορίζεται για την προστασία του περιβάλλοντος.

⁵⁰ <http://www.europa.eu/pol/cult/index>

Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην ενότητα και αλληλοσυμπλήρωση μεταξύ του προγράμματος και της πολιτικής της Κοινότητας στον τομέα των πολιτιστικών συνεργασιών με τρίτες χώρες.

Οι τομείς επιχορήγησης του προγράμματος «Πολιτισμός 2007» είναι οι εξής :

- Οικονομική στήριξη σε πολιτιστικές δράσεις
- Οικονομική ενίσχυση για φορείς που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον πολιτιστικό τομέα
- Οικονομική στήριξη σε αναλύσεις, συλλογή και διάδοση πληροφοριών και πολιτιστικών δεδομένων και σε δράσεις που μεγιστοποιούν την επίδραση των σχεδίων στον τομέα της ευρωπαϊκής πολιτιστικής για την ανάπτυξη (ο τομέας αυτός καλύπτει το θεσμό της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, καθώς και τα ερευνητικά σχέδια).

Οι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούν να υποβάλλουν σχέδια που εστιάζουν σε έναν πολιτιστικό τομέα, όπως για παράδειγμα τη μουσική, την πολιτιστική κληρονομιά, την φωτογραφία κ.λ., ή να έχουν διατομεακό χαρακτήρα. Επίσης, το πρόγραμμα είναι ανοικτό στη συμμετοχή μη-οπτικοακουστικών πολιτιστικών βιομηχανιών και, κυρίως, μικρών πολιτιστικών επιχειρήσεων, όπου οι βιομηχανίες αυτές δραστηριοποιούνται σε ένα μη κερδοσκοπικό πλαίσιο.

Οι επιλέξιμες χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, είναι τα 25 κράτη-μέλη της Ε.Ε. και τα κράτη υπό ένταξη στην Ε.Ε., με προγραμματισμένη ημερομηνία ένταξης (Βουλγαρία, Ρουμανία). Επίσης, οι χώρες της Ε.Ζ.Ε.Σ (Ισλανδία, Νορβηγία, Ελβετία και Λιχτενστάιν)⁵¹ που είναι μέλη του Ε.Ο.Χ, σύμφωνα με τις διατάξεις της συμφωνίας της Ε.Ο.Χ⁵² (Νορβηγία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν), και οι υποψήφιες χώρες που διαθέτουν προενταξιακή στρατηγική για την ένταξη στην Ε.Ε., σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τους γενικούς όρους και διαδικασίες συμμετοχής των χωρών αυτών στα κοινοτικά προγράμματα που καθορίζονται στις συμφωνίες – πλαίσια. Επιπλέον,

⁵¹ Αυτές οι χώρες υπέγραψαν συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με την ΕΟΚ το 1992. Η συμφωνία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994 και οδήγησε στην εγκαθίδρυση του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

⁵² Η συμφωνία ΕΟΧ, στην οποία συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και τα μέλη της ΕΖΕΣ, τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994. Στόχος της είναι η δημιουργία ομοιογενούς και δυναμικού Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου που θα βασίζεται σε κοινούς κανόνες και ισότιμους όρους ανταγωνισμού. Στον ΕΟΧ συνυπάρχουν δύο χωριστά νομικά συστήματα: η συμφωνία ΕΟΧ εφαρμόζεται όταν θίγονται οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των μελών της ΕΖΕΣ και της Κοινότητας ή μεταξύ των ιδίων των χωρών της ΕΖΕΣ το κοινοτικό δίκαιο, όταν θίγονται οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Η συμφωνία ΕΟΧ εφαρμόζεται ταυτόχρονα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ. Η συμφωνία καθορίζει τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και το πλαίσιο της συνεργασίας τους.

συμμετέχουν στο πρόγραμμα χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, σύμφωνα με τις διαδικασίες που καθορίζονται με τις χώρες αυτές βάσει των συμφωνιών – πλαισίων που προβλέπουν την συμμετοχή τους σε κοινοτικά προγράμματα. Το πρόγραμμα είναι επίσης ανοιχτό στη συνεργασία με άλλες τρίτες χώρες, οι οποίες έχουν συνάψει με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα συμφωνίες σύνδεσης ή συνεργασίας που περιλαμβάνουν πολιτιστικές ρήτρες, βάσει πρόσθετων πιστώσεων και σύμφωνα με συγκεκριμένες διαδικασίες που πρόκειται να συμφωνηθούν⁵³.

Η επιλογή των σχεδίων θα γίνει βάσει της εξειδικευμένης εμπειρίας και αναγνωρισμένης οντότητας των φορέων, της οικονομικής και επιχειρησιακής δυνατότητας να πραγματοποιήσουν και να στηρίξουν τις προτεινόμενες εκδηλώσεις και βάσει του γενικού περιεχομένου, γενικών και ειδικών στόχων ολόκληρου του σχεδίου και των επιμέρους δράσεων του και της συμφωνίας τους με τους γενικούς και ειδικούς στόχους του «Πολιτισμός 2007».

Τέλος, οι αιτούντες πρέπει να είναι οργανισμοί με νομική οντότητα (δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, νομικά πρόσωπα ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου), ενώ ειδικές εξαιρέσεις μπορούν να γίνουν και για ανεξάρτητους επαγγελματίες.

6.1 Η στήριξη πολιτιστικών δράσεων και φορέων

Στο πλαίσιο των μέτρων συνεργασίας ενισχύονται **δράσεις πολιτιστικής συνεργασίας** τομεακού ή διατομεακού χαρακτήρα, μεταξύ ευρωπαϊκών πολιτιστικών οργανισμών. Προτεραιότητα θα δοθεί στη «δημιουργικότητα και καινοτομία», ενώ ιδιαίτερη ενθάρρυνση θα δοθεί στα σχέδια που ερευνούν προοπτικές περαιτέρω συνεργασίας, με σκοπό την ανάπτυξη και την εδραίωση της συνεργασίας ανάμεσα στους φορείς.

Στα μέτρα της συνεργασίας θα πρέπει να συμμετάσχουν τουλάχιστον τρεις πολιτιστικοί φορείς από τρεις διαφορετικές χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, με τη δυνατότητα προέλευσης από ένα ή περισσότερους πολιτιστικούς τομείς. Η επιχορήγηση μπορεί να διαρκέσει το μέγιστο έως και 24 μήνες, ενώ έχει χαρακτήρα συγχρηματοδότησης και η οικονομική ενίσχυση από την Ε.Ε. δεν μπορεί να ξεπεράσει το 50% του συνολικού προϋπολογισμού του σχεδίου. **Το χαμηλότερο ποσό της χρηματοδότησης είναι 50.000 ευρώ και το μέγιστο δεν μπορεί να ξεπεράσει τα 200.000 ευρώ, για την συνολική διάρκεια του σχεδίου, μέχρι και 24 μήνες.**

⁵³ Η δυνατότητα αυτή αφορά την Τουρκία και την Κροατία και ενδεχομένως και την ΠΓΔΜ.

Τα πολυετή προγράμματα συνεργασίας έχουν σκοπό να συγκεντρώσουν την εξειδικευμένη ποιότητα και εμπειρία των πολιτιστικών φορέων σε πανευρωπαϊκή κλίμακα. Η υποστήριξη αυτή στοχεύει στην ενίσχυση κατά την έναρξη και τη φάση εκτέλεσης και γεωγραφικής επέκτασης των σχεδίων. Προτεραιότητα των πολυετών προγραμμάτων συνεργασίας είναι να ενθαρρύνουν τους φορείς να δημιουργήσουν σταθερή και διαρκή οντότητα, να καθιερωθούν στον πολιτιστικό χώρο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και να έχουν οικονομική αυτονομία. Οι πολυετείς δράσεις που έχουν προγραμματιστεί από τους φορείς που συμμετέχουν στο πρόγραμμα θα πρέπει να είναι σχεδιασμένες ώστε να πραγματοποιηθούν καθ' όλη τη διάρκεια του σχεδίου. Κάθε σχέδιο θα πρέπει να ανταποκρίνεται σε δύο τουλάχιστον από τους τρεις κύριους στόχους του προγράμματος, όπως προαναφέρθηκαν παραπάνω.

Στα πολυετή σχέδια συνεργασίας θα πρέπει να συμμετέχουν τουλάχιστον έξι φορείς από έξι διαφορετικές χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Τα συγκεκριμένα σχέδια θα πρέπει να καθορίζονται με επίσημο έγγραφο συνεργασίας με νομικό χαρακτήρα σε μια από τις συμμετέχουσες χώρες, υπογεγραμμένο από όλους τους συνδιοργανωτές. Η **επιχορήγηση** μπορεί να διαρκέσει από τρία ως πέντε έτη, έχει χαρακτήρα συνχρηματοδότησης και η οικονομική ενίσχυση από την Ε.Ε. **δεν μπορεί να ξεπεράσει το 50% του συνολικού προϋπολογισμού** του σχεδίου και μειώνεται σταδιακά. Το συνολικό ποσό επιχορήγησης **δεν μπορεί να ξεπεράσει τα 500.000 ευρώ** ανά έτος για όλες τις δράσεις των σχεδίων συνεργασίας.

Παρέχεται, επίσης, βοήθεια σε ειδικές ενέργειες συμβολικού χαρακτήρα και σημαντικής εμβέλειας. Για να χαρακτηριστούν έτσι οι ενέργειες αυτές, πρέπει να έχουν σημαντική απήχηση στους λαούς της Ευρώπης και να συμβάλλουν στην ευαισθητοποίησή τους, όσον αφορά την πολιτιστική ποικιλομορφία και στην ενίσχυση της αίσθησής τους ότι ανήκουν στην ίδια κοινότητα. Στις πρωτοβουλίες αυτές ανήκουν, για παράδειγμα, οι «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης» και οι όροι επιλογής εξαρτώνται από τη συγκεκριμένη ενέργεια και η χρηματοδότηση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 60% του προϋπολογισμού του σχεδίου.

Η στήριξη των φορέων πολιτισμού αφορά τους οργανισμούς, οι οποίοι διαθέτουν δυναμική ακτινοβολία στο επίπεδο όλης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή καλύπτουν τουλάχιστον επτά ευρωπαϊκές χώρες. Οι οργανισμοί λαμβάνουν στήριξη όταν παρέχουν εκπροσώπηση σε κοινοτικό επίπεδο, διαδίδοντας πληροφορίες, που επιτρέπουν τη διευκόλυνση της πολιτιστικής, διευρωπαϊκής συνεργασίας ή συμμετέχουν σε σχέδια πολιτιστικής συνεργασίας, ενεργώντας ως πρεσβευτές του

ευρωπαϊκού πολιτισμού. Η επιλογή γίνεται ύστερα από τη δημοσίευση πρόσκλησης υποβολής προτάσεων.

Τέλος, η στήριξη εργασιών ανάλυσης, καθώς και της συλλογής και διάδοσης πληροφοριών και αύξησης, στο μέγιστο, της επίδρασης των σχεδίων στον τομέα της πολιτιστικής συνεργασίας και της ανάπτυξης της πολιτικής, στοχεύει στην αύξηση του όγκου και της ποιότητας των πληροφοριών και των αριθμητικών στοιχείων, σχετικά με την πολιτιστική συνεργασία και την ανάπτυξη της πολιτικής στον τομέα του πολιτισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και η διάδοσή τους και μέσω του Διαδικτύου (Internet).

Σκοπός του είναι, επίσης, η διάδοση των πρακτικών πληροφοριών, ώστε το πρόγραμμα να έχει ακριβείς στόχους σε τοπικό επίπεδο. Για το σκοπό αυτό, δημιουργήθηκαν τα «πολιτιστικά σημεία επαφής». Ο ρόλος τους είναι να προωθούν το πρόγραμμα, να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού επαγγελματικών και πολιτιστικών φορέων στις δράσεις του και να εξασφαλίζουν πραγματική σύνδεση με τα διάφορα όργανα που στηρίζουν τον πολιτιστικό τομέα στα κράτη μέλη⁵⁴.

6.2 Η καταπολέμηση της απάτης

Η Επιτροπή εφαρμόζει ένα σύστημα λογιστικού ελέγχου, το οποίο συμβάλει στον έλεγχο του τρόπου με τον οποίο γίνεται η διαχείριση των επιδοτήσεων και ζητείται από τους δικαιούχους να δικαιολογούν τη χρήση τους κατά τη διάρκεια χρόνου πέντε (5) ετών. Παράλληλα, η Επιτροπή έχει την δυνατότητα πρόσβασης στα γραφεία των δικαιούχων, καθώς και σε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Οι λογιστικοί αυτοί έλεγχοι μπορούν, σε κάποιες περιπτώσεις, να οδηγήσουν στην ανάκτηση ποσών από την Επιτροπή. Τα ίδια δικαιώματα με την Επιτροπή έχουν τόσο το Ελεγκτικό Συνέδριο, όσο και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), ο ρόλος της οποίας είναι να προστατεύει τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την καταπολέμηση της απάτης, τη διαφθορά και κάθε άλλη παράτυπη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένων των παραπτώματων εντός των ευρωπαϊκών οργάνων.

⁵⁴ Απόφαση 1855/2006/EK

Η OLAF αποβλέπει στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στους πολίτες της Ευρώπης, καθώς επιδιώκει την εκπλήρωση της αποστολής της με υπευθυνότητα, διαφάνεια και απόδοση από πλευράς κόστους. Παράλληλα, διεξάγει, με πλήρη ανεξαρτησία, εσωτερικές και εξωτερικές έρευνες και οργανώνει τη στενή και τακτική συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών, με σκοπό τον συντονισμό των δραστηριοτήτων τους. Η OLAF παρέχει στα κράτη μέλη την απαιτούμενη στήριξη και τεχνογνωσία, συμβάλλοντας στις ενέργειές τους για την καταπολέμηση της απάτης. Συμμετέχει στην χάραξη της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της καταπολέμησης της απάτης και αναλαμβάνει τις απαιτούμενες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της σχετικής νομοθεσίας. Οι δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης, διενεργούνται με ακεραιότητα, αμεροληψία και επαγγελματισμό σε διαρκή βάση, με σεβασμό στα δικαιώματα και τις ελευθερίες του ατόμου, ενώ επιδιώκεται ώστε οι δραστηριότητές της να είναι πλήρως συμβατές με τις νομοθετικές ρυθμίσεις⁵⁵.

Πέρα όμως από το πρόγραμμα «Πολιτισμός», ένα επιπλέον βασικό ενιαίο μέσο χρηματοδότησης και προγραμματισμού που συμβάλει στον τομέα του πολιτισμού, είναι το πρόγραμμα «Media», γιατί η πολιτική του οπτικοακουστικού τομέα είναι εξίσου σημαντική για την ανάδειξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

7. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «MEDIA 2007»

Ο οπτικοακουστικός τομέας αποτελεί ουσιαστικό φορέα για τη μεταλαμπάδευση και την άνθηση των ευρωπαϊκών πολιτιστικών αξιών. Διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας και την έκφραση της ιδιότητας του ευρωπαίου πολίτη. Η διακίνηση των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων (κινηματογραφικών ταινιών και τηλεοπτικών προγραμμάτων) συμβάλλει στην ενδυνάμωση του διαπολιτισμικού διαλόγου και τη βελτίωση της αμοιβαίας κατανόησης και γνωριμίας των ευρωπαϊκών πολιτισμών. Η κοινοτική υποστήριξη αποβλέπει στο να επιτρέψει στον οπτικοακουστικό τομέα να εκπληρώσει πλήρως το ρόλο του ως συνδετικό υλικό μεταξύ της ιδιότητας του ευρωπαίου πολίτη και του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

⁵⁵ <http://ec.europa.eu>

Η Ε.Ε. έχει ρυθμίσει με επιτυχία τις διασυνοριακές τηλεοπτικές μεταδόσεις στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά από το 1989, ώστε σήμερα, χάρη στη σύγχρονη τεχνολογία, τηλεοπτικές εκπομπές να μπορούν να μεταδίδονται παντού και ανά πάσα στιγμή. Μπορούμε να τις βλέπουμε σε παραδοσιακούς δέκτες ή μέσω του Διαδικτύου στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, καθώς και στο κινητό τηλέφωνο, αλλά και σε άλλες κινητές συσκευές. Η Ε.Ε. έχει προσαρμόσει τις ρυθμίσεις της σε αυτό το νέο περιβάλλον και οι αλλαγές θα αρχίσουν να ισχύουν κατά τα τέλη του 2009.

Στο μεταξύ, ο θεμέλιος λίθος της νομοθεσίας του οπτικοακουστικού τομέα της Ε.Ε., δηλαδή η οδηγία «Τηλεόραση χωρίς σύνορα» (TWF), παραμένει σε ισχύ. Η οδηγία επιβάλλει στα κράτη μέλη να συντονίσουν την εθνική τους νομοθεσία, ώστε :

- α. Να μην υφίστανται φραγμοί στην ελεύθερη διακίνηση τηλεοπτικών προγραμμάτων στην ενιαία αγορά.
- β. Οι τηλεοπτικοί σταθμοί, όπου αυτό είναι δυνατό, να αφιερώνουν τουλάχιστον τον μισό χρόνο εκπομπής τους σε ταινίες και προγράμματα ευρωπαϊκής παραγωγής.
- γ. Να προστατεύονται ορισμένοι σημαντικοί στόχοι δημοσίου συμφέροντος, όπως η πολιτιστική πολυμορφία.
- δ. Οι κυβερνήσεις να διασφαλίζουν ότι το ευρύ κοινό θα έχει πρόσβαση σε σημαντικά γεγονότα, τα οποία, ως εκ τούτου, δεν θα μπορούν να περιορίζονται μόνο σε συνδρομητικούς τηλεοπτικούς σταθμούς. Πρόκειται κυρίως για διεθνή αθλητικά γεγονότα όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες ή το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου.
- ε. Τα παιδιά και οι νέοι να προστατεύονται από βίαια ή πορνογραφικά προγράμματα επιβάλλοντας τη μετάδοσή τους αργά τη νύχτα και περιορίζοντας την πρόσβαση σε αυτά μέσω τεχνικής διάταξης που ενσωματώνεται στο τηλεχειριστήριο της τηλεοπτικής συσκευής.
- στ. Να παρέχεται σε οποιονδήποτε υφίσταται αθέμιτη κριτική σε τηλεοπτική εκπομπή το δικαίωμα απάντησης.
- ζ. Να τηρούνται πλήρως οι απαιτήσεις σχετικά με τον μέγιστο όγκο διαφημίσεων που μπορούν να προβάλουν οι τηλεοπτικοί δίαυλοι σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο (μετρούμενη σε λεπτά ανά ώρα ή ανά ημέρα).

Παράλληλα, η υποχρέωση των χωρών μελών της Ε.Ε. για τη λειτουργία δημόσιας ραδιοτηλεόρασης ενισχύθηκε με τη συνθήκη του Άμστερνταμ που τέθηκε σε ισχύ το 1999. Επιβεβαιώνεται με αυτόν τον τρόπο η σημασία που αποδίδουν οι κυβερνήσεις στο έργο ενός δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα, καθώς ο ρόλος του συνίσταται στην υποστήριξη των δημοκρατικών, κοινωνικών και πολιτιστικών

αναγκών και στη διαφύλαξη της πολυφωνίας, έναντι του συγκεντρωτισμού στα μέσα ενημέρωσης.

Κάθε κυβέρνηση μπορεί να στηρίζει οικονομικά τις δημόσιες ραδιοτηλεοπτικές υπηρεσίες (ΔΡΥ), αρκεί η χρηματοδότηση να χρησιμοποιείται για την επιδίωξη του στόχου των δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών και να μην παρεμποδίζει τις κανονικές εμπορικές λειτουργίες ή να στρεβλώνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των ραδιοτηλεοπτικών φορέων.

Η κοινοτική δράση που αναλήφθηκε μέσω των προγραμμάτων «Media I (1991-1995)»⁵⁶, «Media II (1996-2000)»⁵⁷, «Media Plus»⁵⁸ και «Media Κατάρτιση» (2001-2006)⁵⁹, τα οποία ενθάρρυναν την ανάπτυξη του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού κλάδου από το 1991, συνεχίζεται με το πρόγραμμα «Media 2007».

7.1 Οι στόχοι και ο διατιθέμενος προϋπολογισμός

Το «Media 2007», είναι το νέο πρόγραμμα υποστήριξης του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τομέα, το οποίο έχει εκπονηθεί ως ενιαίο πρόγραμμα που συμπεριλαμβάνει και τις δύο υπάρχουσες πτυχές (ανάπτυξη, διανομή, προώθηση / κατάρτιση).

Ο προϋπολογισμός που διατίθεται είναι 755 εκατομμύρια ευρώ και καλύπτει την περίοδο 2007-2013⁶⁰. Οι οικονομικές ενισχύσεις που χορηγούνται στο πλαίσιο του προγράμματος δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 50% του κόστους των υποστηριζόμενων ενεργειών. Σε ορισμένες συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι ενισχύσεις μπορεί να καλύπτουν μέχρι το 75% του κόστους.

Οι δικαιούχοι του προγράμματος μπορεί να είναι φυσικά πρόσωπα και ανάλογα με τη φύση της ενέργειας, οι οικονομικές ενισχύσεις μπορεί να λάβουν τη μορφή επιχορηγήσεων ή υποτροφιών. Αρμόδια για την εκτέλεση του προγράμματος είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συνεπικουρούμενη από επιτροπή.

⁵⁶ Απόφαση 90/2001/EEC

⁵⁷ Σύμφωνα με τον Οδηγό Κοινοτικών Προγραμμάτων (1996-2000), στο πλαίσιο των διεργασιών εκπόνησης του προγράμματος, η Ελλάδα πέτυχε την υιοθέτηση ειδικής μνείας υπέρ των κρατών με χαμηλό παραγωγικό δυναμικό και/ή περιορισμένη γλωσσική και γεωγραφική έκταση, τη στήριξη της πολυγλωσσίας και τη δυνατότητα συμμετοχής στο MEDIA II της Κύπρου.

⁵⁸ Το πρόγραμμα Media Plus αποτελείται από δύο μέρη, το πρώτο αφορά την ανάπτυξη, την διανομή και την προώθηση και το δεύτερο την κατάρτιση.

⁵⁹ Απόφαση 163/2001/EE

⁶⁰ Απόφαση 1718/2006/EK

Το πρόγραμμα «Media 2007» καλύπτει την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 έως 31 Δεκεμβρίου 2013 και έχει τους ακόλουθους γενικούς στόχους :

- α. Τη διαφύλαξη και ανάδειξη της πολιτιστικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας της Ευρώπης και της κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής της κληρονομιάς, εξασφάλιση της προσβασιμότητάς της στους ευρωπαίους πολίτες καθώς και προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου,
- β. την αύξηση της κυκλοφορίας των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και
- γ. την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τομέα στο πλαίσιο μιας ανοικτής, ανταγωνιστικής και ευνοϊκής για την απασχόληση αγοράς.

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών, το «Media 2007» παρεμβαίνει κατά τις φάσεις που προηγούνται της οπτικοακουστικής παραγωγής, υποστηρίζοντας την απόκτηση και την τελειοποίηση δεξιοτήτων και την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων, αλλά και κατά τις φάσεις που έπονται της οπτικοακουστικής παραγωγής, υποστηρίζοντας τη διανομή και την προώθηση των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων, υποστηρίζοντας δοκιμαστικά σχέδια, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η προσαρμογή του προγράμματος στις εξελίξεις της αγοράς.

Στους τομείς παρέμβασής του, το πρόγραμμα έχει τις ακόλουθες προτεραιότητες :

- α. Την ενθάρρυνση της δημιουργικής διαδικασίας στον ευρωπαϊκό οπτικοακουστικό τομέα, καθώς και προαγωγή της γνώσης και της διάδοσης της ευρωπαϊκής κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής κληρονομιάς.
- β. Την ενίσχυση της παραγωγικής δομής του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τομέα, και ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ).
- γ. Τον περιορισμό, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής οπτικοακουστικής αγοράς, των ανισοτήτων μεταξύ των χωρών με υψηλό και εκείνων με χαμηλό παραγωγικό δυναμικό ή με περιορισμένη γεωγραφική και γλωσσική εμβέλεια. Η προτεραιότητα αυτή ανταποκρίνεται στην ανάγκη διαφύλαξης και ενδυνάμωσης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και του διαπολιτισμικού διαλόγου στην Ευρώπη.
- δ. Την παρακολούθηση των εξελίξεων της αγοράς στον τομέα της ψηφιοποίησης.

Για τις φάσεις που προηγούνται της οπτικοακουστικής παραγωγής, οι στόχοι του προγράμματος είναι η απόκτηση και τελειοποίηση δεξιοτήτων στον οπτικοακουστικό τομέα. Το πρόγραμμα θα υποστηρίξει σχέδια που αποσκοπούν στη βελτίωση των δημιουργικών και των διαχειριστικών δεξιοτήτων των ευρωπαίων

επαγγελματιών του οπτικοακουστικού τομέα καθώς και την προσαρμογή των τεχνικών τους προσόντων στις ψηφιακές τεχνολογίες.

Στο πλαίσιο αυτό, στοχεύει επίσης να ενισχύσει την ευρωπαϊκή διάσταση των ενεργειών οπτικοακουστικής κατάρτισης, υποστηρίζοντας τη δικτύωση και την κινητικότητα μεταξύ των εμπλεκόμενων παραγόντων (ευρωπαϊκές σχολές κινηματογράφου, ιδρύματα κατάρτισης, εταίροι του επαγγελματικού τομέα). Θα δημιουργηθούν υποτροφίες προοριζόμενες για τους επαγγελματίες των νέων κρατών μελών, ώστε αυτοί να βοηθηθούν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της διευρυμένης οπτικοακουστικής αγοράς.

Επιπλέον, το πρόγραμμα θα υποστηρίξει τη φάση ανάπτυξης των σχεδίων παραγωγής που υποβάλλονται από ανεξάρτητες εταιρείες παραγωγής. Θα βοηθήσει τις επιχειρήσεις αυτές να εκπονήσουν σταθερά σχέδια χρηματοδότησης, περιλαμβανομένης της χρηματοδότησης συμπαραγωγών.

Για τις φάσεις που έπονται της οπτικοακουστικής παραγωγής, στόχος του προγράμματος είναι η διανομή και διάδοση, δηλαδή η υποστήριξη της διανομής και της διάδοσης παραμένει προτεραιότητα για την παγίωση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οπτικοακουστικής βιομηχανίας.

Η θέσπιση μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής διανομής είναι ουσιώδης, για να μπορέσουν τα ευρωπαϊκά οπτικοακουστικά έργα να αντιμετωπίσουν τον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Η κοινοτική δράση αποσκοπεί στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής διανομής, ενθαρρύνοντας τους διανομείς να επενδύουν στην συμπαραγωγή, την αγορά και την προώθηση ευρωπαϊκών κινηματογραφικών ταινιών, χωρίς εθνικό χαρακτήρα και εφαρμογή συντονισμένων στρατηγικών διάθεσης στην αγορά.

Επίσης, η κοινοτική δράση αποβλέπει στη βελτίωση της κυκλοφορίας των ευρωπαϊκών ταινιών, χωρίς εθνικό χαρακτήρα, μέσω κινήτρων υπέρ της εξαγωγής, διανομής και προγραμματισμένης προβολής τους σε αίθουσες κινηματογράφου.

Ακόμα, ενθαρρύνει την προαγωγή της διακρατικής διάδοσης των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων, που παράγονται από ανεξάρτητες εταιρείες παραγωγής, προωθώντας τη συνεργασία μεταξύ ραδιοτηλεοπτικών φορέων αφενός και ανεξάρτητων παραγωγών και διανομέων αφετέρου. Στοχεύει στην ενθάρρυνση της ψηφιοποίησης των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων, καθώς και στην παροχή κινήτρων στους αιθουσάρχες, ώστε να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρει η ψηφιακή διανομή.

Επιπροσθέτως, στον τομέα αυτό, στόχος του προγράμματος είναι να βελτιώσει την κυκλοφορία των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων, εξασφαλίζοντάς τους πρόσβαση στις ευρωπαϊκές και διεθνείς επαγγελματικές αγορές.

Το πρόγραμμα αποσκοπεί επίσης στην ενίσχυση της πρόσβασης του ευρωπαϊκού και διεθνούς κοινού στα ευρωπαϊκά οπτικοακουστικά έργα. Θα ενθαρρύνει τις κοινές ενέργειες μεταξύ εθνικών οργανισμών προώθησης κινηματογραφικών ταινιών και οπτικοακουστικών προγραμμάτων, καθώς και ενέργειες ανάδειξης της ευρωπαϊκής κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής κληρονομιάς.

Τέλος, το πρόγραμμα ενθαρρύνει την καινοτομία μέσω δοκιμαστικών σχεδίων, ιδίως όσον αφορά τη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Τα δοκιμαστικά σχέδια θα επιτρέψουν να εξασφαλισθεί η προσαρμογή του προγράμματος στις τεχνολογικές εξελίξεις.

Το πρόγραμμα είναι ανοικτό στη συμμετοχή των ακόλουθων χωρών, εφόσον πληρούνται οι απαιτούμενοι όροι και μέσω της καταβολής συμπληρωματικών πιστώσεων : χώρες της ΕΖΕΣ (και μέλη του ΕΟΧ), υποψήφιες χώρες που επωφελούνται της προενταξιακής στρατηγικής της Ε.Ε., οι χώρες των δυτικών Βαλκανίων (σύμφωνα με τις συμφωνίες-πλαίσια για τη συμμετοχή τους στα κοινοτικά προγράμματα), τα κράτη που μετέχουν στη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, σχετικά με τη διασυνοριακή τηλεόραση, άλλες τρίτες χώρες που έχουν συνάψει με την Ε.Ε. συμφωνίες σύνδεσης ή συνεργασίας οι οποίες συμπεριλαμβάνουν ρήτρες στον οπτικοακουστικό τομέα.

Η Κοινότητα μετέχει και στο Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του οπτικοακουστικού τομέα (Observatoire Europeen de l' Audiovisuel / European Audiovisual Observatory), το οποίο επιδιώκει την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ευρωπαϊκής οπτικοακουστικής βιομηχανίας⁶¹ της Κοινότητας, βελτιώνοντας τη μεταφορά πληροφοριών στη βιομηχανία, ιδιαίτερα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και προωθώντας σαφέστερη εικόνα της αγοράς. Το Ε.Ο.Π. ιδρύθηκε το 1992, με πρωτοβουλία του πανευρωπαϊκού οπτικοακουστικού οργανισμού «ΕΥΡΗΚΑ» (1989-2003). Είναι διεθνής οργανισμός υπό την εποπτεία του Συμβουλίου της Ευρώπης και έδρα το Στρασβούργο.

⁶¹ Απόφαση 1999/784 ενοποιημένη έκδοση 17.11.2004

Στόχος είναι η στενότερη συνεργασία του Ευρωπαϊκού Οπτικοακουστικού Παρατηρητηρίου με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την καλύτερη δυνατή υποστήριξη των προγραμμάτων της Ε.Ε. για τα οπτικοακουστικά, ενώ επιδιώκεται η αποτελεσματικότερη τεκμηρίωση από την πλευρά του Παρατηρητηρίου για την υποστήριξη του έργου των κυβερνήσεων των κρατών-μελών του, οι οποίες εν όψει των εξελίξεων στα οπτικοακουστικά καλούνται να λαμβάνουν με όλο και ταχύτερο ρυθμό καίριες αποφάσεις⁶².

Εκτός από την πολιτιστική πλευρά, ο ευρωπαϊκός οπτικοακουστικός τομέας διαθέτει επίσης ένα ισχυρό κοινωνικό και οικονομικό δυναμικό. Έτσι, η κοινοτική υποστήριξη στον οπτικοακουστικό τομέα εντάσσεται, επίσης, στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβόνας⁶³ που αποσκοπεί να καταστήσει την Ε.Ε. την ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία του κόσμου.

8. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση η οικονομική και κοινωνική συνοχή αποτελεί, εδώ και χρόνια, μια από τις βασικές της προτεραιότητες. Για να επιτευχθεί, λοιπόν, ο στόχος της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, η Επιτροπή δημιούργησε χρηματοδοτικά μέσα, τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής. Τα ταμεία αυτά συμβάλλουν στην συγχρηματοδότηση προγραμμάτων στα κράτη μέλη, των περιφερειακών ή οριζόντιων παρεμβάσεων.

Τα χρηματοδοτικά αυτά ταμεία στοχεύουν στην προώθηση και την διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών (ΑΕΠ χαμηλότερο του 75%), στη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης περιοχών με διαρθρωτικά προβλήματα και τη λήψη μέτρων για την ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων.

Οι γενικές αρχές λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων είναι ο προγραμματισμός των ενισχύσεων (πολυετή αναπτυξιακά προγράμματα), η εταιρική

⁶² [http:// www.iom.gr](http://www.iom.gr)

⁶³ Στις 23 και 24 Μαρτίου του 2000 το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας προέκυψε από τη βούληση να δοθεί μια νέα ώθηση στις κοινοτικές πολιτικές, σε μια περίοδο κατά την οποία η οικονομική συγκυρία ήταν η πλέον ευοίωνη εδώ και μία γενεά στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με βάση αυτές τις προβλέψεις, ήταν σκόπιμο να ληφθούν μακροπρόθεσμα μέτρα.

σχέση μεταξύ μεγίστου αριθμού ενδιαφερομένων μερών (επέκταση στις περιφέρειες και τις τοπικές αρχές), η προσθετικότητα της ευρωπαϊκής ενίσχυσης σε σχέση με τις εθνικές επιδοτήσεις (μη υποκατάσταση των εθνικών ενισχύσεων), η διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της χρήσης των ταμείων (διαχειριστικές αρχές), καθώς και οι δημοσιονομικοί έλεγχοι (βελτίωση μηχανισμών ελέγχου)⁶⁴.

Η συγχρηματοδότηση προγραμμάτων για τον Πολιτισμό προέρχεται και από χρηματοδοτήσεις των διαρθρωτικών ταμείων που απευθύνονται στα κράτη μέλη, αλλά και από ευρωπαϊκά προγράμματα διακρατικής συνεργασίας τα οποία απευθύνονται σε πολιτιστικούς φορείς των κρατών.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής αποτελούν τα χρηματοδοτικά μέσα της περιφερειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), η οποία αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών, ως προς το επίπεδο ανάπτυξης των περιφερειών και των κρατών μελών. Συμβάλλουν, επομένως, πλήρως στην επίτευξη του στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής⁶⁵.

Αρχικά, τα Διαρθρωτικά Ταμεία ανέρχονταν σε τέσσερα (4) τον αριθμό και ήταν τα εξής : α. το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), β. το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), γ. το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - Τμήμα προσανατολισμού (ΕΓΤΠΕ) και δ. το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ). Για την περίοδο 2007-2013 υπάρχουν δύο διαρθρωτικά ταμεία, το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ, ενώ παραμένει και το Ταμείο Συνοχής.

Το Ταμείο Συνοχής αποτελεί μέσο στήριξης και αλληλεγγύης, που σκοπό έχει να συμβάλει στην ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να βοηθήσει τα λιγότερο ευημερούντα κράτη μέλη να συμμετάσχουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Το Ταμείο ιδρύθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η οποία συνέδεσε την επιδίωξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής με τη θέσπιση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση απαίτησε έναν υψηλό βαθμό σύγκλισης μεταξύ των οικονομιών και των οικονομικών πολιτικών των συμμετεχόντων κρατών μελών. Το Ταμείο Συνοχής συστάθηκε για να παράσχει ενισχύσεις σε έργα στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Ισπανία, τα

⁶⁴ Κανονισμός (ΕΚ) 1260/1999

⁶⁵ <http://europa.eu/scadplus/glossary>

οποία συμβάλλουν, κυρίως, στη βελτίωση του περιβάλλοντος ή στην ανάπτυξη των μεταφορικών υποδομών και των δικτύων.

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (Κ.Π.Σ.) είναι ολοκληρωμένα διαρθρωτικά προγράμματα οικονομικής ανάπτυξης και αποτελούν βασικό εργαλείο της ευρωπαϊκής και διαρθρωτικής πολιτικής. Χρηματοδοτούνται, κατά το ήμισυ περίπου, από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία και αποσκοπούν στη διεύρυνση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των αγορών. Βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών που μειονεκτούν, έχουν συγκεκριμένο κόστος, τρόπο χρηματοδότησης, καθώς και χρονικά όρια εφαρμογής.

Στα Κ.Π.Σ. επισημαίνονται συγκεκριμένα προβλήματα που αντιμετωπίζει η αγορά εργασίας, η στρατηγική και οι προτεραιότητες δράσης, καθώς και οι τομείς που θα πρέπει κατά προτίμηση να κατευθυνθούν οι πόροι. Εντός των Κ.Π.Σ., τα Επιχειρησιακά Προγράμματα εκθέτουν με περισσότερες λεπτομέρειες τον τρόπο που θα χρησιμοποιηθούν οι διαθέσιμοι πόροι. Τα κύρια μέσα για την επίτευξη αυτών των στόχων της Οικονομικής και Κοινωνικής συνοχής και σύγκλισης με την Ε.Ε. όσον αφορά την Ελλάδα είναι τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, που εκφράζονται μέσω των Αναπτυξιακών Σχεδίων που υποβάλλει η χώρα προς την Κοινότητα και υλοποιούνται με χρονικό ορίζοντα πενταετίας (Α΄ Κ.Π.Σ, Β΄ Κ.Π.Σ, Γ΄ Κ.Π.Σ, Ε.Σ.Π.Α).

Στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησης των προγραμμάτων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, αναλύεται στα επόμενα κεφάλαια η βαρύτητα η οποία δόθηκε στον πολιτιστικό τομέα, με παράδειγμα την χρηματοδότηση της Ελλάδας κατά την διάρκεια των Κ.Π.Σ.

8.1 Ο Πολιτισμός στο Α΄ και Β΄ Κ.Π.Σ.

Το πρώτο Πακέτο Delors (Α΄ Κ.Π.Σ.) ήταν πρωτοβουλία η οποία ανήκει στον Γάλλο Jacques Delors, τότε πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προκειμένου να θέσει τέλος στις εσωτερικές διενέξεις μεταξύ των κυβερνήσεων και των ευρωβουλευτών, σχετικά με τον καθορισμό κάθε χρόνο των χρηματοδοτήσεων για τις κοινές ευρωπαϊκές πολιτικές. Παρουσιάστηκε το 1987 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και περιλάμβανε προτάσεις μεταρρύθμισης, που αφορούσαν το σύστημα χρηματοδότησης της, τότε, Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τον περιορισμό των γεωργικών

δαπανών, την αύξηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων, καθώς και τη θέσπιση νέων κανόνων για την εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Στο Α΄ Κ.Π.Σ. (1989-1993), δεν υπήρχε κανένα αυτόνομο πρόγραμμα (Ε.Π.) για τον τομέα του πολιτισμού, όπως και στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.)⁶⁶, που θεωρούνται από πολλούς ως η αφετηρία άσκησης ουσιαστικής ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής. Τα Μ.Ο.Π. έθεσαν για πρώτη φορά το στόχο υλοποίησης μίας ολοκληρωμένης μεσοπρόθεσμης προσπάθειας για την ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, μέσω πολυετών επιχειρησιακών προγραμμάτων. Με τα Μ.Ο.Π. προωθήθηκε η χρηματοδότηση σχεδίων ενταγμένων σε συνολικά περιφερειακά προγράμματα, τα οποία διαμορφώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν από τις ενδιαφερόμενες περιφέρειες.

Εντοπίστηκε, όμως, η πρόθεση σύνδεσης του πολιτισμού με την αναπτυξιακή διαδικασία, κατά την εφαρμογή του Α΄ Κ.Π.Σ. και των Μ.Ο.Π., κυρίως όταν πραγματοποιήθηκαν επιμέρους δράσεις που σχετίζονταν με την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο παρεμβάσεων για την βελτίωση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής.

Ουσιαστικά όμως, ο τομέας του Πολιτισμού στο Α΄ Κ.Π.Σ , αλλά και στα Μ.Ο.Π, ήταν εξαιρετικά υποβαθμισμένος, σχεδόν ανύπαρκτος. Οι παρεμβάσεις πολιτιστικής σημασίας, είχαν μόνο τοπικό και αποσπασματικό χαρακτήρα.

Μετά την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Επιτροπή παρουσίασε το δεύτερο Πακέτο Delors (Β΄ Κ.Π.Σ.), το οποίο προέβλεπε ένα μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της χρηματοδότησης της Ε.Ε. Κυριότεροι στόχοι ήταν η ανταγωνιστικότητα, η κοινωνική και οικονομική συνοχή των κρατών μελών, καθώς και η διεύρυνση των καθηκόντων της Ε.Ε.⁶⁷. Το Δεκέμβριο του 1992 το πακέτο αυτό εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και προέβλεπε εκτός των άλλων τη σταδιακή αύξηση των ιδίων πόρων της Ε.Ε. από 1,2 σε 1,27 % του Α.Ε.Π. μέχρι το 1999, την αύξηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων, καθώς και τη δημιουργία του Ταμείου Συνοχής⁶⁸.

⁶⁶ Τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.) ξεκίνησαν το 1986 και ολοκληρώθηκαν το 1993.

⁶⁷ «Η Ευρώπη από το Α έως το Ω : Οδηγός της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης», Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1997.

⁶⁸ Στην Ελλάδα, στο πλαίσιο του Β΄ πακέτου Delors, διατέθηκαν πόροι ύψους 9,6 τρις δρχ. στην περίοδο 1994 -1999, για τη χρηματοδότηση έργων και προγραμμάτων σε όλη την ελληνική επικράτεια.

Η άποψη της χαμηλής χρηματοδότησης στον τομέα του πολιτισμού και δη στην ανάδειξη και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, φαίνεται να αλλάζει με την έγκριση του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Τουρισμός–Πολιτισμός” (1995) στο Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και η πολιτιστική δαπάνη αντιμετωπίζεται πλέον «ως σημαντική βασική επένδυση με πολλαπλά άμεσα ή έμμεσα κοινωνικά, οικονομικά και εθνικά οφέλη». Το Ε.Π. “Τουρισμός–Πολιτισμός” αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια διαμόρφωσης μιας συγχρηματοδοτούμενης, από την Ευρωπαϊκή Ένωση, διαρθρωτικής παρέμβασης στον τομέα του πολιτισμού σε εθνικό επίπεδο.

Ωστόσο, ο Πολιτισμός εδώ δεν αποτέλεσε αυτόνομο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, αλλά Υποπρόγραμμα, το οποίο αντιμετωπίστηκε ως μία από τις συνιστώσες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού.

Στο Β΄ Κ.Π.Σ. η αναπτυξιακή προοπτική διαμορφώθηκε, κυρίως, μέσα από την ανάπτυξη του τουρισμού, με τον οποίο συσχετίστηκαν οι πολιτιστικές παρεμβάσεις. Εντούτοις, η δημιουργία ενός τομεακού προγράμματος για τον πολιτισμό, έστω και μη αυτόνομο, αποτελεί σημαντική πολιτική επιλογή.

Το Υποπρόγραμμα, λοιπόν, Πολιτισμός στόχευε κατ’ αρχήν στη βελτίωση και την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος και στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας, μέσα από την αξιοποίηση, αναβάθμιση και διαχείριση των πολιτιστικών υποδομών. Κύριος, άξονας προτεραιότητας ήταν η ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και χρηματοδοτήθηκε από το Ε.Τ.Π.Α. και το Ε.Κ.Τ.

Η Ε.Ε., άλλωστε, εκείνη την περίοδο, δεν διέθετε ακόμα ώριμη πολιτιστική πολιτική ούτε και συγκεκριμένη πολιτική για τον τουρισμό, ακόμα και αν η Συνθήκη του Μάαστριχτ άνοιγε τον δρόμο για μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτιστική πολιτική.

Παράλληλα, ο συσχετισμός πολιτισμού και τουρισμού εξηγείται από την αδυναμία προσδιορισμού του πολιτισμού ως κλάδου της παραγωγικής διαδικασίας, λόγω του ότι οι δραστηριότητες που περικλείει σχετίζονται με τις καλές τέχνες και την πολιτιστική κληρονομιά.

Τέλος, οι εκδόσεις, ο τύπος και οπτικοακουστικά, αφορούν μια εμπορευματική δραστηριότητα, όπου η επιχορήγηση της οποίας υπάγεται, κατά το Β΄ Κ.Π.Σ., στο πεδίο του ανταγωνισμού⁶⁹.

Μέσω των χρηματοδοτήσεων εκτελέστηκαν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο 278 έργα, ενώ καλύφθηκε ένα μικρό μόνο μέρος των πραγματικών ποσοτικών και

⁶⁹ Γνώμη της Ο.Κ.Ε. για το Ε.Π. «Πολιτισμός 2000-2006», Αθήνα 27.05.2002.

ποιοτικών αναγκών του τομέα, εάν συνεκτιμηθεί το γεγονός πως το πρόγραμμα «Πολιτισμός – Τουρισμός» ενδιαφερόταν κυρίως για την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος και όχι για τον ίδιο τον πολιτισμό⁷⁰.

Η μη ολοκλήρωση αρκετών έργων του Β' Κ.Π.Σ., λόγω παρεκκλίσεων από τον αρχικό προγραμματισμό, ο οποίος στόχευε στην απορροφητικότητα των κονδυλίων, δηλώνει μια πολιτική επιλογή που δημιουργεί επιφυλάξεις για την ορθότητα του προγραμματισμού και την πλήρη υλοποίηση του προγράμματος, στο πλαίσιο του Γ' Κ.Π.Σ.

8.2 Το Ε.Π. «Πολιτισμός» στο Γ' Κ.Π.Σ.

Η συμμετοχή και η δυναμική του πολιτισμού ως παράγοντα που συμβάλλει στην προώθηση της ανάπτυξης, ιδίως στην Ελλάδα, η οποία διαθέτει πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα, αλλά και η συμβολή του πολιτισμού στην βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της απασχόλησης, έχουν πλέον ευρέως αναγνωρισθεί. Ο τομέας έχει ανοδική πορεία, με ρυθμό σημαντικά ανώτερο από το μέσο όρο σε όλα τα επιμέρους παρακολουθούμενα σχετικά μεγέθη, όπως είναι η απασχόληση των καλλιτεχνών, η ιδιωτική κατανάλωση για αναψυχή – διασκέδαση – μόρφωση κλπ. Επιπλέον, η ανάπτυξη του τομέα του πολιτισμού συμβάλλει στη βελτίωση των εξαγωγικών επιδόσεων, τόσο σε εξειδικευμένες αγορές όσο και στο ευρύτερο κοινό⁷¹.

Η απεξάρτηση του πολιτισμού από το πρόγραμμα του Τουρισμού (Β' Κ.Π.Σ.) και η διαμόρφωσή του σε αυτόνομο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, αναδεικνύει την προσπάθεια να τονιστεί η αυτόνομη συμβολή του πολιτισμού στην επίτευξη της κοινωνικής ανάπτυξης, της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, καθώς και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.

Η κοινοτική χρηματοδοτική συμμετοχή για το Ε.Π. «Πολιτισμός» ανέρχεται σε 414,3 εκατομμύρια ευρώ και η εθνική σε 176,1 εκατομμύρια ευρώ, με ιδιωτική συμμετοχή 14,5 εκατομμύρια ευρώ. Διαπιστώνεται η προφανής υπεροχή του Ε.Π. «Πολιτισμός» σε σχέση με το Ε.Π. «Τουρισμός-Πολιτισμός 1995», καθώς οι πόροι είναι πολλαπλάσιοι με τους αντίστοιχους του Β' Κ.Π.Σ.

⁷⁰ Λίνα Μενδώνη «Πολιτισμός και Κοινωνικά Πλαίσια Στήριξης», ιστοσελίδα «Μεταρρύθμιση», 01.02.2006.

⁷¹ <http://ep.culture.gr>

Η συνολική στρατηγική της ανάπτυξης για τον πολιτιστικό τομέα επιδιώκει την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάπτυξη του σύγχρονου πολιτισμού, καθώς και την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, τόσο στις συνθήκες προσφοράς, όσο και στη ζήτηση των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών.

Με βάση τα παραπάνω κύρια σημεία ανάλυσης, οι προτεραιότητες στον τομέα του πολιτισμού για την προγραμματική περίοδο 2000 – 2006, όπως αυτές αναφέρονται και στο Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, ήταν οι ακόλουθες :

- Προστασία και Ανάδειξη Πολιτιστικής Κληρονομιάς
- Ανάπτυξη Σύγχρονου Ελληνικού Πολιτισμού
- Ανάπτυξη του Τομέα του Πολιτισμού στην Κοινωνία της Πληροφορίας
- Ενίσχυση και Εξειδίκευση του Ανθρώπινου Δυναμικού

Οι γενικότεροι στόχοι του Ε.Π. «Πολιτισμός» ήταν η ανάδειξη του σύγχρονου πολιτισμού ως ισότιμου με την πολιτιστική κληρονομιά, η αναδιαμόρφωση των σχέσεων των τομέων της πολιτιστικής κληρονομιάς και του σύγχρονου πολιτισμού, καθώς και η ανάδειξη γεγονότων που θα αποτελέσουν εθνικοί στόχοι (Ολυμπιακοί Αγώνες, Πολιτιστική Ολυμπιάδα κ.α.).

Το Ε.Π. Πολιτισμός διαρθρώθηκε σε τρεις άξονες προτεραιότητας, πολιτιστικής κληρονομιάς, σύγχρονου πολιτισμού και τεχνικής βοήθειας και κάθε άξονας περιελάμβανε δύο μέτρα.

Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η προτεραιότητα «Ανάπτυξη του Τομέα του Πολιτισμού στην Κοινωνία της Πληροφορίας», εξειδικευόταν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας», όπου προβλέπονταν ενέργειες ενίσχυσης του τομέα του πολιτισμού στην «ΚτΠ», με κοινοτική συμμετοχή (Ε.Τ.Π.Α) της τάξης των 80 εκατ. ευρώ. Επίσης, η προτεραιότητα «Ενίσχυση και Εξειδίκευση του Ανθρώπινου Δυναμικού», εξειδικευόταν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», όπου προβλέπονταν ενέργειες ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του πολιτισμού, με κοινοτική συμμετοχή (Ε.Κ.Τ) της τάξης των 53 εκατ. Ευρώ.

Ειδικότερα, στο Ε.Π. «Κοινωνία της Πληροφορίας», το Μέτρο 1.3 αποσκοπεί στην ανάδειξη και την αξιοποίηση του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς με τη χρήση νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Η αξιοποίηση αυτή περιλαμβάνει σειρά ενεργειών για τη γενικευμένη χρήση των

δυνατοτήτων που παρέχει η «ΚτΠ», με στόχους τόσο άμεσα οικονομικούς όσο και επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς, ψυχαγωγικούς και επιμορφωτικούς.

Συνοπτική περιγραφή κατηγοριών πράξεων και ενδεικτικές προβλεπόμενες πράξεις:

- Δημιουργία υποδομών για τη δημιουργία ψηφιακού πολιτιστικού αποθέματος.
- Ανάδειξη, προβολή και επικοινωνία του Ελληνικού Πολιτισμού στην «ΚτΠ»
- Οικονομική αξιοποίηση - προστασία πνευματικών δικαιωμάτων.
- Ανάπτυξη ψηφιακών πολιτιστικών προϊόντων και εφαρμογών από τον ιδιωτικό τομέα.

Στο Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» συναντούμε δράσεις στον πολιτιστικό τομέα όπως την κατάρτιση ανέργων σε θέματα φυσικού περιβάλλοντος και πολιτισμού, την προώθηση ανέργων σε νέες θέσεις απασχόλησης στο πεδίο του πολιτισμού. Επίσης, την ενίσχυση ανέργων για έναρξη ελεύθερου επαγγέλματος ή για σύσταση νέων επιχειρήσεων με την συμμετοχή περισσότερων του ενός ανέργων. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ενίσχυση των ανέργων για αυτοαπασχόληση στον πολιτιστικό τομέα, καθώς και ειδικές δράσεις κατάρτισης δημοσίων υπαλλήλων σε θέματα πολιτισμού (άξονας 1 και 4).

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του επιχειρησιακού προγράμματος «Πολιτισμός», δημιουργήθηκαν νέες θέσεις απασχόλησης, σημειώθηκε αύξηση της επισκεψιμότητας, βελτίωση του τουριστικού προϊόντος και ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων.

Ωστόσο, τα έργα εντάχθηκαν με καθυστέρηση στο Ε.Π., λόγω της καθυστερημένης έγκρισης του προγράμματος από την Επιτροπή, ο άξονας του σύγχρονου πολιτισμού είχε ανησυχητικά χαμηλή απορροφητικότητα και αρκετοί από τους στόχους είχαν τεθεί χωρίς συγκεκριμένες μελέτες, γεγονός που δημιούργησε αμφιβολίες για την επίτευξή τους.

8.3 Ο Πολιτισμός στο Ε.Σ.Π.Α.

Το «Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 – 2013» αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007-2013.

Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το Ε.Σ.Π.Α. «...εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές

κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου».

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005, με τις οποίες διασφαλίσθηκαν έως το 2013 οι πόροι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής για τη χώρα, οι νέοι Κανονισμοί των Ταμείων της Ε.Ε., καθώς και οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής, αποτέλεσαν το πλαίσιο στο οποίο βασίστηκαν, μεταξύ των άλλων, οι εθνικές αρχές προκειμένου να προσεγγίσουν τις βασικές παραμέτρους του αναπτυξιακού προγραμματισμού και να καταρτίσουν το Ε.Σ.Π.Α.

Επιπλέον, τα κυριότερα έγγραφα της Ε.Ε. που αναφέρονται στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβόνας και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών - προτεραιοτήτων, καθώς συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις οποίες κλήθηκε να συμβάλει και η αναπτυξιακή πολιτική του νέου Ε.Σ.Π.Α.

Βάσει των ανωτέρω, η στοχοθεσία του Ε.Σ.Π.Α. διατυπώθηκε σε τέσσερα (4) επίπεδα:

- στο επίπεδο των στρατηγικών στόχων του Ε.Σ.Π.Α,
- στο επίπεδο των θεματικών (5) και χωρικών (3) προτεραιοτήτων, όπως απαιτείται από το Γενικό Κανονισμό των Ταμείων,
- στο επίπεδο των Γενικών Στόχων (17), στους οποίους αναλύεται κάθε θεματική προτεραιότητα,
- στο επίπεδο των ειδικών στόχων και των κύριων μέσων επίτευξης.

Παράλληλα, η αναπτυξιακή στρατηγική διαμορφώθηκε και με γνώμονα εθνικές πολιτικές που διατυπώνονται σε στρατηγικά έγγραφα.

Το πλαίσιο χρηματοδότησης διαμορφώθηκε στη βάση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2005 και των προδιαγραφών - περιορισμών των νέων Κανονισμών και προέκυψε με βάση τις αναπτυξιακές ανάγκες ανά τομέα και Περιφέρεια στην επόμενη περίοδο, συνεκτιμώντας τις ανάγκες ολοκλήρωσης των συνεχιζόμενων έργων της προηγούμενης περιόδου και τις απαιτήσεις για δράσεις που εξυπηρετούν τη Στρατηγική της Λισσαβόνας. Βασική

επιλογή ήταν η βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων της νέας προγραμματικής περιόδου προς όφελος της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Οι βασικές αρχές που διέπουν το πλαίσιο διαχείρισης, παρακολούθησης & ελέγχου των Ε.Π. της περιόδου 2007-2013, αποτέλεσαν αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης και αποτυπώθηκαν σε κείμενα θέσεων των συμμετεχόντων φορέων. Συμπληρώθηκαν από τα πορίσματα συστηματικής ανάλυσης των απαιτήσεων των νέων Κανονισμών της Ε.Ε. και σχετικής μελέτης που εκπονήθηκε με θέμα τη «Βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου των Ε.Π. του Κ.Π.Σ. 2000 – 2006, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής και στην προσαρμογή αυτών για την περίοδο 2007 – 2013».

Η αρχιτεκτονική των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) του Ε.Σ.Π.Α. 2007–2013 διαμορφώθηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε να υλοποιηθούν με το βέλτιστο τρόπο οι στρατηγικές επιλογές της χώρας, ενώ λήφθηκαν υπ' όψιν τα νέα δεδομένα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

Το νέο σχήμα χαρακτηρίζεται από μικρότερο πλήθος Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο του Γ' Κ.Π.Σ. 2000-2006, που οδηγεί σε πιο ευέλικτο σχήμα διαχείρισης: ο στρατηγικός σχεδιασμός της χώρας για την περίοδο 2007-2013 θα υλοποιηθεί μέσα από οκτώ (8) Τομεακά Ε.Π, αντί για έντεκα (11) που ήταν στο Γ' Κ.Π.Σ., πέντε (5) Περιφερειακά Ε.Π., αντί για δεκατρία (13) την περίοδο 2000-2006 και δεκατέσσερα (14) Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, ενώ το σύνολο των υποδομών προσπελασιμότητας θα υλοποιηθεί πλέον στο πλαίσιο ενός τομεακού Ε.Π.

Ωστόσο, για τους τομείς της υγείας και του πολιτισμού δεν θα υπάρχει πλέον διακριτό Ε.Π., όπως στο Γ' Κ.Π.Σ. και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν από Περιφερειακά και Τομεακά Ε.Π.

Βέβαια, στους στόχους του Ε.Σ.Π.Α περιλαμβάνεται «η ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας» και μέχρι στιγμής έχει προβλεφθεί στο Ε.Σ.Π.Α το συνολικό ποσό των 972.800.000 ευρώ για πολιτιστικές δράσεις.

Μεταξύ των στόχων-δράσεων που συμπεριλαμβάνονται στον κοινό κορμό των παρεμβάσεων των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων προβλέπεται ρητά η δράση Πολιτισμός - Ενίσχυση των Βασικών Πολιτιστικών Υποδομών (Προστασία και Ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς). Επομένως σε όλα τα Π.Ε.Π, το Ε.Σ.Π.Α προβλέπει την ένταξη έργων που αφορούν στον Πολιτισμό.

Επιπλέον, στα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας, τα οποία ανήκουν στα λεγόμενα Ανταγωνιστικά Ευρωπαϊκά Προγράμματα για τα οποία προβλέπεται διακριτή ειδική διαγωνιστική διαδικασία διεκδίκησης τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, περιλαμβάνονται δράσεις πολιτιστικής διπλωματίας, έρευνας και ανάπτυξης, οι οποίες χρηματοδοτούν δράσεις όπως, πολιτιστικά γεγονότα και πολιτιστικές ανταλλαγές (φεστιβάλ, εκθέσεις κ.α.), διεθνείς συνεργασίες, διεθνή πολιτιστικά δίκτυα διακρατικά παρατηρητήρια πολιτισμού, διεθνή κέντρα μεταφοράς και ανταλλαγής τεχνογνωσίας για τον πολιτισμό κλπ., έρευνα και ανάπτυξη για τον Πολιτισμό.

Παράλληλα, στο Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» περιλαμβάνονται δράσεις για την εξασφάλιση υποδομών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο Υπουργείο Πολιτισμού, δράσεις για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και την καινοτόμο ανάδειξη των πολιτιστικών αγαθών. Επίσης, προτείνεται η ανάπτυξη στοχευμένου ψηφιακού πολιτιστικού περιεχομένου στον άξονα ψηφιακών βιβλιοθηκών – μουσείων – αρχείων και η ανάπτυξη παρεμβάσεων για την υιοθέτηση τεχνολογικών εφαρμογών για την ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος. Επιπρόσθετα προτείνεται η ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών για την προσέλκυση των πολιτών και ιδιαίτερα των νέων στον πολιτισμό, μέσω συνδυασμένων παρεμβάσεων παιδείας – πολιτισμού αλλά και στον αθλητισμό, όπου στοχεύεται και η αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των αθλητών.

Στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» προβλέπονται δράσεις για την ενίσχυση των υποδομών αξιοποίησης του πολιτιστικού αποθέματος και της φυσικής κληρονομιάς της χώρας (στρατηγικός στόχος 3, ειδικός στόχος 3.7). Ειδικότερα, πρόκειται για δράσεις που αφορούν τοπικά κέντρα τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία-περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης), σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, κ.λ.π., ποδηλατικές διαδρομές σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου, προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών.

Επίσης, στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» περιλαμβάνονται υποδομές για τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της αγροτικής υπαίθρου (μνημεία, γεφύρια, μύλοι, λιοτρίβια, πατητήρια, βρύσες κ.λ.π.) και το τοπίο της υπαίθρου (όπως αναβαθμίδες κ.λ.π.). Τα ανωτέρω αφορούν σε παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας και δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού. Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα 300.000€ . Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού

προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Στο Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», δίδεται υπόσταση στη διασύνδεση της παιδείας με τον πολιτισμό, καθώς ο πολιτισμός αποτελεί αναπόσπαστο συστατικό μιας αποτελεσματικής αναπτυξιακής στρατηγικής που βασίζεται στα κριτήρια της αειφορίας. Στις δράσεις, λοιπόν, του προγράμματος περιλαμβάνονται εκπαιδευτικά προγράμματα για τον πολιτισμό, ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης, τα οποία απευθύνονται σε νέους και ενήλικες, αλλά προβλέπονται και δράσεις ενίσχυσης της έρευνας για τον πολιτισμό⁷².

Τέλος, ο πολιτισμός στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ), περιλαμβάνει δράσεις, όπως η ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών, με στόχο την προστασία και την ανάδειξη του παραδοσιακού και τοπικού οικιστικού περιβάλλοντος, καθώς και την διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, με στόχο την προστασία και την ανάδειξη περιοχών φυσικού κάλλους και των παραδοσιακών στοιχείων της αγροτικής κληρονομιάς της υπαίθρου (άξονας 3).

Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης 2007-2013 για την Ελλάδα, συνεπικουρείται και από έναν τέταρτο οριζόντιο άξονα «Leader», που βασίζεται στην εμπειρία που αποκτήθηκε από τις Κοινοτική Πρωτοβουλία «Leader» των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων. Οι δράσεις της πρωτοβουλίας «Leader», στο πλαίσιο των οποίων επιδιώκεται η στήριξη της καινοτομίας, περιλαμβάνουν τη δημιουργία και ανάπτυξη πολύ μικρών επιχειρήσεων, την ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων, την αύξηση της προστιθέμενης αξίας γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων, την ανάδειξη της αγροτικής κληρονομιάς, την αναμόρφωση χωριών, τις συνεργασίες, τη δικτύωση κ.λ.π⁷³.

8.4 Οι κοινοτικές επιδοτήσεις την περίοδο 2007-2013

Ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπερβαίνει τα 133,8 δις ευρώ, ποσό το οποίο είναι μεν τεράστιο σε απόλυτους αριθμούς, αντιπροσωπεύει όμως μόνο το 1% του πλούτου που παράγουν κάθε χρόνο οι χώρες της Ε.Ε. Το ποσό

⁷² Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, Προγραμματική Περίοδος 2007-2013, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 2009.

⁷³ <http://www.agrotikianaptixi.gr>

αυτό αντιστοιχεί σε 235 ευρώ ανά κάτοικο. Το μεγαλύτερο μέρος του διατίθεται για τη βελτίωση της ζωής των πολιτών και κοινοτήτων της Ένωσης και, συγκεκριμένα, προορίζεται για τις μειονεκτούσες περιοχές και κοινωνικές ομάδες, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την ανάπτυξη σε όλη την Ε.Ε. Χαρακτηριστικά, παραθέτουμε τον παρακάτω πίνακα, σχετικά με τις κοινοτικές δαπάνες σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του 2009 :



Η κατανομή των δαπανών και το εκάστοτε ακριβές ποσό που θα διατεθεί από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε., αποφασίζονται με δημοκρατική διαδικασία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποβάλλει κάθε χρόνο προσχέδιο για κάθε τομέα και πρόγραμμα πολιτικής. Ωστόσο, αυτοί που ουσιαστικά αποφασίζουν για τις δαπάνες του επόμενου έτους είναι αφενός οι εκλεγμένοι εκπρόσωποί μας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφετέρου το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷⁴. Αφού δαπανηθούν τα σχετικά ποσά, η Επιτροπή οφείλει να ενημερώσει ξανά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τον τρόπο με τον οποίο διατέθηκαν. Οι δαπάνες υπόκεινται επίσης στον έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Τα κονδύλια του προϋπολογισμού προορίζονται για διάφορους σκοπούς, όπως την κατάρτιση ατόμων σε νέες δεξιότητες και την παροχή κινήτρων στις επιχειρήσεις, με σκοπό την καινοτομία και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, τη διαφύλαξη του

⁷⁴ Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί, μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων στην Ε.Ε. Ασκεί νομοθετική και δημοσιονομική εξουσία σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και συντονίζει ή χαράζει τις γενικές πολιτικές των κρατών μελών. Η Προεδρία του Συμβουλίου ασκείται σύμφωνα με μία ομόφωνα προκαθορισμένη σειρά, από κάθε κράτος, για μία περίοδο έξι μηνών. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν ταυτίζεται με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο συνεδριάζει τέσσερις φορές το χρόνο και απαρτίζεται από τους αρχηγούς κρατών της Ε.Ε. και τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ούτε με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

φυσικού περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, της περιφερειακής ανάπτυξης, για τη στήριξη της πολιτισμικής πολυμορφίας και των εκπαιδευτικών ανταλλαγών⁷⁵.

Η Επιτροπή κατανέμει τα χρήματα υπό μορφή επιχορηγήσεων προκειμένου να εφαρμοστούν τα προγράμματα ή οι δραστηριότητες σε σχέση με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές οι επιχορηγήσεις μπορούν να απονεμηθούν μέσα στους τομείς τόσο διαφορετικούς όσο η έρευνα, η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η υγεία, η προστασία καταναλωτών, η προστασία του περιβάλλοντος, η ανθρωπιστική βοήθεια, κ.λπ.

Οι δικαιούχοι επιχορήγησης είναι, κυρίως, ιδιωτικοί ή δημόσιοι οργανισμοί, και άτομα, που επιλέγονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ικανότητά τους να εφαρμόσουν τα σχετικά προγράμματα.

Δεδομένου ότι οι επιχορηγήσεις καλύπτουν μια πολύ διαφορετική σειρά των τομέων, οι συγκεκριμένοι όροι που πρέπει να τηρηθούν ποικίλλουν από τον έναν τομέα στον άλλον. Εντούτοις, μερικές βασικές αρχές ισχύουν σε κάθε περίπτωση.

Οι επιχορηγήσεις είναι μια μορφή συμπληρωματικής χρηματοδότησης. Η Ε.Ε. δεν χρηματοδοτεί τα προγράμματα πλήρως (100%), παρά μόνο τα προγράμματα που πραγματοποιούνται εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι μη κερδοσκοπικά έχουν τη δυνατότητα να χρηματοδοτούνται πλήρως. Δεν είναι εφικτή η αναδρομική απονομή για ενέργειες που ολοκληρώνονται ήδη. Επιπλέον, μόνο μια επιχορήγηση μπορεί να απονεμηθεί για την ίδια δράση.

Οι επιχορηγήσεις δεν απονέμονται σε κάθε περίπτωση χωριστά. Αντ' αυτού, υπόκεινται στον ετήσιο προγραμματισμό. Πριν από τις 31 Μαρτίου κάθε έτους, εκείνα τα τμήματα της Επιτροπής που διαχειρίζονται τα προγράμματα επιχορήγησης δημοσιεύουν το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας τους, στη ιστοσελίδα τους. Το πρόγραμμα εργασίας καθορίζει τις ευρείες περιλήψεις των επιχορηγήσεων που προβλέπονται κατά τη διάρκεια του έτους (τομέας της δραστηριότητας, των στόχων, του χρονοδιαγράμματος, του διαθέσιμου προϋπολογισμού, των όρων βραβείων, κ.λ.). Με τη διαβούλευση αυτών των προγραμμάτων εργασίας είναι δυνατός ο προσδιορισμός των τομέων που ενδιαφέρουν τους δικαιούχους. Στη συνέχεια, τα τμήματα της Επιτροπής δημοσιεύουν τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων στις ιστοσελίδες τους. Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων προσκαλούν τους

⁷⁵ http://europa.eu/pol/financ/index_el.htm

υποψηφίους για να υποβάλουν, εντός μιας δεδομένης προθεσμίας, μια πρόταση για τη δράση που αντιστοιχεί στους στόχους που ακολουθούνται και τηρεί τους απαραίτητους όρους.

Αυτές οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων μπορούν επίσης να δημοσιευθούν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷⁶ (C). Όλες οι εφαρμογές εξετάζονται και αξιολογούνται βάσει των κριτηρίων που έχουν αναγγελθεί, σαφώς, στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, εξασφαλίζοντας ίση μεταχείριση και οι υποψήφιοι ενημερώνονται χωριστά για τη τελική απόφαση, σχετικά με την πρότασή τους.

Ορισμένες επιχορηγήσεις απονέμονται, εξαιρετικά άμεσα, σε ορισμένους δικαιούχους, χωρίς πρόσκληση υποβολής προτάσεων. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε συγκεκριμένες ειδικότητες ή χαρακτηριστικά που δηλώνουν ότι είναι οι μόνοι δικαιούχοι για ορισμένες ενέργειες (καταστάσεις του μονοπωλίου), ή λόγω έκτακτης ανάγκης της δράσης (ανθρωπιστική βοήθεια).

Δεδομένου ότι οι επιχορηγήσεις γίνονται με δημόσια κεφάλαια, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφαρμόζει την αρχή της διαφάνειας. Κατά συνέπεια, μέχρι τις 30 Ιουνίου κάθε έτους, τα τμήματα της Επιτροπής δημοσιεύουν στις ιστοσελίδες τους τον κατάλογο των επιχορηγήσεων που απένειμαν κατά τη διάρκεια του προηγούμενου χρόνου, με εξαίρεση εκείνους που απονεμήθηκαν στα άτομα υπό μορφή υποτροφιών.

Για την περίοδο 2007-2013, μέχρι € 975 δισεκατομμύρια, κατά τη διάρκεια μιας επταετούς περιόδου, θα είναι ευκολότερα στην πρόσβαση και με μεγαλύτερη διαφάνεια, χάρη στη μεταρρύθμιση των κανόνων οικονομικής διαχείρισης της Ε.Ε. Αυτό θα καταστήσει τις ενισχύσεις της ΕΕ περισσότερο προσβάσιμες ειδικά για τους δικαιούχους με τους περιορισμένους φυσικούς πόρους, όπως οι μικρές Μ.Κ.Ο. και οι μικρές εταιρίες.

Για πρώτη φορά, οι ερευνητικές επιχορηγήσεις της Ε.Ε. θα είναι διαθέσιμες για τους μεμονωμένους ερευνητές. Η μεγαλύτερη υπευθυνότητα και η αυξανόμενη διαφάνεια είναι ζωτικής σημασίας, γιατί εξασφαλίζουν ότι τα κεφάλαια της Ε.Ε., που είναι δημόσια χρήματα, είναι χρησιμοποιημένα κατάλληλα.

⁷⁶ Η Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), είναι το μόνο έντυπο που εκδίδεται όλες τις εργάσιμες ημέρες, σε όλες τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτελείται από δύο συναφείς μεταξύ τους σειρές (τη σειρά L για τη νομοθεσία και τη σειρά C για τις ανακοινώσεις και τις πληροφορίες) και από ένα συμπλήρωμα (τη σειρά S για τις προκηρύξεις δημοσίων συμβάσεων). Επίσης, υπάρχει και ένα ηλεκτρονικό τμήμα της σειράς C, που είναι γνωστό ως σειρά C E της ΕΕ. Τα έγγραφα που εμφανίζονται στη σειρά C E της ΕΕ δημοσιεύονται μόνο σε ηλεκτρονική μορφή.

Οι νέοι κανόνες εισάγουν την υποχρέωση να δημοσιευθούν οι κατάλογοι δικαιούχων που λαμβάνουν τα χρήματα της Ε.Ε., μέσω των κυβερνήσεων στα κράτη μέλη, τις τρίτες χώρες ή μέσω των διεθνών οργανισμών, και της ανταλλαγής των πληροφοριών στις αποδεδειγμένες περιπτώσεις απάτης. Τα κράτη μέλη θα βελτιώσουν επίσης την υποβολή έκθεσης, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ξοδεύουν τα κεφάλαια της Ε.Ε., με μέτρα που θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των πολιτικών της Ε.Ε.

Η επιτυχία της νέας περιόδου 2007-2013 χρηματοδότησης είναι μια πρόκληση για όλους τους ενδιαφερόμενους:

- οι ίδιοι οι δικαιούχοι, οι οποίοι θα χρησιμοποιήσουν τα κεφάλαια για να εκτελέσουν τα προγράμματά τους,
- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο έδωσε την κρίσιμη υποστήριξη του στη διαδικασία του εκσυγχρονισμού των κανόνων οικονομικής διαχείρισης,
- τα κράτη μέλη, τα οποία διαχειρίζονται πραγματικά σχεδόν 80% των κεφαλαίων της Ε.Ε. και τελικά
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία κρατά την τελευταία ευθύνη για το πώς αυτά τα κεφάλαια ξοδεύονται.

Οι νέοι κανόνες θα εξασφαλίσουν απλούστερες και πρακτικότερες λύσεις για όλους εκείνους, που λειτουργούν με τα κεφάλαια της Ε.Ε., εξασφαλίζοντας αποτελεσματικό έλεγχο της δημόσια δαπάνης.

9. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ (2008)

9.1 Ο θεσμός του Ευρωπαϊκού Έτους

Η Ε.Ε. από το 1983 και κάθε χρόνο επιλέγει έναν άξονα δράσης, προκειμένου να ευαισθητοποιήσει τους ευρωπαίους πολίτες και να επιστήκει την προσοχή των εθνικών κυβερνήσεων στο συγκεκριμένο θέμα. Τα θέματα είναι πολυποίκιλα (π.χ. μουσική, οδική βοήθεια, περιβάλλον, ισότητα κ.α.), αλλά πάντα βρίσκονται στο κέντρο του ενδιαφέροντος των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και των κρατών μελών. Έτσι, κάθε ευρωπαϊκό έτος αποτελεί αντικείμενο εκστρατείας ευαισθητοποίησης σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Τα θέματα επιλέγονται

από χρόνια πριν και όλα γίνονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η επιτυχία κάθε εκστρατείας⁷⁷.

Η συμβολή των κρατών μελών στην ανάπτυξη του πολιτισμού έχει αποκτήσει ουσιαστικό χαρακτήρα, λόγω των διαδοχικών διευρύνσεων της Ε.Ε. και της αυξημένης κινητικότητας των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, η Ε.Ε. εφοδιάστηκε με ένα μοναδικό εργαλείο ευαισθητοποίησης και προώθησης του πολιτιστικού τομέα, ώστε να ευνοήσει τη διαχείριση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας με γνώμονα τον πολίτη. Η κήρυξη του έτους 2008 ως «Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου» (ΕΕΔΔ)⁷⁸, διαδραμάτισε τον ρόλο αυτό.

9.2 Οι στόχοι του Έτους

Το έτος 2008 κηρύχθηκε ως «Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου», για να συμβάλει στην παρουσίαση και την προβολή μιας διαρκούς διαδικασίας διαπολιτισμικού διαλόγου, η οποία θα συνεχιστεί και πέρα από το συγκεκριμένο έτος. Το «Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου» απευθύνεται κυρίως στα κράτη μέλη της Ε.Ε.

Σύμφωνα με την απόφαση 1983/2006/EK, κύριος στόχος του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου» ήταν η συμβολή στη προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου ως διαδικασίας, με την οποία όλοι όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν να βελτιώσουν την ικανότητά τους να αντεπεξέρχονται σε ένα πιο ανοικτό, αλλά και πιο πολύπλοκο πολιτιστικό περιβάλλον, όπου στα διάφορα κράτη μέλη συνυπάρχουν διαφορετικές πολιτιστικές ταυτότητες και πεποιθήσεις,

Επιπλέον, στόχευε στην προβολή του διαπολιτισμικού διαλόγου, ως ευκαιρίας για όσους ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να αποκομίζουν όφελος από μια διαφοροποιημένη και δυναμική κοινωνία και να συνεισφέρουν σε αυτήν, όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο,

Παράλληλα, στόχος του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου» ήταν η ευαισθητοποίηση των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως των νέων, στη σημασία της ανάπτυξης της ενεργού ευρωπαϊκής ιδιότητας του πολίτη, που είναι ανοικτή στον κόσμο, σέβεται την πολιτιστική ποικιλομορφία και βασίζεται σε αξίες

⁷⁷ <http://www.europarl.europa.eu>

⁷⁸ Απόφαση 1983/2006/EK

κοινές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης Ε.Ε. και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Τέλος, σκοπός της συγκεκριμένης πρωτοβουλίας ήταν και η προβολή της συμβολής των διαφόρων πολιτισμών και μορφών έκφρασης της πολιτισμικής ποικιλομορφίας, στην κληρονομιά και στους τρόπους ζωής των κρατών μελών.

Οι ειδικοί στόχοι του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου» απέβλεπαν πρώτον, στην επιδίωξη της ευαισθητοποίησης όλων όσων ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως των νέων, στη σπουδαιότητα της συμμετοχής στο διαπολιτισμικό διάλογο στην καθημερινή ζωή τους. Δεύτερον, στόχευαν στην προσπάθεια εντοπισμού, ανταλλαγής και προβολής των βέλτιστων πρακτικών για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως μεταξύ των νέων και των παιδιών. Τρίτον, απέβλεπαν στην ενίσχυση του ρόλου της εκπαίδευσης, ως σημαντικό μέσο διδασκαλίας σχετικά με την ποικιλομορφία και τη μεγαλύτερη κατανόηση άλλων πολιτισμών, και της ανάπτυξης δεξιοτήτων και κοινωνικών πρακτικών, καθώς και προβολή του κεντρικού ρόλου των ΜΜΕ στην προώθηση της αρχής της ισότητας και της αμοιβαίας κατανόησης. Τέταρτον, στόχευαν στην αύξηση της προβολής της συνοχής όλων των κοινοτικών προγραμμάτων και δράσεων που συμβάλλουν στο διαπολιτισμικό διάλογο, με εξασφάλιση της συνέχειάς τους και τέλος, στην συμβολή της διερεύνησης νέων προσεγγίσεων του διαπολιτισμικού διαλόγου με τη συνεργασία ευρέως φάσματος ενδιαφερομένων παραγόντων από διάφορους τομείς.

Τα μέτρα που λήφθηκαν για την επίτευξη των στόχων περιλαμβάνουν την εφαρμογή των ακόλουθων δραστηριοτήτων ή την παροχή υποστήριξης σ' αυτές :

- Εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες ευρωπαϊκής εμβέλειας που να αποβλέπουν στην προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου, μέσω της άμεσης εμπλοκής ή με άλλο τρόπο συμμετοχής όσο το δυνατό περισσότερων ανθρώπων, καθώς και στην προβολή των επιτευγμάτων και εμπειριών στο θέμα του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου».
- Εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με έντονη ευρωπαϊκή διάσταση, που να αποβλέπουν στην προαγωγή των στόχων του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου», μέσω της άμεσης εμπλοκής ή με άλλο τρόπο συμμετοχής όσο το δυνατό περισσότερων ανθρώπων, με

ιδιαίτερη προσοχή σε δράσεις σχετικές με την αγωγή του πολίτη και την εκτίμηση των συνανθρώπων και της διαφορετικότητάς τους.

- Εκστρατείες πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης, ιδίως σε συνεργασία με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο για τη διάδοση θεμελιωδών μηνυμάτων σχετικά με τους στόχους του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου» και αναγνώριση των βέλτιστων πρακτικών, ιδίως μεταξύ των νέων και των παιδιών.
- Έρευνες και μελέτες κοινοτικής ή εθνικής κλίμακας και διαβουλεύσεις με διακρατικά δίκτυα και ενδιαφερόμενους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την αξιολόγηση και τη σύνταξη έκθεσης σχετικά με την προετοιμασία, την αποτελεσματικότητα, τον αντίκτυπο του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου», ούτως ώστε να δημιουργηθούν οι βάσεις για τη μακροπρόθεσμη συνέχειά του.

Κάθε κράτος μέλος όρισε εθνικό συντονιστικό όργανο ή αντίστοιχο διοικητικό όργανο, επιφορτισμένο με την οργάνωση της συμμετοχής του συγκεκριμένου κράτους στο Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου. Παρείχε ενημέρωση στην Επιτροπή για την επιλογή του, εντός ενός (1) μηνός από την έκδοση της απόφασης 1983/2006/ΕΚ. Επιπλέον, εξασφάλιζε ότι το όργανο αυτό διασφαλίζει την κατάλληλη συμμετοχή των διαφόρων φορέων που λαμβάνουν μέρος στο διαπολιτισμικό διάλογο σε εθνικό επίπεδο. Το όργανο αυτό εξασφάλιζε το συντονισμό, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, των δράσεων των σχετικών με το «Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου».

9.3 Η χρηματοδότηση των δράσεων του Έτους

Σύμφωνα με το άρθρο 6 της απόφασης, τα μέτρα κοινοτικής εμβέλειας, όπως δράσεις που περιλαμβάνουν εκδηλώσεις, συμπεριλαμβανομένης της κοινοτικής εκδήλωσης εγκαινίων και τη λήξης του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου», μπορούν να επιδοτηθούν μέχρι το 80 % του συνολικού κόστους, κατ' ανώτατο όριο από το γενικό προϋπολογισμό της Ε.Ε.

Οι δράσεις σε εθνικό επίπεδο που διαθέτουν έντονη ευρωπαϊκή διάσταση πρέπει να πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να επωφεληθούν από κοινοτική

ενίσχυση ύψους 50 % του συνολικού κόστους, κατ' ανώτατο όριο από το γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές οι δράσεις αφορούν ειδικότερα τη συγχρηματοδότηση μίας εθνικής πρωτοβουλίας ανά κράτος μέλος

Για τα μέτρα κοινοτικής εμβέλειας προβλεπόταν διεξαγωγή δημόσιου διαγωνισμού ή χορήγηση επιδοτήσεων χρηματοδοτούμενων, από το γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για δράσεις πληροφόρησης και προαγωγής που περιλάμβαναν τα εξής στοιχεία :

- Εκστρατεία πληροφόρησης συντονισμένη σε κοινοτική κλίμακα και αρθρωμένη στα επί μέρους κράτη μέλη, θεμελιωμένη στις βέλτιστες πρακτικές διαπολιτιστικού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα.
- Συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, τα μέσα ενημέρωσης, εκπαιδευτικά ιδρύματα και άλλους εταίρους της κοινωνίας των πολιτών για τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου.
- Σχεδιασμό λογότυπου και συνθημάτων που θα χρησιμοποιούνταν σε κάθε δραστηριότητα συνδεδεμένη με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου, και παραγωγή εργαλείων προώθησης, τα οποία θα ήταν διαθέσιμα σε ολόκληρη την Κοινότητα.
- Κατάλληλα μέτρα για τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων και την ενίσχυση της προβολής των κοινοτικών προγραμμάτων, δράσεων και πρωτοβουλιών που συμβάλλουν στους στόχους του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου και για την παροχή ευρωπαϊκής αναγνώρισης στις βέλτιστες πρακτικές, ιδίως μεταξύ των νέων και των παιδιών.
- Διάδοση παιδαγωγικού υλικού και εργαλείων προοριζόμενων κατά προτεραιότητα απευθυνόμενων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα οποία ευνοούν την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την πολιτιστική ποικιλομορφία και τον διαπολιτισμικό διάλογο.
- Δημιουργία πύλης στο Διαδίκτυο, η οποία παρέχει στο ευρύ κοινό πρόσβαση στις δράσεις διαπολιτισμικού διαλόγου και καθοδηγεί τους υποβάλλοντες σχέδια, σχετικά με το διαπολιτισμικό διάλογο στα διάφορα συναφή κοινοτικά προγράμματα και δράσεις.

Επιπροσθέτως, περιλαμβάνονταν και άλλες δράσεις όπως έρευνες, μελέτες κοινοτικής κλίμακας και διαβουλεύσεις με διακρατικά δίκτυα και ενδιαφερόμενους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την αξιολόγηση και τη σύνταξη

εκθέσεων σχετικά με την προετοιμασία, την αποτελεσματικότητα, τον αντίκτυπο του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου», ούτως ώστε να δημιουργηθούν οι βάσεις για τη μακροπρόθεσμη συνέχειά του.

Η χρηματοδότηση είχε γενικά τη μορφή άμεσης αγοράς των αγαθών και υπηρεσιών, μέσω πρόσκλησης υποβολής προσφορών ανοικτής και κλειστής διαδικασίας, ενώ υπήρχε η δυνατότητα να ληφθεί και υπό την μορφή επιδοτήσεων.

Οι αποφάσεις για τη χορήγηση επιδοτήσεων λαμβάνονταν από την Επιτροπή, η οποία εξασφάλισε ισόρροπη και δίκαιη κατανομή των πόρων μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των διαφόρων τομέων δραστηριότητας που αφορά το σχέδιο, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη και την ποιότητα των προτεινομένων σχεδίων.

Για την επίτευξη των στόχων του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου», η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να συνεργαστεί με διεθνείς οργανισμούς, και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης και την UNESCO, μεριμνώντας για την εξασφάλιση της προβολής της συμμετοχής της Ε.Ε.

Επιπλέον, ρόλος της Επιτροπής ήταν να εξασφαλίσει τη συνοχή μεταξύ των μέτρων που προβλέπονται στην συγκεκριμένη απόφαση και τις λοιπές κοινοτικές δράσεις και πρωτοβουλίες. Παράλληλα, εξασφάλιζε τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των μέτρων που λαμβάνονται για την επίτευξη των στόχων του «Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου» και των πρωτοβουλιών που επρόκειτο να αναπτυχθούν σε κατάλληλα πλαίσια συνεργασίας και διαλόγου, με τις χώρες της ΕΖΕΣ που είναι μέλη στη συμφωνία ΕΟΧ, τις χώρες των δυτικών Βαλκανίων και τις χώρες εταίρους της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας.

Επιπροσθέτως, φρόντιζε για τη συμμετοχή των υποψήφιων χωρών στο «Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου», υποστηρίζοντας τη συμμετοχή τους σε πολυάριθμα κοινοτικά προγράμματα που περιλαμβάνουν διάσταση διαπολιτισμικού διαλόγου και αναπτύσσοντας ειδικές πρωτοβουλίες, ιδιαίτερα στο πλαίσιο του διαλόγου των κοινωνιών των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υποψήφιων χωρών.

Η Επιτροπή όφειλε να εξασφαλίσει τη συμπληρωματικότητα με κάθε άλλη πρωτοβουλία συνεργασίας με τις τρίτες χώρες, ιδιαίτερα με τις αναπτυσσόμενες χώρες, που είναι κατάλληλες για τους στόχους διαπολιτισμικού διαλόγου του Ευρωπαϊκού Έτους.

Η **χρηματοδότηση** για την υλοποίηση της οδηγίας για την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2007 και 31 Δεκεμβρίου 2008 **ανερχόταν σε 10.000.000 ευρώ**, ενώ

οι προπαρασκευαστικές δράσεις περιορίζονταν στο 30 % του συνολικού προϋπολογισμού⁷⁹.

Κατά την εφαρμογή των χρηματοδοτούμενων δράσεων στο πλαίσιο της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή φρόντισε την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, με την εφαρμογή προληπτικών μέτρων κατά της απάτης, μέσω αποτελεσματικών ελέγχων και, εφόσον διαπιστώνονταν παρατυπίες, με την εφαρμογή αποτελεσματικών κυρώσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις των κανονισμών σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁸⁰ και τους ελέγχους και τις εξακριβώσεις που διεξάγει επιτοπίως η Επιτροπή, με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από απάτες και λοιπές παρατυπίες⁸¹ και του κανονισμού σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)⁸².

Όσον αφορά τις κοινοτικές δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας απόφασης, ως παρατυπία, (άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού ΕΚ, Ευρατόμ αριθ. 2988/95), εκλαμβάνονταν κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου και κάθε παράβαση συμβατικής υποχρέωσης που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού παράγοντα, η οποία έχει ή θα είχε ως αποτέλεσμα να ζημιώσει το γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να μειώσει, ν' αναστείλει ή ν' ανακτήσει το ποσό της ενίσχυσης για μια δράσης, εάν διαπιστώσει παρατυπίες, και κυρίως τη μη τήρηση των διατάξεων της απόφασης (ειδικής απόφασης ή της σύμβασης) με την οποία χορηγείται η εν λόγω χρηματοοικονομική ενίσχυση, ή εάν αποκαλυφθεί ότι, χωρίς να έχει ζητηθεί η έγκριση της Επιτροπής, η δράση αποτέλεσε αντικείμενο σημαντικής τροποποίησης ασυμβίβαστης με τις συνθήκες εφαρμογής της συγκεκριμένης δράσης.

Εάν οι προθεσμίες δεν τηρήθηκαν ή μπορούσε να δικαιολογηθεί μόνο ένα μέρος της οικονομικής ενίσχυσης από την πρόοδο της δράσης, η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να ζητήσει τις παρατηρήσεις του δικαιούχου, εντός καθορισμένης προθεσμίας. Εάν ο δικαιούχος δεν απαντούσε ικανοποιητικά, η Επιτροπή μπορούσε

⁷⁹ Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίνονται από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή, εντός των ορίων του δημοσιονομικού πλαισίου.

⁸⁰ Κανονισμός 2988/95, 18.12.1995

⁸¹ Κανονισμός 2185/96, 11.11.1996

⁸² Κανονισμός 1073/1999, 25.05.1999

να ακυρώσει το υπόλοιπο της οικονομικής ενίσχυσης και να απαιτήσει την επιστροφή των ποσών που έχουν ήδη καταβληθεί.

Η Επιτροπή λαμβάνει πάντα κάθε αναγκαίο μέτρο προς επαλήθευση του ότι οι χρηματοδοτούμενες δράσεις διεξάγονται σωστά και ότι τηρούνται οι διατάξεις της απόφασης και του δημοσιονομικού κανονισμού (αριθ. 1605/2002).

Είναι σαφές πως η Ευρώπη αλλάζει όλο και περισσότερο πολιτιστικά, καθώς η διεύρυνση της Ε.Ε. και η παγκοσμιοποίηση έχουν τονώσει των πολυπολιτισμικό χαρακτήρα πολλών κρατών, με αύξηση των γλωσσών, των θρησκειών και των πολιτιστικών υποβάθρων σε αυτά που ήδη υπήρχαν. Συνεπώς ο διαπολιτισμικός διάλογος έχει έναν αυξανόμενα σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ταυτότητας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η διασφάλιση της ειρήνης και της ασφάλειας των λαών της Ευρώπης, στην οποία στόχευε η προσπάθεια ενοποίησης της Γηραιάς Ηπείρου, ξεκίνησε από τον τομέα της οικονομίας. Την απουσία της πολιτιστικής διάστασης στις ιδρυτικές συνθήκες της Κοινότητας, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως φυσιολογική, εάν αναλογιστεί κανείς την κατάσταση της Ευρώπης στα χρόνια που ακολούθησαν τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση στην οποία αυτή είχε περιέλθει.

Εντούτοις, η ανάγκη η οποία προέκυψε στην πορεία, για δράση στον τομέα του πολιτισμού, ήταν επιτακτική. Ο πολιτιστικός τομέας θα διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση κοινής ευρωπαϊκής συνείδησης και κατ' επέκταση θα συνέβαλε στην προσπάθεια επίτευξης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η έλλειψη νομικής βάσης στον πολιτιστικό τομέα, αρχικά, δεν κατάφερε να σταθεί εμπόδιο, ώστε η Επιτροπή να δραστηριοποιηθεί στον τομέα αυτόν, καθώς υπήρχε η ανάγκη για δράση και συνεργασία τόσο από την πλευρά των ευρωπαίων πολιτών όσο και λόγω της κοινωνικής και οικονομικής εξέλιξης της Κοινότητας.

Η πολιτιστική δραστηριότητα ξεκίνησε ήδη από την δεκαετία του 1970 με επιφύλαξη και με ανύπαρκτα δημοσιονομικά μέσα. Η δραστηριότητα αυτή περιορίστηκε, κυρίως, στην διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς (1974) και στη συνεργασία με άτομα και επιχειρήσεις του τομέα της διανομής πολιτιστικών αγαθών.

Η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίζεται από τον επικουρικό χαρακτήρα που προσέδωσε η Κοινότητα στην πολιτιστική πολιτική και με σημαντικές πρωτοβουλίες, όπως η αναστύλωση της Ακρόπολης, η Ορχήστρα των Νέων, η δημιουργία Επιτροπής Πολιτιστικών Θεμάτων, με προσδιορισμό των κατευθυντήριων γραμμών της πολιτιστικής δράσης της Κοινότητας και προτεραιότητα στο βιβλίο, την εκπαίδευση, τον οπτικοακουστικό τομέα, αλλά και την προώθηση των χορηγιών. Ο θεσμός που ξεκίνησε το 1985 της Ευρωπαϊκής Πόλης Πολιτισμού (Πολιτιστική Πρωτεύουσα) επιδοτείται από την Επιτροπή κάθε χρόνο έως και σήμερα. Από το 1991, η Επιτροπή αποφάσισε την χορήγηση επιδοτήσεων προς τα πολιτιστικά προγράμματα.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ επέτρεψε στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), που είναι ιστορικά προσανατολισμένη προς την οικονομία και το εμπόριο, να προβεί σε πολιτιστικές ενέργειες για τη διαφύλαξη, τη διάδοση και την ανάπτυξη του

πολιτισμού στην Ευρώπη, ενώ πλέον ο τομέας του πολιτισμού λαμβάνει χαρακτήρα θεσμοθετημένης κοινοτικής πολιτικής (άρθρο 128). Ο ρόλος της Ε.Ε., εντούτοις, περιορίζεται στο να ευνοεί τις ενέργειες συνεργασίας μεταξύ των πολιτιστικών παραγόντων των διαφόρων κρατών μελών ή να συμπληρώνει τις πρωτοβουλίες τους, ώστε να συμβάλλει στην ανάπτυξη του πολιτισμού των κρατών μελών, στο πλαίσιο του σεβασμού της εθνικής ή περιφερειακής τους ποικιλομορφίας, για την προβολή της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς. Ακόμα και οι «δράσεις ενθάρρυνσης», δεν είναι αρκετά σαφής και συγκεκριμένες και κατ' επέκταση, αναφέρονται και σε οικονομική, χρηματοδοτική υποστήριξη.

Τα πρώτα χρηματοδοτικά πολιτιστικά προγράμματα ήταν το «Καλειδοσκόπιο»⁸³, το «Αριάδνη»⁸⁴ και το «Ραφαήλ»⁸⁵, γνωστά και ως προγράμματα «Πρώτης Γενιάς». Το «Καλειδοσκόπιο» είχε χρηματοδοτική κάλυψη 36,7 εκατομμύρια ecu και αφορούσε κυρίως πολιτιστικά δίκτυα και συμπράξεις πολιτιστικών φορέων και καλλιτεχνών, ενώ υποστήριζε εκδηλώσεις και ενέργειες ευρωπαϊκής συνεργασίας (Πολιτιστική Πρωτεύουσα, Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Μήνας). Το πρόγραμμα «Αριάδνη» χρηματοδοτήθηκε με 7 εκατομμύρια ecu και στόχευε στην διάδοση των λογοτεχνικών έργων, την ενίσχυση της μετάφρασης και γενικότερα την προώθηση του βιβλίου και της ανάγνωσης. Το πρόγραμμα «Ραφαήλ», με προϋπολογισμό 30 εκατομμύρια ecu, στόχευε στην προστασία και την αξιοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα προγράμματα «Πρώτης Γενιάς» συνέβαλλαν σημαντικά στην ενδυνάμωση της διακρατικής συνεργασίας και προσέφεραν εμπειρία και υψηλή τεχνογνωσία στους συμμετέχοντες. Εντούτοις, δεν έγιναν ευρέως γνωστά στους πολιτιστικούς φορείς και δεν δημιούργησαν βιώσιμες θέσεις απασχόλησης.

Το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000»⁸⁶ με προϋπολογισμό 236,5 εκατομμύρια ευρώ, αποτέλεσε το πρώτο πρόγραμμα για τον πολιτιστικό τομέα, το οποίο λειτούργησε ως ενιαίο μέσο χρηματοδότησης και προγραμματισμού και αντικατέστησε τα προγράμματα «Πρώτης Γενιάς». Αν και το πρόγραμμα πέτυχε τους στόχους του, όπως η απόκτηση πείρας των οργανώσεων που συμμετείχαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η αύξηση της επαγγελματικότητας, η αύξηση του διαλόγου των πολιτιστικών φορέων, εντούτοις, ο προϋπολογισμός για τη διάδοση και την

⁸³ Απόφαση 719/96/EK

⁸⁴ Απόφαση 2085/97/EK

⁸⁵ Απόφαση 2228/97/EK

⁸⁶ Απόφαση 508/2000/EK

προώθηση αυτού, κρίθηκε ανεπαρκής, λόγω μάλιστα και του σχετικά μικρού προϋπολογισμού του.

Υστερα από την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος «Πολιτισμός 2000» και την καταγραφή τόσο των θετικών όσο και των αρνητικών σημείων του, ακολούθησε το «Πολιτισμός 2007»⁸⁷. Ο προϋπολογισμός αυξήθηκε σε 400 εκατομμύρια ευρώ και πλέον στοχεύει στην ανάδειξη του κοινού ευρωπαϊκού πολιτιστικού χώρου και την διαμόρφωση μιας ενιαίας ευρωπαϊκής ταυτότητας. Το χαμηλότερο ποσό χρηματοδότησης είναι τα 50.000 ευρώ, ενώ το υψηλότερο φτάνει τα 200.000 ευρώ για τη διάρκεια 24 μηνών. Οι τομείς επιχορήγησης του «Πολιτισμός 2007» είναι οι πολιτιστικές δράσεις, οι πολιτιστικοί φορείς, τα ερευνητικά σχέδια και η διάδοση της πληροφόρησης. Τέλος, η Επιτροπή εφαρμόζει ένα σύστημα λογιστικού ελέγχου για την διαχείριση των επιδοτήσεων κατά τη διάρκεια πέντε ετών. Το πρόγραμμα θα διαρκέσει έως το 2013 και μένει να φανούν τα αποτελέσματα.

Η χρηματοδότηση του πολιτιστικού τομέα μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, εξετάστηκε με βάση το παράδειγμα της Ελλάδας. Στα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (Κ.Π.Σ.) η χρηματοδότηση για τον πολιτισμό ήταν αρχικά υποβαθμισμένη. Συγκεκριμένα, στο Α' Κ.Π.Σ. οι κοινοτικοί πόροι για τον πολιτισμό ήταν σχεδόν ανύπαρκτοι. Η χαμηλή χρηματοδότηση για τον πολιτισμό άρχισε να αλλάζει με την έναρξη του Β' Κ.Π.Σ., όπου ο τομέας του πολιτισμού συμπεριλαμβανόταν σε ένα Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με τον τομέα του τουρισμού (Ε.Π. «Τουρισμός-Πολιτισμός»). Για την περίοδο 1994-1999, όσο διήρκεσε το Β' Κ.Π.Σ., η απορροφητικότητα έφτασε περίπου στο 105%⁸⁸ με αρκετά, ωστόσο, ενταγμένα έργα είτε να έχουν αποσυρθεί είτε να έχουν παραμείνει στη λειτουργική φάση, ενώ αποτελούσαν έργα πρώτης προτεραιότητας.

Για πρώτη φορά στο Γ' Κ.Π.Σ. διαμορφώνεται αυτόνομο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τον Πολιτισμό (Ε.Π. «Πολιτισμός»). Τα αποτελέσματα του Ε.Π. «Πολιτισμός», ήταν η αύξηση της επισκεψιμότητας αρχαιολογικών χώρων (μουσεία), η δημιουργία νέων θέσεων πλήρους απασχόλησης, η βελτίωση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, η ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, η αύξηση των τουριστών. Ωστόσο, παρατηρήθηκαν προβλήματα όπως στον άξονα του σύγχρονου πολιτισμού, όπου περίπου έναν χρόνο πριν τη λήξη της προγραμματικής περιόδου, η

⁸⁷ Απόφαση 1855/2006/ΕΚ

⁸⁸ Γνώμη της Ο.Κ.Ε. για το Ε.Π. «Πολιτισμός 2000-2006», Αθήνα 27.05.2002, σελ 18.

απορροφητικότητα έφτανε μόλις το 6%⁸⁹, τα έργα εισήχθησαν με καθυστέρηση στο πρόγραμμα και αρκετοί από τους στόχους που ετέθησαν δεν στηρίζονταν σε συγκεκριμένες μελέτες.

Στο Ε.Σ.Π.Α ο τομέας του πολιτισμού δεν αποτελεί αυτόνομο Ε.Π. Προβλέπεται η ένταξη έργων που αφορούν τον πολιτισμό σε όλα τα Π.Ε.Π., αλλά και σε άλλα Ε.Π. με δράσεις για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, με ενίσχυση υποδομών αξιοποίησης πολιτιστικών αποθεμάτων, εκπαιδευτικά προγράμματα, ανάδειξη παραδοσιακού και τοπικού οικιστικού περιβάλλοντος κ.α

Σαφέστατα, από το 1970 έως σήμερα, ο τρόπος που η Κοινότητα/ Ένωση αντιμετωπίζει τον τομέα του πολιτισμού έχει αλλάξει σημαντικά. Ο πολιτισμός αποτελεί τομέα – κλειδί για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και γίνεται αντιληπτό πως ο τομέας της οικονομίας, μόνο, δεν είναι αρκετός να διατηρήσει την συνοχή της Ένωσης. Η κοινή ευρωπαϊκή συνείδηση, η οποία χτίζεται με αργά και σταθερά βήματα, μπορεί να συμβάλει καταλυτικά στην ευρωπαϊκή συνοχή.

Παρ' ότι διαπιστώνεται η σταδιακή αύξηση των πόρων που διαθέτει η Ένωση για την διατήρηση και την ανάδειξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, ωστόσο, είναι σαφές, πως ο πολιτιστικός τομέας παραμένει υποδεέστερος, εν συγκρίσει με όλους τους άλλους τομείς, όπως ο τομέας της ανταγωνιστικότητας που απορροφά το 45% των κοινοτικών πόρων. Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός χρειάζεται περισσότερη στήριξη, ενόψει, κυρίως, της παγκοσμιοποίησης και της επίδρασης διαφόρων πολιτιστικών παραγόντων από όλο τον κόσμο. Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός δεν είναι μια ανύπαρκτη ιδέα και με σεβασμό στην ποικιλομορφία του μπορεί να αποτελέσει τη βάση μιας νέας κοινοτικής πολιτικής.

⁸⁹ Λίνα Μενδώνη «Πολιτισμός και Κοινωνικά Πλαίσια Στήριξης», ιστοσελίδα «Μεταρρύθμιση» 01.02.2006.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Habermas, J. 2003, *Ο μεταεθνικός αστερισμός*, Αθήνα, Πόλις.
2. Hall, S. 2003, *Διαμόρφωση της νεωτερικότητας : οικονομία, κοινωνία, πολιτική, πολιτισμός*, Αθήνα, Σαββάλας.
3. Hering, G. 1996, *Η εξέλιξη της ιδέας της Ευρώπης από ιστορική σκοπιά*, Σύγχρονα Θέματα, Τεύχος 60-61.
4. Hrock M., Todorova M. 1996, *Εθνικό κίνημα στα Βαλκάνια*, Αθήνα, Θεμέλιο.
5. Μούσης Ν. 2008, *Ευρωπαϊκή Ένωση : δίκαιο, οικονομία, πολιτική*, Αθήνα, Παπαζήση.
6. Οδηγός Κοινοτικών Προγραμμάτων, 1996, Αθήνα, Εκδόσεις Apollo Media.
7. Παπαγιάννης Δ. 1996, *Ο πολιτισμός στην Ε.Ε.*, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλας.
8. Said, E. 1996, *Οριενταλισμός*, Αθήνα, Νεφέλη.
9. Shore, C. 2000, *Building Europe : the cultural politics of European integration*, London, Routledge.
10. Στογιαννίδου Μ. 1999, *"Πολυπλοκότητα και Παγκοσμιοποίηση : Η κατασκευή της 'Ευρώπης' από την Ευρωπαϊκή Ένωση"*, στο *"Εμείς" και οι "Άλλοι" - Αναφορά στις τάσεις και τα σύμβολα*, επιμέλεια Χρ. Κωνσταντοπούλου και άλλοι, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και Τυπωθήτω, Αθήνα, σελ.121-134.
11. Woolf, S. 1996, *«Υπάρχει ενότητα στην ευρωπαϊκή ιστορία και ταυτότητα, Σύγχρονα Θέματα»*, τ. 60-61.

Ηλεκτρονικές πηγές

1. Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, <http://www.ekem.gr>
2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός», <http://www.ep.culture.gr>
3. Ευρωπαϊκή Ένωση, <http://www.europa.eu>
4. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, <http://www.europarl.europa.eu>
5. Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων, <http://www.iom.gr>
6. Wikipedia, <http://www.el.wikipedia.org>
7. World Trade Organization, <http://www.gatt.org>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ. 719/96/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 29ης Μαρτίου 1996 για τη θέσπιση προγράμματος στήριξης των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων με ευρωπαϊκή διάσταση (Καλειδοσκόπιο)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 128,

την πρόταση της Επιτροπής (1),

τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών (2),

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189B της συνθήκης (3), κατόπιν του κοινού σχεδίου που εγκρίθηκε στις 31 Ιανουαρίου 1996, από την επιτροπή συνδιαλλαγής,

Εκτιμώντας:

(1) ότι η πλέον αντιληπτή και σημαντική πραγματικότητα της Ευρώπης, ως οντότητας, δεν είναι μόνο γεωγραφικής, πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής τάξεως, αλλά και πολιτιστικής 7 ότι η αντίληψη για θέση της Ευρώπης στον κόσμο καθορίζεται κατά πολύ από τη θέση και την ισχύ των πολιτιστικών της αξιών 7

(2) ότι η συνθήκη αναθέτει στην Κοινότητα την αποστολή να συμβάλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών, βελτιώνοντας τη γνώση και τη διάδοση του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών και ευνοώντας τις πολιτιστικές ανταλλαγές, καθώς και την καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία 7

(3) ότι πρέπει να διαφυλαχθεί η πολιτιστική πολυμορφία στις εθνικές και περιφερειακές εκφράσεις της, και να προβληθούν τα έργα των ευρωπαίων καλλιτεχνών και δημιουργών, που εκφράζουν τον πλούτο των πολλαπλών ταυτοτήτων των κρατών μελών 7 ότι, με αυτή την προοπτική, είναι σκόπιμο να παρέχεται στους δημιουργούς και τους επαγγελματίες η δυνατότητα να συμμετέχουν καλύτερα στην εφαρμογή των κοινοτικών δράσεων στον πολιτιστικό τομέα 7

(4) ότι πρέπει επίσης να προωθηθεί η μεγαλύτερη συμμετοχή όλων των πολιτών, με την κοινωνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βρίσκονται στην πλέον μειονεκτική θέση, και ιδίως των νέων, στον πολιτιστικό τομέα, διευκολύνοντας την πρόσβαση των διαφόρων ευρωπαϊκών πληθυσμών στα πολιτιστικά αγαθά και στις τέχνες και συμβάλλοντας αμοιβαίως στην καλύτερη γνώση και τον μεγαλύτερο σεβασμό, καθώς και στην προώθηση της ιδέας της ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 7

(5) ότι, τηρουμένης πάντοτε της αρχής της επικουρικότητας, όπως ορίζεται από το άρθρο 3 Β της συνθήκης, η συνεργασία με τη μορφή δικτύων θεωρείται ως ένα από τα καλύτερα μέσα για το άνοιγμα και τη βοήθεια προς τους επαγγελματίες του πολιτιστικού τομέα, καθώς και τους εθελοντές, ώστε να συνεργαστούν καλύτερα επιτόπου, επιτρέποντας έτσι την αύξηση του αριθμού και τη βελτίωση της ποιότητας των ανταλλαγών και συμβάλλοντας στην τελειοποίηση των καλλιτεχνών 7

(6) ότι, στο πλαίσιο των δράσεων του παρόντος προγράμματος, θα έπρεπε να δοθούν δυνατότητες στους φορείς από διάφορες περιοχές της Ευρώπης να συνεργασθούν σε διεθνικά καλλιτεχνικά σχέδια που θα συσφίξουν τους δεσμούς τους, ενώ παράλληλα θα υπάρχει σεβασμός για την πολιτιστική πολυμορφία 7

(7) ότι μια κοινοτική δράση υπέρ των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων με ευρωπαϊκή διάσταση, καθώς και δράσεις ευρωπαϊκής συνεργασίας μεγάλης κλίμακας και καινοτόμου ή υποδειγματικού χαρακτήρα, ευνοούν την ακτινοβολία των πολιτισμών με ταυτόχρονη προσέγγιση των καλλιτεχνών και δημιουργών του ευρωπαϊκού κοινού, και μπορούν επίσης να προσφέρουν πρόσθετη κοινωνικοοικονομική αξία, εφόσον ενθαρρύνουν τις συντονισμένες επιχειρησιακές ενέργειες και την εταιρική σχέση 7

(8) ότι η υποστήριξη του πολιτιστικού και καλλιτεχνικού τομέα μπορεί να αποβεί ευνοϊκή για την οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση 7

(9) ότι, με την επίσημη δήλωση για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που είχε υπογραφεί στη Στουτγάρδη στις 19 Ιουνίου 1983, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων ζήτησαν να αυξηθούν οι επαφές μεταξύ των δημιουργών των κρατών μελών και να υπάρξει μεγαλύτερη διάδοση των έργων τους, τόσο εντός της Κοινότητας όσο και στο εξωτερικό 7

(10) αφενός, το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη δημιουργία Ορχήστρας Νέων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (4), και, αφετέρου, την ίδρυση Ορχήστρας Μπαρόκ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας επ' ευκαιρία του ευρωπαϊκού έτους μουσικής το 1985, καθώς και τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη διαδικασία και την προώθηση της μουσικής στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (5) και την προώθηση του θεάτρου και της μουσικής στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (6) 7

(11) το ψήφισμα των αρμοδίων για τα πολιτιστικά θέματα υπουργών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1985, σχετικά με τις ετήσιες εκδηλώσεις «ευρωπαϊκή πολιτιστική πόλη» (7) με σκοπό τη συμβολή στην προσέγγιση των λαών των κρατών μελών, καθώς και το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τις ευρωπαϊκές πολιτιστικές πρωτεύουσες (8), λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει εξαγγείλει την επικείμενη υποβολή πρότασης απόφασης βάσει του άρθρου 128 της συνθήκης σχετικά με πρόγραμμα για την «ευρωπαϊκή πολιτιστική πόλη», από το 2001 και εφεξής 7 λαμβάνοντας επίσης υπόψη το γεγονός ότι οι χρηματοδοτικές συνεισφορές της Κοινότητας για τα έτη 1999 και 2000 θα μπορούσαν να καλυφθούν από το πρόγραμμα που θα διαδεχθεί το παρόν πρόγραμμα 7

(12) ότι, στα συμπεράσματα των υπουργών Πολιτισμού, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου της 18ης Μαΐου 1990 (9), συμφωνήθηκε να καθιερωθεί «ευρωπαϊκός πολιτιστικός μήνας» ο οποίος θα διεξάγεται κάθε χρόνο σε πόλη ενός ευρωπαϊκού κράτους, που διέπεται από τις αρχές της δημοκρατίας, του πλουραλισμού και της έννομης τάξης 7

(13) ότι, στο ψήφισμά τους της 27ης Ιουνίου 1991 (10), οι υπουργοί Πολιτισμού, συνελθόντες στο πλαίσιο του Συμβουλίου «εκφράζουν τη σταθερή απόφασή τους να ενθαρρύνουν το θέατρο στην Ευρώπη και να ενισχύσουν την ευρωπαϊκή του διάσταση» 7

(14) ότι το ψήφισμα του Συμβουλίου και των υπουργών Πολιτισμού, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, της 14ης Νοεμβρίου 1991, σχετικά με τα ευρωπαϊκά πολιτιστικά δίκτυα (11), τονίζει το σημαντικό ρόλο των δικτύων πολιτιστικών οργανώσεων για την πολιτιστική συνεργασία στην Ευρώπη 7

(15) ότι στην ανακοίνωσή της, της 29ης Απριλίου 1992, με θέμα τις «Νέες προοπτικές για τη κοινοτική δράση στον πολιτιστικό τομέα», η Επιτροπή αναφέρει ότι πρέπει να υποστηριχθεί, μέσω των διεθνικών δικτύων και της ενθάρρυνσης της δημιουργίας, ο τομέας των τεχνών, και ιδίως της τέχνης του θεάματος και των εικαστικών τεχνών 7 ότι το Συμβούλιο, στα συμπεράσματα των υπουργών Πολιτισμού, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, της 12ης Νοεμβρίου 1992, για τις κατευθυντήριες γραμμές της πολιτιστικής δράσης της Κοινότητας (12), ενθάρρυνε την αντίληψη αυτή 7

(16) ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με το ψήφισμά του για την ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τις νέες προοπτικές για την κοινοτική δράση στον πολιτιστικό τομέα (13) και το ψήφισμά του για την κοινοτική πολιτική στον πολιτιστικό τομέα (14), επέμεινε στη σημασία του ρόλου των δικτύων και της παροχής μεγαλύτερης υποστήριξης στη μουσική, στο θέατρο, στο χορό και στις εικαστικές τέχνες 7

(17) τα διάφορα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (15) και του Συμβουλίου (16) σχετικά με την πολιτιστική συνεργασία με τις τρίτες χώρες και με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον πολιτιστικό τομέα 7

(18) ότι είναι σκόπιμες οι κοινοτικές πολιτιστικές δράσεις σε συνεργασία με τρίτες χώρες εντός και εκτός της Ευρώπης, καθώς και η ευρωπαϊκή πολιτιστική συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς (παραδείγματος χάρι την UNESCO) 7

(19) ότι η παρούσα απόφαση καθορίζει, για όλη τη διάρκεια του παρόντος προγράμματος, χρηματοδοτικό πλαίσιο που αποτελεί προνομιακή αναφορά, κατά την έννοια του σημείου 1 της δήλωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 6ης Μαρτίου 1995, για την αρμόδια επί του προϋπολογισμού αρχή στο πλαίσιο της ετήσιας διαδικασίας του προϋπολογισμού 7

(20) ότι στις 20 Δεκεμβρίου 1994 συνήφθη συμφωνία για ένα «modus vivendi» μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής για τα εκτελεστικά μέτρα που θα ισχύουν για όσες πράξεις εκδίδονται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β της συνθήκης,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ:

Άρθρο 1

Η παρούσα απόφαση θεσπίζει το πρόγραμμα δράσης Καλειδοσκόπιο, που παρατίθεται στο παράρτημα, καλούμενο στο εξής «παρόν πρόγραμμα», για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 1996 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1998.

Το παρόν πρόγραμμα αποσκοπεί, μέσω της συνεργασίας, στην ενθάρρυνση της καλλιτεχνικής και πολιτιστικής δημιουργίας, καθώς και στη βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού και της πολιτιστικής ζωής των ευρωπαϊκών λαών.

Άρθρο 2

Το παρόν πρόγραμμα ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον πολιτιστικό τομέα. Στηρίζει και συμπληρώνει τη δράση τους σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, συμβάλλοντας στην πολιτιστική τους ανάπτυξη, με σεβασμό των εθνικών και περιφερειακών διαφορών.

Προς τούτο και σύμφωνα με το γενικό στόχο που αναφέρεται στο άρθρο 1, οι ειδικότεροι στόχοι του προγράμματος, που θεμελιώνονται στην ανάπτυξη της διεθνικής συνεργασίας, είναι οι ακόλουθοι:

α) να ενθαρρύνει τις δραστηριότητες καλλιτεχνικής δημιουργίας που έχουν ευρωπαϊκή διάσταση και πραγματοποιούνται με εταιρική σχέση από καλλιτέχνες διαφόρων κρατών μελών, επιτρέποντας έτσι την αύξηση του αριθμού και τη βελτίωση της ποιότητας των ανταλλαγών, και εξασφαλίζοντας συνολικά την ισόρροπη παρουσία όλων των μορφών καλλιτεχνικής έκφρασης που καλύπτει το παρόν πρόγραμμα 7

β) να υποστηρίζει πολιτιστικά σχέδια με καινοτόμο χαρακτήρα, που καταρτίζουν ευρωπαίοι εταίροι, τα οποία συμβάλλουν στην προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης, ενθαρρύνουν την ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, και δημιουργούν πραγματική πρόσθετη αξία από πολιτιστική άποψη 7

γ) να συμβάλει στην τελειοποίηση καλλιτεχνικών και άλλων πολιτιστικών φορέων, ιδίως μέσω της υποστήριξης πολιτιστικών σχεδίων και ενσωματώνουν την τελειοποίηση στο πλαίσιο της οργάνωσής τους και μέσω της πυκνότερης ανταλλαγής εμπειριών, διευκολύνοντας έτσι τη μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των καλλιτεχνικών και διαφόρων κρατών μελών 7

δ) να συμβάλει στη αμοιβαία γνώση των ευρωπαϊκών πολιτισμών, διευκολύνοντας την πρόσβαση και την συμμετοχή του κοινού των διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών στον πολιτισμό και τις τέχνες άλλων κρατών μελών, καθώς και τον διαπολιτισμικό διάλογο.

Άρθρο 3

Οι δράσεις που περιγράφονται στη παράρτημα τίθενται σε εφαρμογή για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 2 με τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 5.

Άρθρο 4

1. Στο παρόν πρόγραμμα μπορούν να συμμετάσχουν οι συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΣΧΚΑΕ), υπό τους όρους τους οποίους καθορίζουν τα περί συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα πρόσθετα πρωτόκολλα των συμφωνιών σύνδεσης που έχουν συναφθεί ή θα συναφθούν με τις χώρες αυτές. Το πρόγραμμα αυτό είναι ανοικτό στη συμμετοχή της Κύπρου και της Μάλτας, καθώς και στη συνεργασία με άλλες τρίτες χώρες που έχουν συνάψει συμφωνίες σύνδεσης ή συνεργασίας οι οποίες περιλαμβάνουν πολιτιστικές ρήτρες, βάσει συμπληρωματικών πιστώσεων, που θα χορηγηθούν με διαδικασίες συμφωνούμενες με τις χώρες αυτές. Ορισμένες γενικές διαδικασίες και προϋποθέσεις συμμετοχής προβλέπονται στη δράση 3 του παραρτήματος.

2. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και με άλλους διεθνείς οργανισμούς αρμόδιους στον τομέα του πολιτισμού (παραδείγματος χάρη την UNESCO), αφού βεβαιωθούν, χωρίς να παραβιάζεται η ταυτότητα και η αυτονομία δράσης κάθε οργάνου και οργανισμού, για τη συμπληρωματικότητα των μέσων που χρησιμοποιούνται.

Άρθρο 5

1. Η Επιτροπή θέτει σε εφαρμογή το παρόν πρόγραμμα σύμφωνα με την παρούσα απόφαση.
2. Η Επιτροπή επικουρείται από μια επιτροπή που αποτελούν δύο αντιπρόσωποι από κάθε κράτος μέλος και της οποίας προεδρεύει ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής. Τα μέλη της επιτροπής μπορούν να επικουρούνται από εμπειρογνώμονες ή συμβούλους.

3. Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην επιτροπή σχέδια μέτρων που αφορούν:

- τις προτεραιότητες και τους γενικούς προσανατολισμούς των μέτρων που περιγράφονται στο παράρτημα και το απορρέον ετήσιο πρόγραμμα εργασιών,
- τη γενική ισορροπία μεταξύ όλων των δράσεων,
- τις λεπτομέρειες και τα κριτήρια επιλογής για τους διάφορους τύπους σχεδίων που περιγράφονται στο παράρτημα (δράσεις 1, 2, 3 και 5),
- την οικονομική ενίσχυση που θα δοθεί από την Κοινότητα (ποσά, διάρκεια, κατανομή και δικαιούχοι),

- τις λεπτομερείς διατάξεις περί ελέγχου και αξιολόγησης του παρόντος προγράμματος, καθώς και τα συμπεράσματα των εκθέσεων αξιολόγησης που προβλέπονται από το άρθρο 8 και κάθε μέτρο προσαρμογής του παρόντος προγράμματος που απορρέει από αυτές.

Η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της για σχέδια μέτρων που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, μέσα σε προθεσμία που μπορεί να ορίσει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος. Αποφασίζει με την πλειοψηφία που προβλέπεται από το άρθρο 148 παράγραφος 2 της συνθήκης για την έκδοση των αποφάσεων που καλείται να λάβει το Συμβούλιο βάσει πρότασης της Επιτροπής. Κατά την ψηφοφορία στην επιτροπή, οι ψήφοι των αντιπροσώπων των κρατών μελών σταθμίζονται σύμφωνα με το προαναφερόμενο άρθρο. Ο πρόεδρος δεν λαμβάνει μέρος στην ψηφοφορία.

Η Επιτροπή θεσπίζει μέτρα τα οποία εφαρμόζονται αμέσως. Εάν όμως τα μέτρα αυτά δεν είναι σύμφωνα με τη γνώμη που διατύπωσε η επιτροπή, ανακοινώνονται αμέσως από την Επιτροπή στο Συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή:

- α) η Επιτροπή μπορεί να αναβάλει επί δύο μήνες, από την ημερομηνία αυτής της ανακοίνωσης, την εφαρμογή των μέτρων που αποφασίστηκαν από αυτή 7
- β) το Συμβούλιο μπορεί, με ειδική πλειοψηφία, να λάβει διαφορετική απόφαση μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται στο στοιχείο α).

4. Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει τη γνώμη της επιτροπής για όλα τα θέματα που αφορούν την εφαρμογή του παρόντος προγράμματος και δεν προβλέπονται στην παράγραφο 3.

Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην επιτροπή σχέδιο των μέτρων που πρόκειται να ληφθούν. Η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της για το σχέδιο αυτό μέσα σε προθεσμία την οποία μπορεί να ορίσει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος, και, αν χρειασθεί, προβαίνει σε ψηφοφορία.

Η γνώμη καταχωρείται στα πρακτικά. Επιπλέον, κάθε κράτος μέλος έχει το δικαίωμα να ζητήσει να καταχωρωθεί η θέση του στα πρακτικά.

Η Επιτροπή λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη τη γνώμη της επιτροπής και την ενημερώνει σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο έλαβε υπόψη της τη γνώμη αυτή.

Άρθρο 6

1. Το χρηματοδοτικό πλαίσιο για την εκτέλεση του παρόντος προγράμματος, για την περίοδο που αναφέρεται στο άρθρο 1, ορίζεται σε 26,5 εκατομμύρια Ecu.

2. Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίνονται από την αρμόδια επί του προϋπολογισμού αρχή, εντός των ορίων των δημοσιονομικών προοπτικών.

Άρθρο 7

Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, μεριμνά για τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των δράσεων που προβλέπονται από το παρόν πρόγραμμα και άλλα πολιτιστικά προγράμματα, αφενός, και εκείνων που προβλέπονται από τα κοινοτικά προγράμματα δράσης, κυρίως στον τομέα της εκπαίδευσης, όπως το πρόγραμμα Socrates (17), και της επαγγελματικής κατάρτισης, όπως το πρόγραμμα Leonardo da Vinci (18), αφετέρου.

Άρθρο 8

Δύο έτη μετά την εφαρμογή του παρόντος προγράμματος, και μέσα σε έξι μήνες από αυτή τη χρονική περίοδο, η Επιτροπή, αφού ζητήσει τη γνώμη της επιτροπής, υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο λεπτομερή έκθεση αξιολόγησης των

επιτευχθέντων αποτελεσμάτων, η οποία συνοδεύεται, ενδεχομένως, από κατάλληλες προτάσεις, μεταξύ άλλων σχετικά με τη συνέχιση του προγράμματος και τις λεπτομέρειες εφαρμογής του, ώστε να δοθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο η δυνατότητα να αποφανθούν πριν από τη λήξη της περιόδου που καλύπτει το παρόν πρόγραμμα. Η έκθεση αυτή προβάλλει ιδιαίτερα τη δημιουργία πρόσθετης αξίας, πολιτιστικού κυρίως χαρακτήρα, και τις κοινωνικοοικονομικές συνέπειες της χρηματοδοτικής υποστήριξης που χορήγησε η Κοινότητα.

Υπό το φως της έκθεσης αξιολόγησης που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο και των προτάσεων που θα υποβάλει η Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα μελετήσουν τη δυνατότητα να εγκριθεί νέο πρόγραμμα το οποίο θα εκπονηθεί και θα αναπτυχθεί λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις γόνιμες εμπειρίες που απορρέουν από το παρόν πρόγραμμα.

Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούν να λάβουν, εάν χρειάζεται, κάθε ενδεδειγμένο μέτρο προκειμένου να αποτραπεί η διακοπή του προγράμματος.

Άρθρο 9

Το παρόν πρόγραμμα, το οποίο περιλαμβάνει τις πρακτικές ενδείξεις σχετικά με τη διαδικασία, τις προθεσμίες υποβολής των υποψηφιοτήτων, καθώς και την τεκμηρίωση που πρέπει να συνοδεύει την αίτηση, δημοσιεύεται κατ' έτος στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σειρά C.

Άρθρο 10

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1996.

Βρυξέλλες, 29 Μαρτίου 1996.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

K. HANSCH Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

T. TREU

(1) ΕΕ αριθ. C 324 της 22. 11. 1994, σ. 5, και ΕΕ αριθ. C 278 της 24. 10. 1995, σ. 9.

(2) Γνώμη που διατυπώθηκε στις 21 Απριλίου 1995 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

(3) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7ης Απριλίου 1995 (ΕΕ αριθ. C 109 της 1. 5. 1995, σ. 281), κοινή θέση του Συμβουλίου της 10ης Ιουλίου 1995 (ΕΕ αριθ. C 281 της 25. 10. 1995, σ. 10) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 1995 (ΕΕ αριθ. C 323 της 4. 12. 1995, σ. 31). Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Μαρτίου 1996 (ΕΕ αριθ. C 96 της 1. 4. 1996) και απόφαση του Συμβουλίου της 14ης Μαρτίου 1996.

(4) ΕΕ αριθ. C 79 της 5. 4. 1976, σ. 8.

(5) ΕΕ αριθ. C 68 της 14. 3. 1988, σ. 46.

(6) ΕΕ αριθ. C 305 της 25. 11. 1991, σ. 518.

(7) ΕΕ αριθ. C 153 της 22. 6. 1985, σ. 2.

(8) ΕΕ αριθ. C 324 της 24. 12. 1990, σ. 350.

(9) ΕΕ αριθ. C 162 της 3. 7. 1990, σ. 1.

(10) ΕΕ αριθ. C 188 της 19. 7. 1991, σ. 3.

(11) ΕΕ αριθ. C 314 της 5. 12. 1991, σ. 1.

(12) ΕΕ αριθ. C 336 της 19. 12. 1992, σ. 1.

(13) ΕΕ αριθ. C 42 της 15. 2. 1993, σ. 173.

(14) ΕΕ αριθ. C 44 της 14. 2. 1994, σ. 184.

(15) ΕΕ αριθ. C 267 της 14. 10. 1991, σ. 45, και ΕΕ αριθ. C 255 της 20. 9. 1993, σ. 51.

(16) Ψήφισμα της 4ης Απριλίου 1995 (ΕΕ αριθ. C 247 της 23. 9. 1995, σ. 2).

(17) ΕΕ αριθ. L 87 της 20. 4. 1995, σ. 10.

(18) ΕΕ αριθ. L 340 της 29. 12. 1994, σ. 8.

2. ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ. 2085/97/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 6ης Οκτωβρίου 1997 για θέσπιση προγράμματος υποστήριξης, περιλαμβανομένης και της μετάφρασης, στον τομέα των βιβλίων και της ανάγνωσης (ARIANE)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 128,

την πρόταση της Επιτροπής (1),

τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών (2),

Αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β της συνθήκης (3), έχοντας υπόψη το κοινό σχέδιο που ενέκρινε η επιτροπή συνδιαλλαγής στις 28 Μαΐου 1997,

Εκτιμώντας:

(1) ότι στην εποχή της κοινωνίας των πληροφοριών, το βιβλίο και η ανάγνωση παραμένουν ένα κατ' εξοχήν μέσο για τη διάδοση της γνώσης και ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η συμπληρωματικότητα μεταξύ του βιβλίου και της οπτικοακουστικής τεχνολογίας, καθώς και των πολυμέσων 7

(2) ότι κάθε κοινοτικό πρόγραμμα στον τομέα του βιβλίου πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τη διττή φύση του βιβλίου, το οποίο είναι ταυτόχρονα πολιτισμικό και οικονομικό αγαθό 7

(3) ότι τα κοινοτικά προγράμματα, ιδίως του τομέα της εκπαίδευσης και του πολιτιστικού τομέα, μπορούν να προαγάγουν την ανάγνωση ως προνομιακή μορφή ψυχαγωγίας 7

(4) ότι στην αλυσίδα παραγωγής βιβλίου πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ δημιουργίας, έκδοσης, μετάφρασης και διανομής και ότι το πρόγραμμα ARIANE μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντική πολιτιστική δράση υπέρ του βιβλίου 7

(5) ότι η συνθήκη αναθέτει στην Κοινότητα την αποστολή:

- να συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών σεβόμενη την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους,

- να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό είναι αναγκαίο, να υποστηρίζει και να συμπληρώνει τη δράση τους, ιδίως όσον αφορά την καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία,

- να ευνοεί τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον πολιτιστικό τομέα και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης 7

(6) ότι η προώθηση της μετάφρασης και η υποστήριξη σαφώς προσανατολισμένων πρωτοβουλιών που υλοποιούνται στα πλαίσια εταιρικής σχέσης, ιδίως μεταξύ ειδικών φορέων του τομέα των βιβλίων και της ανάγνωσης στην Ευρώπη, συμβάλλουν:

- στη γνώση και διάδοση του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών,

- στη διατήρηση της πολυμορφίας της λογοτεχνικής δημιουργίας και της γραπτής κληρονομιάς στις διάφορες εθνικές και περιφερειακές γλωσσικές της εκφράσεις,

- στις διαπολιτισμικές ανταλλαγές και τις ανταλλαγές τεχνογνωσίας

και ευνοεί την πρόσβαση των πολιτών, ακόμη και των ενδεστέρων, στα πολιτιστικά αγαθά 7

(7) ότι πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για την ενθάρρυνση της υψηλής ποιότητας μετάφρασης και της προώθησης λογοτεχνικών έργων μέσα στην Κοινότητα, ιδίως με την τελειοποίηση των μεταφραστών λογοτεχνικών έργων καθώς και άλλων επαγγελματιών του τομέα του βιβλίου και ιδιαίτερα των υπευθύνων για τη βελτίωση της πρόσβασης των ευρωπαίων πολιτών στα εν λόγω έργα 7

(8) ότι τα ευρωπαϊκά βραβεία λογοτεχνίας και μετάφρασης μπορούν να συμβάλουν στη διάδοση λογοτεχνικών έργων ποιότητας 7

(9) ότι τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη γνώση και διάδοση της λογοτεχνικής δημιουργίας, ιδίως μέσω της μετάφρασης, όπως αποδεικνύουν:

- το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 10ης Ιουλίου 1987 σχετικά με ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο για δράση στον τομέα του βιβλίου (4),

- το ψήφισμα του Συμβουλίου και των υπουργών των επιφορτισμένων με τις πολιτιστικές υποθέσεις, συνελθόντων στα πλαίσια του Συμβουλίου της 9ης Νοεμβρίου 1987, για την προώθηση της μετάφρασης σημαντικών έργων του ευρωπαϊκού πολιτισμού (5),
- το ψήφισμα του Συμβουλίου και των αρμόδιων για πολιτιστικά θέματα υπουργών συνερχομένων στα πλαίσια του Συμβουλίου της 18ης Μαΐου 1989 σχετικά με την προώθηση του βιβλίου και της ανάγνωσης (6),
- την ανακοίνωση της Επιτροπής της 3ης Αυγούστου 1989 σχετικά με το βιβλίο και την ανάγνωση: πολιτιστικές προκλήσεις στην Ευρώπη,
- τα συμπεράσματα των υπουργών Πολιτισμού συνελθόντων στα πλαίσια του Συμβουλίου της 12ης Νοεμβρίου 1992 σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές κοινοτικής δράσης στον πολιτιστικό τομέα (7),
- το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 21ης Ιανουαρίου 1993 σχετικά με την προώθηση του βιβλίου και της ανάγνωσης στην Ευρώπη (8),
- το ψήφισμα του Συμβουλίου και των υπουργών Πολιτισμού που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 17ης Μαΐου 1993 σχετικά με την προώθηση της μετάφρασης σύγχρονων ευρωπαϊκών θεατρικών έργων (9) 7

(10) τα αποτελέσματα της ευρωπαϊκής εκστρατείας ευαισθητοποίησης υπέρ του βιβλίου και της ανάγνωσης (1993-1994), που διοργάνωσαν η Κοινότητα και το Συμβούλιο της Ευρώπης 7

(11) ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής, της 27ης Ιουλίου 1994 για «τη δράση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας υπέρ του πολιτιστικού τομέα», η οποία θεώρησε το βιβλίο και την ανάγνωση ως τομέα προτεραιότητας, καθορίζει τα πλαίσια των δράσεων ενθάρρυνσης που μπορούν να στηρίζουν και να συμπληρώσουν τις προσπάθειες των κρατών μελών, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας 7

(12) ότι είναι σκόπιμο να αναπτυχθούν κοινοτικές πολιτισμικές δράσεις σε συνεργασία με τρίτες χώρες εντός και εκτός της Ευρώπης, όπως και η ευρωπαϊκή πολιτισμική συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, π.χ. την Εκπαιδευτική, Επιστημονική και Επιμορφωτική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO) 7

(13) ότι η παρούσα απόφαση προβλέπει για όλη τη διάρκεια του προγράμματος, συνολική χρηματοδότηση που αποτελεί προνομιακή αναφορά, κατά την έννοια του σημείου 1 της δήλωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 6ης Μαρτίου 1995, για την αρμόδια επί του προϋπολογισμού αρχή στα πλαίσια της ετήσιας διαδικασίας του προϋπολογισμού 7

(14) ότι στις 20 Δεκεμβρίου 1994, συμφωνήθηκε «modus vivendi» μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, σχετικά με τα μέτρα εκτέλεσης των πράξεων που εκδίδονται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β της συνθήκης (10),

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ:

Άρθρο 1

Η παρούσα απόφαση θεσπίζει, για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 1997 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1998 το κοινοτικό πρόγραμμα δράσης ARIANE που παρατίθεται στο παράρτημα, στο εξής «το παρόν πρόγραμμα», ώστε να ενθαρρυνθούν η γνώση και η διάδοση της λογοτεχνικής δημιουργίας και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών, καθώς και η σχετική πρόσβαση του ευρωπαίου πολίτη, ιδίως μέσω της υποστήριξης της μετάφρασης λογοτεχνικών και θεατρικών έργων και έργων βασικής βιβλιογραφίας, μέσω της υποστήριξης σχεδίων συνεργασίας στον τομέα των βιβλίων και της ανάγνωσης τα οποία εκτελούνται στα πλαίσια εταιρικής σχέσης καθώς και μέσω της τελειοποίησης των επαγγελματιών του χώρου αυτού.

Άρθρο 2

Το παρόν πρόγραμμα ενθαρρύνει την ευρωπαϊκή συνεργασία στον πολιτιστικό τομέα. Στηρίζει και συμπληρώνει τη δράση τους σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, συμβάλλοντας στην πολιτιστική τους ανάπτυξη, με σεβασμό της εθνικής και περιφερειακής πολυμορφίας.

Προς το σκοπό αυτό, οι στόχοι του παρόντος προγράμματος είναι οι ακόλουθοι:

α) να ενθαρρύνει, μέσω της μετάφρασης:

- την ευρύτερη διάδοση λογοτεχνικών έργων ποιότητας του 20ού αιώνα, αντιπροσωπευτικών του πολιτισμού του κράτους μέλους απ' όπου προέρχονται, τα οποία απεικονίζουν κυρίως τις τάσεις της σύγχρονης ευρωπαϊκής λογοτεχνίας του δεύτερου ημίσεος του αιώνα 7 εν προκειμένω, θα δοθεί προτεραιότητα στις μεταφράσεις έργων που είναι γραμμένα στις λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στις μεταφράσεις έργων προς αυτές τις γλώσσες,

- τη διάδοση σύγχρονων θεατρικών έργων, ώστε να παρουσιάζεται στο ευρωπαϊκό κοινό ένα ρεπερτόριο ποικίλο και αντιπροσωπευτικό των πολιτισμών των κρατών μελών,

- τη διάδοση έργων βασικής βιβλιογραφίας, ώστε να καταστεί δυνατή η βελτίωση της γνώσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών, ιδίως στους τομείς που αναφέρουν οι παράγραφοι 2 και 4 του άρθρου 128 της συνθήκης 7

β) να ενθαρρύνει, μέσω της υποστήριξης σχεδίων συνεργασίας που εκτελούνται στα πλαίσια εταιρικής σχέσης:

- ανταλλαγές πείρας και τεχνογνωσίας για θέματα κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα του βιβλίου μεταξύ επαγγελματιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο,

- την ανάπτυξη πρωτοβουλιών στα πλαίσια εταιρικής σχέσης, με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης στα δεδομένα που αφορούν τη διάδοση των βιβλίων καθώς και την προώθηση της ανάγνωσης και της πρόσβασης του πολίτη σε αυτήν 7

γ) να ενθαρρύνει την υψηλής ποιότητας μετάφραση και προώθηση των έργων, παρέχοντας κοινοτική υποστήριξη στην τελειοποίηση των μεταφραστών λογοτεχνικών έργων, καθώς και άλλων επαγγελματιών του τομέα του βιβλίου και ιδιαίτερα των υπευθύνων για τη βελτίωση της πρόσβασης του πολίτη 7

δ) να συνοδεύει και να συμπληρώνει τις προσπάθειες που αναλαμβάνονται ως προς τα αναφερόμενα στα στοιχεία α), β) και γ) ανωτέρω, παρέχοντας υποστήριξη σε καινοτόμα σχέδια μελετών, και σε σχέδια συνεργασίας τα οποία υποβάλλονται από δίκτυα και επαγγελματικές οργανώσεις.

Άρθρο 3

Ο δράσεις που περιγράφονται στο παράρτημα τίθενται σε εφαρμογή για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 2 με τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 5.

Άρθρο 4

1. Το παρόν πρόγραμμα είναι ανοικτό στη συμμετοχή των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ), σύμφωνα με τους όρους που θα ορίζουν τα πρόσθετα πρωτόκολλα των συμφωνιών σύνδεσης σχετικά με τη συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα που έχουν συναφθεί ή θα συναφθούν με τις χώρες αυτές. Το πρόγραμμα είναι ανοικτό στη συμμετοχή της Κύπρου και της Μάλτας καθώς και στη συνεργασία με άλλες τρίτες χώρες που έχουν συνάψει συμφωνίες σύνδεσης ή συνεργασίας οι οποίες περιλαμβάνουν πολιτιστικές ρήτρες, με βάση συμπληρωματικές πιστώσεις που θα χορηγηθούν κατά διαδικασίες συμφωνούμενες με τις χώρες αυτές. Ορισμένες γενικές διαδικασίες και προϋποθέσεις συμμετοχής προβλέπονται από τη δράση 6 του παραρτήματος.

2. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και με άλλους διεθνείς οργανισμούς αρμόδιους στον πολιτιστικό τομέα, (π.χ. την UNESCO), αφού βεβαιωθούν ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται είναι συμπληρωματικά και ότι δεν παραβιάζεται η ταυτότητα και η αυτονομία δράσης κάθε ιδρύματος και οργανισμού.

Άρθρο 5

1. Η Επιτροπή θέτει το πρόγραμμα σε εφαρμογή σύμφωνα με την παρούσα απόφαση.

2. Η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή η οποία απαρτίζεται από δύο αντιπροσώπους ανά κράτος μέλος και προεδρεύεται από τον αντιπρόσωπο της Επιτροπής. Τα μέλη της μπορούν να επικουρούνται από εμπειρογνώμονες ή συμβούλους.

3. Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην επιτροπή σχέδια μέτρων όσον αφορά:

- τις προτεραιότητες και γενικούς προσανατολισμούς των μέτρων που εκτίθενται στο παράρτημα, και το ετήσιο πρόγραμμα που προκύπτει εξ αυτών,

- τη γενική ισορροπία μεταξύ όλων των δράσεων,

- τις λεπτομέρειες και τα κριτήρια επιλογής για τους διάφορους τύπους σχεδίων που περιγράφονται στο παράρτημα (δράσεις 1, 2, 3, 4 και 6),

- την κοινοτική χρηματοδοτική υποστήριξη (ποσό, διάρκεια, διανομή και δικαιούχοι),

- τις λεπτομέρειες ελέγχου και αξιολόγησης του παρόντος προγράμματος καθώς και τα συμπεράσματα της εκθέσεως αξιολόγησης που προβλέπεται από το άρθρο 8 και κάθε μέτρο προσαρμογής του προγράμματος που απορρέει από αυτές.

Η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της για τα σχέδια μέτρων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μέσα σε προθεσμία που μπορεί να ορίσει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος. Η γνώμη διατυπώνεται με την πλειοψηφία που προβλέπει το άρθρο 148 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λήψη των αποφάσεων που καλείται να λάβει το Συμβούλιο κατόπιν προτάσεως τη Επιτροπής. Κατά τη ψηφοφορία στην επιτροπή, οι ψήφοι των αντιπροσώπων των κρατών μελών σταθμίζονται σύμφωνα με το προαναφερόμενο άρθρο. Ο πρόεδρος δεν λαμβάνει μέρος στην ψηφοφορία.

Η Επιτροπή θεσπίζει μέτρα τα οποία μπορούν να εφαρμοστούν αμέσως. Εάν όμως τα μέτρα αυτά δεν είναι σύμφωνα με τη γνώμη που διατύπωσε η επιτροπή, τα ανακοινώνει αμέσως στο Συμβούλιο.

Στην περίπτωση αυτή:

α) η Επιτροπή μπορεί να αναλάβει επί δύο μήνες από την ημερομηνία της ανακοίνωσης την εφαρμογή των μέτρων που η ίδια αποφάσισε 7

β) το Συμβούλιο μπορεί, με ειδική πλειοψηφία, να λάβει διαφορετική απόφαση μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται από το στοιχείο α).

4. Η Επιτροπή μπορεί, να ζητήσει τη γνώμη της επιτροπής για κάθε άλλο ζήτημα που αφορά την εφαρμογή του προγράμματος και δεν προβλέπεται στην παράγραφο 3.

Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην επιτροπή σχέδιο των μέτρων που πρόκειται να ληφθούν.

Η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της μέσα σε προθεσμία την οποία μπορεί να ορίσει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος και, αν χρειασθεί, προβαίνει σε ψηφοφορία.

Η γνώμη καταχωρείται στα πρακτικά. Επιπλέον, κάθε κράτος μέλος έχει το δικαίωμα να ζητήσει να καταχωρηθεί η θέση του στα πρακτικά.

Η Επιτροπή λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη της τη γνώμη της επιτροπής και την ενημερώνει σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο έλαβε υπόψη της τη γνώμη αυτή.

Άρθρο 6

1. Η συνολική χρηματοδότηση για την εκτέλεση του παρόντος προγράμματος, για την περίοδο που ορίζει το άρθρο 1 ορίζεται σε 7 εκατομμύρια Ecu.

2. Οι απαιτούμενες ετήσιες χρηματοδοτήσεις εγκρίνονται από την αρμόδια επί του προϋπολογισμού αρχή εντός των ορίων των δημοσιονομικών προοπτικών.

Άρθρο 7

Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα προσπαθήσει να καθιερώσει συμπληρωματικότητα μεταξύ, αφενός, των δράσεων που προβλέπονται από το παρόν πρόγραμμα και των άλλων πολιτιστικών προγραμμάτων, όπως τα Kalidoscope (11) και Raphaël, αφετέρου δε, των κοινοτικών προγραμμάτων δράσης, κυρίως των προγραμμάτων για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, όπως τα Σωκράτης (12) και Leonardo da Vinci (13).

Άρθρο 8

Μετά ένα έτος εφαρμογής του παρόντος προγράμματος και μέσα σε έξι μήνες από τη λήξη αυτής της περιόδου, η Επιτροπή, αφού ζητήσει τη γνώμη της επιτροπής, υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο λεπτομερή έκθεση αξιολόγησης των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων, η οποία συνοδεύεται ενδεχομένως από κατάλληλες προτάσεις σχετικά με τη συνέχιση του προγράμματος και τις λεπτομέρειες της εφαρμογής του, ώστε να δοθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο η δυνατότητα να αποφανθούν πριν από τη λήξη της περιόδου που καλύπτει το παρόν πρόγραμμα. Η έκθεση αυτή προβάλλει συγκεκριμένα τη δημιουργία πρόσθετης αξίας, ιδίως πολιτιστικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένης μιας αναφοράς στον αντίκτυπο που είχε το πρόγραμμα στη διάδοση λογοτεχνικών έργων που είναι γραμμένα σε λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες και τις κοινωνικοοικονομικές συνέπειες που συνεπάγεται η χρηματοδοτική υποστήριξη της Κοινότητας. Η έκθεση αυτή προορίζεται για την ποιοτική και ποσοτική αξιολόγηση της υλοποίησης των στόχων του άρθρου 2 κατά την εκτέλεση του προγράμματος.

Με βάση την έκθεση αξιολόγησης, που προβλέπεται από το πρώτο εδάφιο και με βάση τις προτάσεις της Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα μελετήσουν τη δυνατότητα θέσπισης νέου προγράμματος, που καταρτίζεται και αναπτύσσεται λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις εποικοδομητικές εμπειρίες που αποκομίσθηκαν από το παρόν πρόγραμμα. Στα πλαίσια αυτά, θα μπορούν, ενδεχομένως, να λάβουν κάθε μέτρο που θα συντελεί στην αποφυγή της διακοπής του παρόντος προγράμματος.

Άρθρο 9

Το παρόν πρόγραμμα, το οποίο περιλαμβάνει τις πρακτικές ενδείξεις σχετικά με τη διαδικασία, τους αρμόδιους για τις επαφές που ορίζουν τα κράτη μέλη προκειμένου να εξασφαλισθεί τεχνική βοήθεια για τα πολιτιστικά προγράμματα, τις προθεσμίες υποβολής των υποψηφιοτήτων καθώς και την τεκμηρίωση που πρέπει να συνοδεύει την αίτηση, δημοσιεύεται κάθε έτος στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σειρά C.

Άρθρο 10

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Βρυξέλλες, 6 Οκτωβρίου 1997.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

J. M. GIL-ROBLES

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

J. POOS

(1) ΕΕ C 324 της 22. 11. 1994, σ. 11 και ΕΕ C 279 της 25. 10. 1995, σ. 7.

(2) ΕΕ C 100 της 2. 4. 1996, σ. 35.

(3) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7ης Απριλίου 1995 (ΕΕ C 109 της 1. 5. 1995, σ. 289), κοινή θέση του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1996 (ΕΕ C 264 της 11. 9. 1996, σ. 34) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 1996 (ΕΕ C 347 της 18. 11. 1996, σ. 25). Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Ιουλίου 1997. Απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1997.

(4) ΕΕ C 246 της 14. 9. 1987, σ. 136.

(5) ΕΕ C 309 της 19. 11. 1987, σ. 3.

(6) ΕΕ C 183 της 20. 7. 1989, σ. 1.

(7) ΕΕ C 336 της 19. 12. 1992, σ. 1.

(8) ΕΕ C 42 της 15. 2. 1993, σ. 182.

(9) ΕΕ C 160 της 12. 6. 1993, σ. 1.

(10) ΕΕ C 102 της 4. 4. 1996, σ. 1.

(11) ΕΕ L 99 της 20. 4. 1996, σ. 20.

(12) ΕΕ L 87 της 20. 4. 1995, σ. 10.

(13) ΕΕ L 340 της 29. 12. 1994, σ. 8.

3. ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ. 2228/97/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Οκτωβρίου 1997 για τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς (Πρόγραμμα «RAPHAEL»)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 128,

την πρόταση της Επιτροπής (1),

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2),

τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών (3),

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 189 Β της συνθήκης (4), έχοντας υπόψη το κοινό σχέδιο που ενέκρινε η επιτροπή συνδιαλλαγής στις 2 Ιουλίου 1997,

Εκτιμώντας:

(1) ότι η πλέον αντιληπτή και σημαντική πραγματικότητα της Ευρώπης ως οντότητας δεν είναι μόνον γεωγραφικής, πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής τάξεως, αλλά και πολιτιστικής 7

(2) ότι δυνάμει του τίτλου ΙΧ της συνθήκης που είναι αφιερωμένος ειδικά στον πολιτισμό η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά 7

(3) ότι το άρθρο 128 της συνθήκης προσδιορίζει την πολιτιστική κληρονομιά ως τομέα ειδικής δράσης και ότι η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί την έκφραση της εθνικής και περιφερειακής ταυτότητας και των δεσμών μεταξύ των λαών και ότι είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η διαφύλαξή της και να βελτιωθεί η πρόσβαση του κοινού (συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που αντιμετωπίζουν ειδικά προβλήματα πρόσβασης) στην κληρονομιά αυτή, συμβάλλοντας αμοιβαίως στην καλύτερη γνώση και στο μεγαλύτερο σεβασμό 7

(4) ότι η κοινοτική δράση μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη διαφύλαξη της κληρονομιάς, τονώνοντας την ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας και ενθαρρύνοντας τις συντονισμένες ενέργειες και τις εταιρικές σχέσεις 7

(5) ότι η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, λόγω της κοινωνικοοικονομικής της διάστασης, εντάσσεται σε ένα σχέδιο κοινωνίας και μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, στην προαγωγή του πολιτιστικού τουρισμού και στην περιφερειακή ανάπτυξη καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του καθημερινού περιβάλλοντος των πολιτών 7 ότι η σύγχρονη δημιουργία μπορεί να διαδραματίσει επ' αυτού σημαντικό ρόλο 7

(6) ότι ο πολιτιστικός τομέας αποτελεί σημαντικό πεδίο δράσης στην προοπτική της κοινωνίας των πληροφοριών όπως υπογραμμίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Η Ευρώπη και η κοινωνία των πληροφοριών: Η συνέχιση της πορείας: πρόγραμμα δράσης» 7

(7) ότι είναι ανάγκη να διεξαχθούν έρευνες σε κοινοτικό επίπεδο σχετικά με τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς 7 ότι οι κοινοτικές ενέργειες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης τίθενται σε εφαρμογή σύμφωνα με τις διατάξεις του προγράμματος πλαισίου για την ανάπτυξη (5) από το οποίο θα μπορούσε να επωφεληθεί το παρόν πρόγραμμα 7

(8) ότι η Επιτροπή έχει αποκτήσει εμπειρία στα πλαίσια των δραστηριοτήτων που έχει αναπτύξει μέχρι τώρα, ειδικότερα στον τομέα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, καθώς και χάρη στα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων που έχει διοργανώσει η Επιτροπή με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη 7

(9) ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποδίδει μεγάλη σημασία στην κοινοτική δράση υπέρ της πολιτιστικής κληρονομιάς και ειδικότερα στην κατάρτιση, την έρευνα, την ευαισθητοποίηση των νέων και των εφήβων, τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και το Συμβούλιο της Ευρώπης καθώς και στους δεσμούς με τις άλλες κοινοτικές πολιτικές, κυρίως όσον αφορά την κατάρτιση και την περιφερειακή ανάπτυξη (6) 7

(10) τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη συνδρομή της Κοινότητας στις εργασίες αποκατάστασης έργων εξαιρετικής σημασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (7) 7

(11) το ενδιαφέρον που επέδειξε το Συμβούλιο για στενότερη συνεργασία στους τομείς της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, των αντικειμένων και έργων τέχνης και των αρχείων, κυρίως όσον αφορά τις ανταλλαγές γνώσεων, την τεκμηρίωση και την κατάρτιση και δεδομένου του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν τα δίκτυα πολιτιστικών οργανώσεων στην πολιτιστική συνεργασία στην Ευρώπη (8) 7

(12) ότι η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της, της 29ης Απριλίου 1992, με τίτλο «Νέες προοπτικές για την κοινοτική δράση στον πολιτιστικό τομέα», επισημαίνει ότι πρέπει να επεκταθεί η κοινοτική δράση στην κινητή κληρονομιά και να ληφθούν μέτρα για να προωθηθεί ο διάλογος και η συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων καθώς και να

ενθαρρυνθεί η διάδοση εμπειριών και ειδικευμένων πληροφοριών 7 ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενθάρρυναν την προσέγγιση αυτή (9) 7

(13) ότι τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα υπογράμμισαν τη σημασία της ένταξης των διαφόρων πτυχών της πολιτιστικής κληρονομιάς σε μια κοινοτική δράση χαρακτηριζόμενη από συνοχή (10), που θα λαμβάνει υπόψη τον πλούτο και την πολυμορφία της κινητής και ακίνητης κληρονομιάς και θα στηρίζει το έργο των πολλών ενδιαφερομένων φορέων 7

(14) ότι παραμένει σημαντικό να μεταδίδεται ως αξία η ιδέα της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς σε ένα όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό, μέσω της γενικής ενημέρωσης 7

(15) ότι η δράση της Κοινότητας πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον εξελικτικό χαρακτήρα του ορισμού της κληρονομιάς και να περιλαμβάνει όλες τις μορφές κληρονομιάς, ενθαρρύνοντας τις πολυκλαδικές προσεγγίσεις 7

(16) ότι η Επιτροπή οργάνωσε διαβουλεύσεις με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, ειδικότερα με τις διοικητικές αρχές των κρατών μελών, τους επαγγελματίες, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, τα ιδρύματα και τις ενώσεις, προκειμένου να εκπονήσει πρόγραμμα δράσης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς 7

(17) ότι η πολιτιστική κληρονομιά στην Κοινότητα παρουσιάζει πολλούς δεσμούς με χώρες εκτός Κοινότητας 7 ότι αποτελεί κατά συνέπεια προνομιακό τομέα ανάπτυξης μορφών συνεργασίας με τις τρίτες χώρες και με το Συμβούλιο της Ευρώπης καθώς και με άλλους αρμόδιους στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς διεθνείς οργανισμούς (π.χ. την UNESCO), όπως προβλέπει η συνθήκη και τα προαναφερόμενα συμπεράσματα και ψηφίσματα 7

(18) ότι τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης, 21 και 23 Ιουνίου 1993 ζητείται το άνοιγμα των κοινοτικών προγραμμάτων προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που έχουν υπογράψει συμφωνία σύνδεσης 7 ότι η Επιτροπή έχει υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας με ορισμένες τρίτες χώρες, οι οποίες περιλαμβάνουν πολιτιστικές ρήτρες 7

(19) ότι η παρούσα απόφαση καθορίζει, για όλη τη διάρκεια του προγράμματος, χρηματοδοτικό πλαίσιο που αποτελεί προνομιακό στοιχείο αναφοράς κατά την έννοια του σημείου 1 της δήλωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής της 6ης Μαρτίου 1995, για την αρμόδια επί του προϋπολογισμού αρχή στα πλαίσια της ετήσιας διαδικασίας του προϋπολογισμού 7

(20) ότι οι δραστηριότητες του παρόντος προγράμματος θα λάβουν επίσης υπόψη τη συμπληρωματικότητα των δράσεων που δύνανται να αναληφθούν στο πλαίσιο άλλων κοινοτικών πολιτικών 7

(21) ότι η εφαρμογή του παρόντος προγράμματος στηρίζεται στη στενή συνεργασία με τις εθνικές αρχές, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η κοινοτική δράση θα στηρίζει και θα συμπληρώνει τις εθνικές δραστηριότητες, τηρουμένης πάντα της αρχής της επικουρικότητας, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 Β της συνθήκης 7

(22) ότι, βάσει της πείρας, ενδέχεται να καταστεί αναγκαία η τροποποίηση των ορίων που καθορίζονται όσον αφορά τη χρηματοδοτική συνδρομή της Κοινότητας για τους διαφόρους τύπους σχεδίων που προβλέπει το παράρτημα (δράσεις I, II και III) 7

(23) ότι στις 20 Δεκεμβρίου 1994 επήλθε συμφωνία για ένα «modus vivendi» μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής σχετικά με τα εκτελεστικά μέτρα των πράξεων που εκδίδονται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β της συνθήκης (11),

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ:

Άρθρο 1

Με την παρούσα απόφαση θεσπίζεται το κοινοτικό πρόγραμμα δράσης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς -πρόγραμμα Raphael- όπως ορίζεται στο παράρτημα, εφεξής καλούμενο «παρόν πρόγραμμα», για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1997 έως 31 Δεκεμβρίου 2000.

Το παρόν πρόγραμμα αποσκοπεί, μέσω της συνεργασίας, στην υποστήριξη και τη συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών στον τομέα της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άρθρο 2

Χωρίς να θίγονται οι εξουσίες των κρατών μελών όσον αφορά τον ορισμό της πολιτιστικής κληρονομιάς, για τους σκοπούς του πεδίου εφαρμογής του παρόντος προγράμματος, νοούνται ως:

- «πολιτιστική κληρονομιά»: η ακίνητη και κινητή κληρονομιά (τα μουσεία και οι συλλογές, οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία συμπεριλαμβανομένων των φωτογραφικών, κινηματογραφικών και ηχητικών), η αρχαιολογική και υποβρύχια κληρονομιά και η αρχιτεκτονική κληρονομιά, τα σύνολα, οι χώροι και τα πολιτιστικά τοπία (σύνολα πολιτιστικών και φυσικών αγαθών),
- «διαφύλαξη»: κάθε δραστηριότητα που συμβάλλει στην καλύτερη γνώση, διαχείριση, διατήρηση, αποκατάσταση και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, και βελτιώνει την πρόσβαση σ' αυτήν.

Άρθρο 3

Το παρόν πρόγραμμα ενθαρρύνει τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στηρίζει και συμπληρώνει τη δράση τους σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, συμβάλλοντας στην πολιτιστική τους ανάπτυξη, με σεβασμό των εθνικών και περιφερειακών διαφορών, προβάλλοντας ταυτόχρονα την κοινή πολιτιστική κληρονομιά.

Προς τούτο και σύμφωνα με το γενικό σκοπό του άρθρου 1 δεύτερο εδάφιο, οι ειδικότεροι στόχοι του προγράμματος, που θεμελιώνονται στην ανάπτυξη της διεθνικής συνεργασίας, είναι οι εξής:

- α) να ενθαρρύνει τη διατήρηση και την αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σπουδαιότητας συνεισφέροντας στην αξιοποίηση και την προβολή της 7
- β) να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της διεθνικής συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων ή/και των φορέων της πολιτιστικής κληρονομιάς ώστε να συμβάλει στην από κοινού χρησιμοποίηση της τεχνογνωσίας και στην ανάπτυξη των καλύτερων μεθόδων όσον αφορά τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς 7
- γ) να βελτιώσει την πρόσβαση στην πολιτιστική κληρονομιά ευρωπαϊκής διάστασης και να ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και ιδίως των παιδιών και των νέων, των λιγότερο προνομιούχων, και εκείνων που ζουν στην περιφέρεια και την ύπαιθρο της Κοινότητας στην προστασία και την αξιοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς 7
- δ) να ενθαρρύνει τη διεθνική συνεργασία όσον αφορά την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών που εφαρμόζονται στους διάφορους κλάδους και κατηγορίες της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και τη διαφύλαξη των σχετικών παραδοσιακών επαγγελμάτων και τεχνικών 7
- ε) να συνεκτιμά τη διάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς στα άλλα κοινοτικά προγράμματα και πολιτικές 7
- στ) να προωθή τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς.

Άρθρο 4

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου 3 δεύτερο εδάφιο, τα σχέδια που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του προγράμματος πρέπει να έχουν ευρωπαϊκή διάσταση και να παρουσιάζουν προστιθέμενη αξία ως προς τις δράσεις που διεξάγονται στα κράτη μέλη, να ανταποκρίνονται δε στα εξής κριτήρια:

- να συμβάλλουν στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, μεταξύ άλλων με τη διάδοση σχετικών πληροφοριών,
- να παρουσιάζουν ενδιαφέρον σε κοινοτικό επίπεδο λόγω του υποδειγματικού, καινοτόμου ή πληροφοριακού χαρακτήρα τους,
- να αφορούν προβλήματα που θέτει η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και να συμβάλουν στην ανάπτυξη των καλύτερων μεθόδων διαφύλαξης,
- να έχουν τη δυνατότητα να παράγουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από πολιτιστική, παιδαγωγική ή κοινωνικο-οικονομική άποψη.

Άρθρο 5

Οι δράσεις που περιγράφονται στο παράρτημα τίθενται σε εφαρμογή για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 3 δεύτερο εδάφιο με τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 7.

Άρθρο 6

1. Στο παρόν πρόγραμμα μπορούν να συμμετάσχουν οι συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΣΧΚΑΕ), σύμφωνα με τους όρους που θα καθορίζονται στα περί συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα πρόσθετα πρωτόκολλα των συμφωνιών σύνδεσης

που έχουν συναφθεί ή θα συναφθούν με τις χώρες αυτές. Το πρόγραμμα αυτό είναι ανοικτό στη συμμετοχή της Κύπρου και της Μάλτας καθώς και στη συνεργασία με άλλες τρίτες χώρες που έχουν συνάψει συμφωνίες σύνδεσης ή συνεργασίας οι οποίες περιλαμβάνουν πολιτιστικές ρήτρες, βάσει συμπληρωματικών πιστώσεων, που θα χορηγηθούν κατά διαδικασίες συμφωνούμενες με τις χώρες αυτές.

2. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και με άλλους διεθνείς οργανισμούς αρμόδιους στον τομέα του πολιτισμού, (π.χ. την UNESCO), αφού βεβαιωθούν, χωρίς να παραβιάζεται η ταυτότητα και η αυτονομία δράσης κάθε ιδρύματος και οργανισμού, για τη συμπληρωματικότητα των μέσων που χρησιμοποιούνται και μεριμνούν για τη βέλτιστη χρησιμοποίηση των πόρων.

Άρθρο 7

1. Η Επιτροπή θέτει σε εφαρμογή το πρόγραμμα σύμφωνα με την παρούσα απόφαση.

2. Η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή την οποία αποτελούν δύο αντιπρόσωποι από κάθε κράτος μέλος, και της οποίας προεδρεύει ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής. Τα μέλη της επιτροπής μπορούν να επικουρούνται από εμπειρογνώμονες ή συμβούλους.

3. Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην επιτροπή σχέδια μέτρων όσον αφορά:

- τις προτεραιότητες και τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τα μέτρα που περιγράφονται στο παράρτημα και το ετήσιο πρόγραμμα που προκύπτει κατά τον τρόπο αυτό,
- τη γενική ισορροπία μεταξύ όλων των δράσεων,
- τους κανόνες και τα κριτήρια επιλογής για τους διάφορους τύπους σχεδίων που περιγράφονται στο παράρτημα, (δράσεις I, II, III και IV),
- τη χρηματοδοτική συνδρομή της Κοινότητας (ποσά, διάρκεια, κατανομή και δικαιούχοι),
- τις λεπτομερείς διαδικασίες ελέγχου και αξιολόγησης του προγράμματος καθώς και τα συμπεράσματα της έκθεσης αξιολόγησης που προβλέπει το άρθρο 11 και κάθε μέτρο προσαρμογής του προγράμματος που απορρέει από την έκθεση αυτή.

Η Επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της για τα σχέδια μέτρων που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο μέσα σε προθεσμία που μπορεί να ορίσει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος. Η γνώμη διατυπώνεται με την πλειοψηφία που προβλέπεται από το άρθρο 148 παράγραφος 2 της συνθήκης, για τη λήψη των αποφάσεων που καλείται να λάβει το Συμβούλιο κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής. Κατά την ψηφοφορία στην επιτροπή, οι ψήφοι των αντιπροσώπων των κρατών μελών σταθμίζονται σύμφωνα με το προαναφερόμενο άρθρο. Ο πρόεδρος δεν λαμβάνει μέρος στην ψηφοφορία.

Η Επιτροπή θεσπίζει μέτρα τα οποία έχουν άμεση εφαρμογή. Εάν όμως τα μέτρα αυτά δεν είναι σύμφωνα με τη γνώμη που διατύπωσε η επιτροπή, ανακοινώνονται αμέσως από την Επιτροπή στο Συμβούλιο.

Στην περίπτωση αυτή:

- α) η Επιτροπή μπορεί να αναβάλει για δύο μήνες από την ημερομηνία αυτής της ανακοίνωσης, την εφαρμογή των μέτρων που αποφάσισε να λάβει
- β) το Συμβούλιο μπορεί, με ειδική πλειοψηφία, να λάβει διαφορετική απόφαση εντός της προθεσμίας που προβλέπει το προηγούμενο εδάφιο.

4. Η Επιτροπή μπορεί να συμβουλευέται την επιτροπή για οποιοδήποτε άλλο θέμα που αφορά την εφαρμογή του προγράμματος και δεν καλύπτεται από την παράγραφο 3.

Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην επιτροπή σχέδιο των μέτρων που πρέπει να ληφθούν. Η επιτροπή εκφέρει τη γνώμη της επί του σχεδίου αυτού εντός προθεσμίας που ορίζει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος, ενδεχομένως προβαίνοντας σε ψηφοφορία.

Η γνώμη αυτή καταχωρείται στα πρακτικά. Κάθε κράτος μέλος έχει επίσης το δικαίωμα να ζητήσει να καταχωρηθεί η θέση του στα πρακτικά.

Η Επιτροπή λαμβάνει σοβαρά υπόψη τη γνώμη της επιτροπής και την ενημερώνει για τον τρόπο με τον οποίο την έλαβε υπόψη.

Άρθρο 8

1. Το χρηματοδοτικό πλαίσιο για την εκτέλεση του παρόντος προγράμματος, για την περίοδο που αναφέρεται στο άρθρο 1 ορίζεται σε 30 εκατομμύρια Ecu άνευ ετησίας κατανομής.

2. Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίνονται από την αρμόδια επί του προϋπολογισμού αρχή, εντός των ορίων των δημοσιονομικών προοπτικών.

3. Το χρηματοδοτικό πλαίσιο που αναφέρεται στην παράγραφο 1 υπόκειται σε αναθεώρηση πριν από το τέλος του δεύτερου έτους, με πρόταση της Επιτροπής και με βάση τη δημοσιονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την πρώτη φάση του προγράμματος.

Άρθρο 9

Η Επιτροπή, ενδεχομένως σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, μεριμνά για τη συνοχή και συμπληρωματικότητα μεταξύ των δράσεων που προβλέπονται από το παρόν πρόγραμμα και τα άλλα πολιτιστικά προγράμματα καθώς επίσης τα προγράμματα που εμπίπτουν σε άλλες διατάξεις της συνθήκης και περιλαμβάνουν πτυχές σχετικές με την πολιτιστική κληρονομιά. Επίσης, αξιολογεί τη συνολική τους επίπτωση επί της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άρθρο 10

1. Μετά από δύο έτη και έξι μήνες εφαρμογής του παρόντος προγράμματος, και μέσα σε έξι μήνες από τη λήξη αυτής της χρονικής περιόδου, η Επιτροπή, αφού ζητήσει τη γνώμη της επιτροπής, υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο λεπτομερή έκθεση αξιολόγησης των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων, η οποία συνοδεύεται ενδεχομένως από κατάλληλες προτάσεις. Σκοπός της έκθεσης αυτής είναι να αξιολογηθεί, από ποιοτική και ποσοτική άποψη, κατά πόσον το πρόγραμμα επέτρεψε την επίτευξη των στόχων του άρθρου 3.

2. Μετά το πέρας της εκτέλεσης του παρόντος προγράμματος, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή Περιφερειών ποιοτική και ποσοτική έκθεση σχετικά με την εφαρμογή και τα αποτελέσματα του προγράμματος ως προς τους στόχους της παραγράφου 1.

Άρθρο 11

Το πρόγραμμα, συνοδευόμενο από πρακτικές ενδείξεις, για κάθε δράση ή μέτρο χωριστά, σχετικά με τη διαδικασία, τις προθεσμίες υποβολής των υποψηφιοτήτων, καθώς και την τεκμηρίωση που πρέπει να συνοδεύει την αίτηση, δημοσιεύεται κατ' έτος στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σειρά C.

Η Επιτροπή δίδει προτεραιότητα στη δημοσιότητα και στη διάδοση των πληροφοριών που αφορούν το παρόν πρόγραμμα, προκειμένου το σύνολο των πολιτιστικών φορέων και δικτύων να ενημερώνεται και να ευαισθητοποιείται σε σχέση με τις δράσεις που τους/τα αφορούν.

Όλα τα σχέδια που λαμβάνουν οικονομική υποστήριξη στο πλαίσιο του προγράμματος θα πρέπει να φέρουν ως σήμα το έμβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ένδειξη για την πηγή της χρηματοδότησης.

Βρυξέλλες, 13 Οκτωβρίου 1997.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

J. M. GIL-ROBLES Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

R. GOEBBELS

(1) ΕΕ C 265 της 12. 9. 1996, σ. 4.

(2) ΕΕ C 256 της 2. 10. 1995, σ. 38.

(3) ΕΕ C 100 της 2. 4. 1996, σ. 119.

(4) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 1995 (ΕΕ C 287 της 30. 10. 1995, σ. 161), κοινή θέση του Συμβουλίου της 8ης Ιουλίου 1996 (ΕΕ C 264 της 11. 9. 1996, σ. 69), απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 1996 (ΕΕ C 347 της 18ης Νοεμβρίου 1996, σ. 29), απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 16ης Σεπτεμβρίου 1997 (ΕΕ C 304 της 6. 10. 1997) και απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1997.

(5) Απόφαση αριθ. 1110/94/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1994, σχετικά με το τέταρτο πρόγραμμα πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για ενέργειες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης (1994-1998) (ΕΕ L 126 της 18. 5. 1994, σ. 1).

(6) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου περί της διασώσεως της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς (ΕΕ C 62 της 30. 5. 1974, σ. 5).

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διαφύλαξη της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς (ΕΕ C 267 της 11. 10. 1982, σ. 25).

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς της Κοινότητας (ΕΕ C 309 της 5. 12. 1988, σ. 423).

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και την προστασία των πολιτιστικών αγαθών (ΕΕ C 72 της 15. 3. 1993, σ. 160).

(7) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επί της οικονομικής ενίσχυσης προς το Άγιον Όρος (μοναστική περιοχή) (ΕΕ C 144 της 15. 6. 1981, σ. 92).

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη συμμετοχή των κοινοτικών χρηματοδοτικών οργάνων στην αποκατάσταση του ιστορικού κέντρου του Παλέρμο (ΕΕ C 187 της 18. 7. 1988, σ. 160).

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη στήριξη της ανοικοδόμησης της ζώνης του Chiado στη Λισαβόνα (ΕΕ C 262 της 10. 10. 1988, σ. 110).

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διαφύλαξη της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς της Κοινότητας (ΕΕ C 309 της 5. 12. 1988, σ. 423).

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την πυρκαγιά στο Gran Teatro del Liceo στη Βαρκελώνη (ΕΕ C 61 της 28. 2. 1994, σ. 184).

(8) Ψήφισμα των αρμοδίων για πολιτιστικά θέματα υπουργών που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 13ης Νοεμβρίου 1986, σχετικά με τη διατήρηση της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (ΕΕ C 320 της 13. 12. 1986, σ. 1).

Ψήφισμα των αρμοδίων για πολιτιστικά θέματα υπουργών, που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 13ης Νοεμβρίου 1986, σχετικά με τη διατήρηση αντικειμένων και έργων τέχνης (ΕΕ C 320 της 13. 12. 1986, σ. 3).

Ψήφισμα του Συμβουλίου των Υπουργών Πολιτισμού που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 1991 σχετικά με τις διατάξεις που αφορούν τα αρχεία (ΕΕ C 314 της 5. 12. 1991, σ. 2).

Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1994, σχετικά με την αυξημένη συνεργασία στον τομέα των αρχείων (ΕΕ C 235 της 23. 8. 1994, σ. 3).

Ψήφισμα του Συμβουλίου των Υπουργών Πολιτισμού που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 1991 για τα ευρωπαϊκά πολιτιστικά δίκτυα (ΕΕ C 314 της 5. 12. 1991, σ. 1).

(9) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τις νέες προοπτικές για την κοινοτική δράση στον πολιτιστικό τομέα (ΕΕ C 42 της 15. 2. 1993, σ. 173).

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την κοινοτική πολιτική στον πολιτιστικό τομέα (ΕΕ C 44 της 14. 2. 1994, σ. 184).

Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των Υπουργών Πολιτισμού που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 12ης Νοεμβρίου 1992 για τις κατευθυντήριες γραμμές της δράσης της Κοινότητας στον πολιτιστικό τομέα (ΕΕ C 336 της 19. 12. 1992, σ. 1).

(10) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και την προστασία των πολιτιστικών αγαθών (ΕΕ C 72 της 15. 3. 1993, σ. 160).

Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 1994 σχετικά με την εκπόνηση σχεδίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς (ΕΕ C 235 της 23. 8. 1994, σ. 1).

(11) ΕΕ C 102 της 4. 4. 1996, σ. 1.

4. ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ. 508/2000/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 14ης Φεβρουαρίου 2000 για τη θέσπιση του προγράμματος "Πολιτισμός 2000"

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 151 παράγραφος 5 πρώτη περίπτωση,

την πρόταση της Επιτροπής(1),

τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών(2),

Αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251 της συνθήκης, υπό το πρίσμα του κοινού σχεδίου το οποίο ενέκρινε η επιτροπή συνδιαλλαγής στις 9 Δεκεμβρίου 1999(3),

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο πολιτισμός ενέχει σημαντική εγγενή αξία για όλους τους λαούς της Ευρώπης, αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και συμβάλλει στην επιβεβαίωση και τη ζωτικότητα του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου καθώς και στην ακτινοβολία της Κοινότητας σε διεθνή κλίμακα.

(2) Ο πολιτισμός είναι ταυτόχρονα οικονομικός παράγων και συντελεστής της κοινωνικής ένταξης και της ιδιότητας του πολίτη. Για τον λόγο αυτό, έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ενόψει των νέων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Κοινότητα, όπως η παγκοσμιοποίηση, η κοινωνία της πληροφορίας, η κοινωνική συνοχή και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

(3) Προκειμένου να πληρωθούν οι ανάγκες της πολιτιστικής διάστασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κοινότητα όταν αναλαμβάνει δράσεις, δυνάμει άλλων διατάξεων της συνθήκης πλην του άρθρου 251, λαμβάνει υπόψη της τις πολιτιστικές πτυχές, αποβλέποντας ειδικότερα στο σεβασμό και στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών της. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με τις ευκαιρίες που προσφέρονται από τα διαρθρωτικά ταμεία στις βιομηχανίες πολιτιστικών αγαθών, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1999, περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά ταμεία(4) και να διενεργεί μελέτες για τον σκοπό αυτό.

(4) Λόγω της αυξανόμενης σημασίας του πολιτισμού για την ευρωπαϊκή κοινωνία και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Κοινότητα στο κατώφλι του 21ου αιώνα, είναι σημαντικό να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και η συνοχή των κοινοτικών μέτρων στον τομέα του πολιτισμού, μέσω της θέσπισης ενός ενιαίου πλαισίου προσανατολισμού και προγραμματισμού για την περίοδο 2000-2004, έχοντας κατά νου την ανάγκη να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη ο πολιτισμός στις αφορώμενες κοινοτικές πολιτικές· γι' αυτό, με την απόφαση του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 1997, σχετικά με το μέλλον της ευρωπαϊκής πολιτιστικής δράσης(5) ζητείται από την Επιτροπή να υποβάλει προτάσεις για τη θέσπιση ενός ενιαίου μέσου προγραμματισμού και χρηματοδότησης, με σκοπό την εφαρμογή του άρθρου 151 της συνθήκης.

(5) Η πλήρης υποστήριξη και συμμετοχή των πολιτών στην ευρωπαϊκή ενοποίηση, απαιτεί να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις κοινές πολιτιστικές αξίες και ρίζες τους ως καθοριστικό στοιχείο της ταυτότητας και της ένταξής τους σε μια κοινωνία βασισμένη στην ελευθερία, τη δημοκρατία, την ανοχή και την αλληλεγγύη. Θα πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη ισορροπία ανάμεσα στην οικονομική και την πολιτιστική συνιστώσα της Κοινότητας, ώστε οι συνιστώσες αυτές να συμπληρώνονται και να ενισχύονται αμοιβαία.

(6) Η συνθήκη αναθέτει στην Ευρωπαϊκή Ένωση αρμοδιότητα να δημιουργήσει ολοένα στενότερη ένωση των λαών της Ευρώπης και να συμβάλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών, σεβόμενη όμως την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ παράλληλα θα αναδεικνύει την κοινή πολιτιστική τους κληρονομιά. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην διασφάλιση της θέσης μικρών ευρωπαϊκών πολιτισμών και λιγότερο ευρέως ομιλουμένων γλωσσών.

(7) Συνεπώς, η Κοινότητα δεσμεύεται να εργασθεί για την ανάπτυξη ενός ανοικτού και πολύμορφου κοινού πολιτιστικού χώρου για τους λαούς της Ευρώπης, που θα βασίζεται στην τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, στη συνεργασία ανάμεσα σε όλους τους φορείς, στον πολιτιστικό τομέα, στη δημιουργία ενός νομοθετικού πλαισίου που θα ευνοεί τις πολιτιστικές δραστηριότητες και θα εξασφαλίζει το σεβασμό της πολιτιστικής πολυμορφίας καθώς και την ενσωμάτωση της πολιτιστικής διάστασης στις κοινοτικές πολιτικές, όπως προβλέπεται στο άρθρο 151 παράγραφος 4 της συνθήκης.

(8) Για να καταστεί αυτός ο κοινός για τους λαούς της Ευρώπης πολιτιστικός χώρος ζωντανή πραγματικότητα, είναι ουσιώδες να ενθαρρυνθούν οι δημιουργικές δραστηριότητες, να αξιοποιηθεί η πολιτιστική κληρονομιά ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, να ενθαρρυνθεί η αμοιβαία γνώση του πολιτισμού και της ιστορίας των λαών της Ευρώπης και να εννοηθούν οι πολιτιστικές ανταλλαγές, ώστε να βελτιωθεί η διάδοση των γνώσεων και να ενθαρρυνθούν η συνεργασία και οι δημιουργικές δραστηριότητες.

(9) Στο το πλαίσιο αυτό, είναι ανάγκη να προωθηθούν η μεγαλύτερη συνεργασία ανάμεσα στους πολιτιστικούς φορείς, ενθαρρύνοντάς τους να συνάπτουν συμφωνίες συνεργασίας για την υλοποίηση κοινών σχεδίων, η στήριξη ενεργειών με περισσότερο συγκεκριμένους στόχους και με έντονη προβολή σε ευρωπαϊκή κλίμακα, η στήριξη ειδικών και καινοτόμων ενεργειών και η ενθάρρυνση των ανταλλαγών και του διαλόγου για επιλεγμένα θέματα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

(10) Με τα πολιτιστικά προγράμματα Καλειδοσκόπιο, Ariane και Raphael που περιέχονται, αντίστοιχα, στην απόφαση αριθ. 719/96/EK(6), την απόφαση αριθ. 2085/97/EK(7) και την απόφαση αριθ. 2228/97/EK(8), ολοκληρώθηκε ένα πρώτο θετικό στάδιο υλοποίησης της κοινοτικής δράσης υπέρ του πολιτισμού. Όμως, οι πολιτιστικές προσπάθειες της Κοινότητας θα πρέπει να απλουστευθούν και να ενισχυθούν βάσει των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης και των επιτευγμάτων των προαναφερομένων προγραμμάτων.

(11) Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής "Πρόγραμμα δράσης 2000", θα πρέπει να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των μέτρων σε ευρωπαϊκή κλίμακα, κυρίως με τη συγκέντρωση των διαθέσιμων πόρων για τις εσωτερικές πολιτικές, στις οποίες περιλαμβάνεται και η πολιτιστική δράση.

(12) Έχει αποκτηθεί σημαντική πείρα, ιδίως μέσω της αξιολόγησης των πολιτιστικών προγραμμάτων της πρώτης γενιάς, της ευρύτατης διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και των αποτελεσμάτων του πολιτιστικού φόρουμ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που πραγματοποιήθηκε στις 29 και 30 Ιανουαρίου 1998.

(13) Οι πολιτιστικές δραστηριότητες της Κοινότητας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ειδική φύση και, ως εκ τούτου, τις ειδικές ανάγκες κάθε πολιτιστικής περιοχής.

(14) Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης, της 21ης και 23ης Ιουνίου 1993, ζητούν το άνοιγμα των κοινοτικών προγραμμάτων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που έχουν συνάψει συμφωνίες συνδέσεως η Κοινότητα έχει υπογράψει, με ορισμένες τρίτες χώρες, συμφωνίες συνεργασίας που περιέχουν πολιτιστική ρήτρα.

(15) Η παρούσα απόφαση θεσπίζει συνεπώς ένα ενιαίο μέσο χρηματοδότησης και προγραμματισμού για την πολιτιστική συνεργασία, με τίτλο πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000", για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2000 έως 31 Δεκεμβρίου 2004.

(16) Η παρούσα απόφαση θεσπίζει, για όλη τη διάρκεια του προγράμματος, χρηματοδοτικό πλαίσιο που αποτελεί προνομιακή αναφορά, κατά την έννοια του σημείου 33 της διοργανικής συμφωνίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 6ης Μαΐου 1999, για τη δημοσιονομική πειθαρχία και τη βελτίωση της διαδικασίας του προϋπολογισμού(9).

(17) Τα απαιτούμενα μέτρα για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης, θα πρέπει να θεσπιστούν σύμφωνα με την απόφαση 1999/468/EK του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή(10).

(18) Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και την αρχή της αναλογικότητας, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 5 της συνθήκης, οι στόχοι της παρούσας δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύνανται, συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο. Η παρούσα απόφαση περιορίζεται στο ελάχιστο αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη αυτών των στόχων και δεν υπερβαίνει τα αναγκαία προς τον σκοπό αυτό όρια.

(19) Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000" θα πρέπει να είναι το μοναδικό επιχειρησιακό πρόγραμμα, από το έτος 2000 στο πολιτισμικό πεδίο. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να καταργηθεί η απόφαση αριθ. 2228/97/EK.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ:

Άρθρο 1

Διάρκεια και στόχοι

Θεσπίζεται, για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2000 έως 31 Δεκεμβρίου 2004, ενιαίο μέσο χρηματοδότησης και προγραμματισμού για την πολιτιστική συνεργασία, που στο εξής θα αναφέρεται ως πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000".

Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000" συμβάλλει στην προώθηση ενός κοινού για τους λαούς της Ευρώπης πολιτιστικού χώρου. Στο πλαίσιο αυτό, ευνοεί τη συνεργασία ανάμεσα στους καλλιτεχνικούς δημιουργούς, τους πολιτιστικούς φορείς, τους ιδιωτικούς και δημόσιους ανάδοχους, τις δραστηριότητες των πολιτιστικών δικτύων και τους άλλους εταίρους, καθώς και με τα πολιτιστικά ιδρύματα των κρατών μελών και των λοιπών συμμετεχόντων κρατών για την επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

α) την προώθηση του πολιτιστικού διαλόγου και της αμοιβαίας γνώσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών·

β) την προώθηση της δημιουργικότητας και τη διασυννοριακή διάδοση του πολιτισμού, την κυκλοφορία των καλλιτεχνών, των δημιουργών και των λοιπών επαγγελματιών και φορέων του πολιτιστικού τομέα καθώς και των έργων τους, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους και στα κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα και στην πολιτισμική πολυμορφία·

γ) την ανάδειξη της πολιτιστικής πολυμορφίας και την ανάπτυξη νέων μορφών πολιτιστικής έκφρασης·

δ) την κοινή αποδοχή και την προβολή, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς πανευρωπαϊκής σημασίας τη διάδοση της τεχνογνωσίας και την προαγωγή ορθών πρακτικών για τη διατήρηση και τη διαφύλαξή της·

ε) τη συνεκτίμηση του ρόλου του πολιτισμού στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη·

στ) την ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου και των ανταλλαγών μεταξύ ευρωπαϊκών και μη ευρωπαϊκών πολιτισμών·

ζ) τη ρητή αναγνώριση του πολιτισμού ως οικονομικού παράγοντα αλλά και ως συντελεστή της κοινωνικής ένταξης και της ιδιότητας του πολίτη·

η) τη βελτιωμένη πρόσβαση και συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή στην Ευρωπαϊκή Ένωση για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό πολιτών,

Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000" επιτείνει την αποτελεσματικότητα της σύνδεσης με τα μέτρα που εφαρμόζονται βάσει άλλων κοινοτικών πολιτικών και έχουν επίπτωση στον πολιτισμό.

Άρθρο 2

Τύποι πολιτιστικών δράσεων και εκδηλώσεων

Οι στόχοι που αναφέρονται στο άρθρο 1, επιτυγχάνονται με τα ακόλουθα μέσα:

α) ειδικές καινοτόμες ή/και πειραματικές δράσεις·

β) ολοκληρωμένες δράσεις στο πλαίσιο πολυετών και διαρθρωμένων συμφωνιών πολιτιστικής συνεργασίας·

γ) ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις ευρωπαϊκής ή/και διεθνούς εμβέλειας.

Οι δράσεις και τα μέτρα για την υλοποίησή τους περιγράφονται στο παράρτημα Ι. Είναι είτε κάθετου χαρακτήρα (όταν αφορούν έναν πολιτιστικό τομέα) είτε οριζόντιου (όταν συνενώνουν περισσότερους πολιτιστικούς τομείς).

Άρθρο 3

Προϋπολογισμός

Το χρηματοδοτικό πλαίσιο για την εκτέλεση του προγράμματος "Πολιτισμός 2000", για την περίοδο που αναφέρεται στο άρθρο 1, καθορίζεται σε 167 εκατομμύρια ευρώ.

Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίνονται από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή εντός των ορίων των δημοσιονομικών προοπτικών.

Άρθρο 4

Εφαρμογή

1. Τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης όσον αφορά τα θέματα που απαριθμούνται κατωτέρω, θεσπίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία της διαχειριστικής επιτροπής που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 2:

α) οι προτεραιότητες και οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές για όλα τα μέτρα τα περιγραφόμενα στο παράρτημα Ι και το ετήσιο πρόγραμμα που αποτελεί απόρροιά τους·

β) η γενική ισορροπία μεταξύ όλων των δράσεων·

γ) οι κανόνες και τα κριτήρια επιλογής για τους διάφορους τύπους σχεδίων που περιγράφονται στο παράρτημα Ι (δράσεις Ι.1, Ι.2, και Ι.3)·

δ) η εκ μέρους της Κοινότητας χρηματική υποστήριξη (ποσά, διάρκεια, διανομή και δικαιούχοι)·

ε) οι λεπτομερείς διαδικασίες της παρακολούθησης και αξιολόγησης του παρόντος προγράμματος, μαζί με τα πορίσματα της κατ' άρθρο 8 έκθεσης αξιολόγησης, καθώς και όσα άλλα μέτρα αναπροσαρμογής του προγράμματος "Πολιτισμός 2000" απορρέουν από την έκθεση αυτή.

2. Τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης όσον αφορά όλα τα άλλα θέματα, θεσπίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία της συμβουλευτικής επιτροπής που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 3.

Άρθρο 5

Επιτροπή

1. Η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή.

2. Στις περιπτώσεις που γίνεται μνεία της παρούσας παραγράφου, εφαρμόζονται τα άρθρα 4 και 7 της απόφασης 1999/468/EK, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 8 της ίδιας απόφασης.

Η περίοδος που προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 3 της απόφασης 1999/468/EK ορίζεται σε δύο μήνες.

3. Στις περιπτώσεις που γίνεται μνεία της παρούσας παραγράφου, εφαρμόζονται τα άρθρα 3 και 7 της απόφασης 1999/468/EK, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 8 της ίδιας απόφασης.

4. Η Επιτροπή θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό.

Άρθρο 6

Συνεκτικότητα και συμπληρωματικότητα

Κατά την εφαρμογή του προγράμματος "Πολιτισμός 2000", η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, εξασφαλίζει τη γενική συνεκτικότητα και συμπληρωματικότητα προς τις σχετικές κοινοτικές πολιτικές και τις δράσεις που έχουν επιπτώσεις στον πολιτιστικό τομέα. Στο πλαίσιο αυτό, είναι δυνατόν να περιληφθούν συμπληρωματικά σχέδια χρηματοδοτούμενα από άλλα κοινοτικά προγράμματα.

Άρθρο 7

Τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμοί

Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000" είναι ανοιχτό στη συμμετοχή των χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, καθώς και στη συμμετοχή της Κύπρου και των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, σύμφωνα με τους όρους οι οποίοι καθορίζονται στις συμφωνίες συνδέσεως που έχουν συναφθεί ή πρόκειται να συναφθούν με τις χώρες αυτές, ή στα συμπληρωματικά πρωτόκολλα των εν λόγω συμφωνιών, και οι οποίοι αφορούν τη συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα.

Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000" επιτρέπει επίσης τη συνεργασία με άλλες τρίτες χώρες που έχουν συνάψει συμφωνίες συνδέσεως ή συνεργασίας, οι οποίες περιέχουν πολιτιστικές ρήτρες, μέσω συμπληρωματικών πιστώσεων που χορηγούνται σύμφωνα με διαδικασίες οι οποίες πρόκειται να συμφωνηθούν με τις χώρες αυτές.

Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000" επιτρέπει την από κοινού δράση με διεθνείς οργανισμούς οι οποίοι είναι αρμόδιοι στον τομέα του πολιτισμού, όπως η Unesco ή το Συμβούλιο της Ευρώπης, στο πλαίσιο της από κοινού συνεισφοράς και σύμφωνα με τους διάφορους κανόνες λειτουργίας κάθε ιδρύματος ή οργανισμού, για την υλοποίηση των πολιτιστικών δράσεων και εκδηλώσεων που αναφέρονται στο άρθρο 2.

Άρθρο 8

Εκτίμηση και εποπτεία

Το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2002, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, λεπτομερή έκθεση αξιολόγησης των αποτελεσμάτων του προγράμματος "Πολιτισμός 2000",

λαμβανομένων υπόψη των στόχων του, η οποία θα συνοδεύεται, εάν χρειασθεί, από πρόταση για τροποποίηση της παρούσας απόφασης.

Με τη λήξη του προγράμματος "Πολιτισμός 2000", η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών, έκθεση για την εφαρμογή του. Επιπλέον, η Επιτροπή υποβάλλει ετησίως συνοπτική έκθεση προόδου της εφαρμογής του προγράμματος "Πολιτισμός 2000", στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή των Περιφερειών.

Οι εν λόγω εκθέσεις αξιολόγησης προβάλλουν ειδικότερα τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας, πολιτιστικού ιδίως χαρακτήρα, καθώς και τις κοινωνικοοικονομικές συνέπειες της παροχής χρηματοοικονομικής ενίσχυσης από την Κοινότητα.

Άρθρο 9

Κατάργηση

Η απόφαση αριθ. 2228/97/EK καταργείται από 1ης Ιανουαρίου 2000.

Άρθρο 10

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Εφαρμόζεται από 1ης Ιανουαρίου 2000.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2000.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Η Πρόεδρος

N. FONTAINE

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

J. GAMA

(1) ΕΕ C 211 της 7.7.1998, σ. 18.

(2) ΕΕ C 51 της 22.2.1999, σ. 68.

(3) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 5ης Νοεμβρίου 1999 (ΕΕ C 359 της 23.11.1998, σ. 28), κοινή θέση του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1999 (ΕΕ C 232 της 13.8.1999, σ. 25) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 28ης Οκτωβρίου 1999 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα). Απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Ιανουαρίου 2000 και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 3ης Φεβρουαρίου 2000.

(4) ΕΕ L 161 της 26.6.1999, σ. 1.

(5) ΕΕ C 305 της 7.10.1997, σ. 1.

(6) ΕΕ L 99 της 20.4.1996, σ. 20.

(7) ΕΕ L 291 της 24.10.1997, σ. 26.

(8) ΕΕ L 305 της 8.11.1997, σ. 31.

(9) ΕΕ C 172 της 18.6.1999, σ. 1.

(10) ΕΕ L 184 της 17.7.1999, σ. 23.

5. Απόφαση αριθ. 1855/2006/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006 , σχετικά με τη θέσπιση του προγράμματος Πολιτισμός (2007-2013)

Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 372 της 27/12/2006 σ. 0001 - 0011

Απόφαση αριθ. 1855/2006/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τη θέσπιση του προγράμματος Πολιτισμός (2007-2013)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ιδίως το άρθρο 151, παράγραφος 5, πρώτη περίπτωση,

έχοντας υπόψη την πρόταση της Επιτροπής,

έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών [1],
Αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251 της Συνθήκης [2],
Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Είναι αναγκαίο να δοθεί ώθηση στη συνεργασία και στις πολιτιστικές ανταλλαγές, ώστε να γίνεται σεβαστή και να προωθείται η ποικιλομορφία των πολιτισμών και των γλωσσών στην Ευρώπη και οι ευρωπαίοι πολίτες να βελτιώσουν τη γνώση τους σχετικά με τους διαφορετικούς από τον πολιτισμό της χώρας τους πολιτισμούς της Ευρώπης, ταυτόχρονα δε να συνειδητοποιήσουν καλύτερα την κοινή τους ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά. Η προώθηση της πολιτιστικής και γλωσσικής συνεργασίας και ποικιλομορφίας συμβάλλει ώστε η ευρωπαϊκή ιθαγένεια να καταστεί απτή πραγματικότητα με την ενθάρρυνση της άμεσης συμμετοχής των ευρωπαίων πολιτών στη διαδικασία ολοκλήρωσης.

(2) Η ενεργός πολιτιστική πολιτική που αποσκοπεί στη διατήρηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής ποικιλομορφίας και στην προώθηση των κοινών πολιτιστικών στοιχείων και της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της εξωτερικής εικόνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(3) Η πλήρης υποστήριξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης από τους πολίτες και η συμμετοχή τους σε αυτήν προϋποθέτει ότι θα αναδεικνύονται περισσότερο οι κοινές τους πολιτιστικές αξίες και ρίζες ως βασικό στοιχείο της ταυτότητάς τους και της συμμετοχής τους σε κοινωνία θεμελιωμένη στην ελευθερία, την ισότητα, τη δημοκρατία, το σεβασμό της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας του ανθρώπου, την ανεκτικότητα και την αλληλεγγύη, σεβόμενη πλήρως το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(4) Είναι ουσιώδες ο πολιτιστικός τομέας να συμβάλλει και να συμμετέχει στις ευρύτερες ευρωπαϊκές πολιτικές εξελίξεις. Ο πολιτιστικός τομέας αποτελεί σημαντικό εργοδότη και επιπλέον υπάρχει σαφής σχέση μεταξύ των επενδύσεων στον πολιτιστικό τομέα και της οικονομικής ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, είναι σημαντική η ενίσχυση των πολιτιστικών πολιτικών σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατά συνέπεια, η θέση των επιχειρήσεων του πολιτιστικού κλάδου στις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Λισσαβόνας θα πρέπει να ενισχυθεί, δεδομένου ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις συμβάλλουν διαρκώς περισσότερο στην ευρωπαϊκή οικονομία.

(5) Είναι επίσης αναγκαίο να δοθεί ώθηση στην ενεργό άσκηση της ιδιότητας του πολίτη και να ενισχυθεί η καταπολέμηση του αποκλεισμού σε όλες τις μορφές του, συμπεριλαμβανομένων του ρατσισμού και της ξеноφοβίας. Η βελτίωση της πρόσβασης του ευρύτερου δυνατού κοινού στον πολιτισμό μπορεί να αποτελέσει μέσο για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

(6) Το άρθρο 3 της Συνθήκης ορίζει ότι, για όλες τις δραστηριότητες που σημειώνονται σ' αυτό, η Κοινότητα προσπαθεί να εξαλειφθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

(7) Τα πολιτιστικά προγράμματα "Καλειδοσκόπιο", "Ariane", "Raphaël" και "Πολιτισμός 2000", που θεσπίστηκαν αντίστοιχα με τις αποφάσεις αριθ. 719/96/EK [3], 2085/97/EK [4], 2228/97/EK [5] και 508/2000/EK [6], αποτέλεσαν θετικά βήματα για την υλοποίηση της κοινοτικής δράσης στον πολιτιστικό τομέα. Με τον τρόπο αυτό, αποκτήθηκε σημαντική εμπειρία, ιδίως χάρη στην αξιολόγηση των προαναφερόμενων πολιτιστικών προγραμμάτων. Η πολιτιστική δράση της Κοινότητας πρέπει να εξορθολογισθεί και να ενισχυθεί με βάση τα πορίσματα των αξιολογήσεων αυτών, τα αποτελέσματα της διαβούλευσης με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και τις πρόσφατες εργασίες των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Είναι, κατά συνέπεια, σκόπιμο να θεσπισθεί σχετικό πρόγραμμα.

(8) Τα ίδια τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα αναφέρθηκαν σε πολλές περιπτώσεις σε θέματα που αφορούν την κοινοτική πολιτιστική δράση και τις προκλήσεις της πολιτιστικής συνεργασίας: συγκεκριμένα, το Συμβούλιο, με τα ψηφίσματα της 25ης Ιουνίου 2002 για ένα νέο πρόγραμμα εργασιών όσον αφορά την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα του πολιτισμού [7] και της 19ης Δεκεμβρίου 2002 για την εφαρμογή του προγράμματος εργασιών όσον αφορά την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα του πολιτισμού [8], το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τα ψηφίσματα της 5ης Σεπτεμβρίου 2001 για την πολιτιστική συνεργασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση [9], της 28ης Φεβρουαρίου 2002 για την εφαρμογή του προγράμματος "Πολιτισμός 2000" [10], της 22ας Οκτωβρίου 2002 για τη σπουδαιότητα και

το δυναμισμό του θεάτρου και των τεχνών του θεάματος στη διευρυμένη Ευρώπη [11] και της 4ης Σεπτεμβρίου 2003 για τις επιχειρήσεις του πολιτιστικού κλάδου [12], καθώς και η Επιτροπή των Περιφερειών, με τη γνωμοδότηση της 9ης Οκτωβρίου 2003 για την παράταση του προγράμματος "Πολιτισμός 2000".

(9) Το Συμβούλιο τόνισε με τα προαναφερθέντα ψηφίσματά του την ανάγκη να υιοθετηθεί, σε κοινοτικό επίπεδο, συνεκτικότερη προσέγγιση όσον αφορά τον πολιτισμό καθώς και το γεγονός ότι η ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία αποτελεί βασική και καθοριστική έννοια στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον πολιτιστικό τομέα, αλλά και γενική προϋπόθεση για τις κοινοτικές δράσεις στον τομέα του πολιτισμού.

(10) Για να υλοποιηθεί αυτός ο κοινός πολιτιστικός χώρος των λαών της Ευρώπης, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν η διακρατική κινητικότητα των πολιτιστικών παραγόντων και η διακρατική κυκλοφορία των καλλιτεχνικών και των πολιτιστικών έργων και προϊόντων και να ενισχυθούν ο πολιτιστικός διάλογος και οι πολιτιστικές ανταλλαγές.

(11) Το Συμβούλιο, με τα συμπεράσματα της 16ης Νοεμβρίου 2004 σχετικά με το πρόγραμμα εργασίας στον πολιτιστικό τομέα (2005-2006), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με το ψήφισμα της 4ης Σεπτεμβρίου 2003 για τις επιχειρήσεις του πολιτιστικού κλάδου, και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, με την γνωμοδότηση της 28ης Ιανουαρίου 2004 σχετικά με τις επιχειρήσεις του πολιτιστικού κλάδου στην Ευρώπη, διατύπωσαν τις απόψεις τους όσον αφορά την ανάγκη να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη τα ειδικά οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των μη οπτικοακουστικών επιχειρήσεων του πολιτιστικού κλάδου. Επιπλέον, στο νέο πρόγραμμα θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι προπαρασκευαστικές ενέργειες συνεργασίας στον πολιτιστικό τομέα που προωθήθηκαν μεταξύ 2002 και 2004.

(12) Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να προωθηθεί αυξημένη συνεργασία των πολιτιστικών φορέων, ώστε να ενθαρρυνθούν να διαμορφώσουν σχέδια πολυετούς συνεργασίας που θα καταστήσουν δυνατή την από κοινού ανάπτυξη δραστηριοτήτων, τη στήριξη μέτρων που προσανατολίζονται περισσότερο προς το αποτέλεσμα και έχουν πραγματική ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία, τη στήριξη συμβολικών πολιτιστικών εκδηλώσεων, την ενίσχυση ευρωπαϊκών οργανισμών πολιτιστικής συνεργασίας και την ενθάρρυνση των εργασιών ανάλυσης σχετικά με επιλεγμένα θέματα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος καθώς και της συλλογής και διάδοσης πληροφοριών και δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην αύξηση στο μέγιστο της επίδρασης των σχεδίων στον τομέα της ευρωπαϊκής πολιτιστικής συνεργασίας και της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής πολιτιστικής πολιτικής.

(13) Σύμφωνα με την απόφαση αριθ. 1622/2006/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2006, για τη θέσπιση κοινοτικής δράσης όσον αφορά την εκδήλωση "Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης" για τα έτη 2007 έως 2019 [13], η εκδήλωση αυτή, την οποία γνωρίζουν σε μεγάλο βαθμό οι Ευρωπαίοι και η οποία συμβάλλει στην ενίσχυση του αισθήματος ότι ανήκουν σε κοινό πολιτιστικό χώρο, πρέπει να λάβει σημαντική χρηματοδότηση. Στο πλαίσιο της εκδήλωσης αυτής, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη διευρωπαϊκή πολιτιστική συνεργασία.

(14) Θα πρέπει να ενισχυθεί η λειτουργία οργανισμών που συμβάλλουν στην ευρωπαϊκή πολιτιστική συνεργασία και, συνεπώς, διαδραματίζουν τον ρόλο "πρεσβευτή" του ευρωπαϊκού πολιτισμού, με βάση την εμπειρία που έχει αποκτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της απόφασης αριθ. 792/2004/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος κοινοτικής δράσης για την προώθηση των οργανισμών που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον τομέα του πολιτισμού [14].

(15) Το πρόγραμμα, σεβόμενο την αρχή της ελευθερίας έκφρασης, θα πρέπει να συμβάλει στις προσπάθειες της Ένωσης για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων.

(16) Οι χώρες που είναι υποψήφιες για προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι χώρες της ΕΖΕΣ, μέλη της συμφωνίας του ΕΟΧ, θα πρέπει να έχουν την αναγνωρισμένη δυνατότητα να συμμετέχουν στα κοινοτικά προγράμματα βάσει των συμφωνιών που έχουν συναφθεί με τις χώρες αυτές.

- (17) Κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης, στις 19 και 20 Ιουνίου 2003, εγκρίθηκε το "Θεματολόγιο της Θεσσαλονίκης για τα Δυτικά Βαλκάνια: Πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση", με το οποίο προβλέπεται η δυνατότητα συμμετοχής στα κοινοτικά προγράμματα των χωρών που βρίσκονται σε διαδικασία σταθεροποίησης και σύνδεσης με βάση συμφωνίες-πλαίσια που θα υπογραφούν μεταξύ της Κοινότητας και των χωρών αυτών. Οι χώρες αυτές θα πρέπει να μπορούν, εάν το επιθυμούν, σε συνάρτηση με τους δημοσιονομικούς υπολογισμούς ή τις πολιτικές προτεραιότητες, να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα ή να έχουν πιο περιορισμένη μέθοδο συνεργασίας με βάση πρόσθετα κονδύλια και συγκεκριμένες διαδικασίες που θα συμφωνηθούν μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών.
- (18) Το πρόγραμμα θα πρέπει επίσης να δίνει τη δυνατότητα συνεργασίας με τρίτες χώρες που έχουν υπογράψει συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα που περιλαμβάνουν πολιτιστικό σκέλος, σύμφωνα με διαδικασίες που θα πρέπει να καθορισθούν.
- (19) Είναι απαραίτητο, για να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία της κοινοτικής δράσης, να διασφαλισθεί η συνοχή και συμπληρωματικότητα των δράσεων της παρούσας απόφασης και άλλων σχετικών κοινοτικών πολιτικών, δράσεων και μέσων, σύμφωνα με το άρθρο 151, παράγραφος 4, της Συνθήκης. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη διασύνδεση των κοινοτικών μέτρων στους τομείς του πολιτισμού και της εκπαίδευσης και στις δράσεις για την προώθηση των ανταλλαγών βέλτιστων πρακτικών και της στενότερης συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- (20) Όσον αφορά την εφαρμογή της κοινοτικής στήριξης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο ιδιάζων χαρακτήρας του πολιτιστικού τομέα στην Ευρώπη και ιδίως να απλουστευθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι διοικητικές και χρηματοδοτικές διαδικασίες και να προσαρμοσθούν στους επιδιωκόμενους στόχους καθώς και στις πρακτικές και τις εξελίξεις του πολιτιστικού τομέα.
- (21) Η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τα πολιτιστικά σημεία επαφής θα πρέπει να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή μικρότερων φορέων στα σχέδια πολυετούς συνεργασίας καθώς και την οργάνωση δραστηριοτήτων που θα συγκεντρώνουν δυνητικούς εταίρους του σχεδίου.
- (22) Το πρόγραμμα θα πρέπει να συγκεντρώνει τα ειδικά προσόντα και την εμπειρία των πολιτιστικών φορέων ανά την Ευρώπη. Ανάλογα με την περίπτωση, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση χαμηλών ποσοστών συμμετοχής των πολιτιστικών φορέων οποιουδήποτε κράτους μέλους ή συμμετέχουσας χώρας.
- (23) Θα πρέπει να διασφαλισθεί, στο πλαίσιο της συνεργασίας Επιτροπής και κρατών μελών, η συνεχής παρακολούθηση και αξιολόγηση του παρόντος προγράμματος, ώστε να γίνονται οι κατάλληλες προσαρμογές, ιδίως στις προτεραιότητες εφαρμογής των μέτρων. Η αξιολόγηση θα περιλαμβάνει εξωτερική αξιολόγηση που θα διεξάγουν ανεξάρτητοι και αμερόληπτοι οργανισμοί.
- (24) Οι διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος θα πρέπει να χρησιμοποιούν συγκεκριμένους, μετρήσιμους, επιτεύξιμους, συναφείς και χρονικά καθορισμένους στόχους και δείκτες.
- (25) Θα πρέπει να εφαρμοσθούν κατάλληλα μέτρα έτσι ώστε να αποφεύγονται παρατυπίες και απάτες και να ανακτώνται τα κεφάλαια που έχουν απολεσθεί, καταβληθεί ή χρησιμοποιηθεί παράνομα.
- (26) Είναι σκόπιμο να θεσπισθεί ενιαίο μέσο χρηματοδότησης και προγραμματισμού για την πολιτιστική συνεργασία, με τον τίτλο "πρόγραμμα Πολιτισμός", για το χρονικό διάστημα από 1ης Ιανουαρίου 2007 έως την 31η Δεκεμβρίου 2013.
- (27) Η παρούσα απόφαση καθορίζει για τη συνολική διάρκεια του προγράμματος το χρηματοδοτικό κονδύλιο που αποτελεί, για την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή, προνομιακή αναφορά κατά την ετήσια διαδικασία του προϋπολογισμού, κατά την έννοια του σημείου 37 της διοργανικής συμφωνίας της 17ης Μαΐου 2006 μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, για δημοσιονομική πειθαρχία και χρηστή δημοσιονομική διαχείριση [15].
- (28) Τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης θεσπίζονται σύμφωνα με την απόφαση 1999/468/EK του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή [16].

(29) Τα αναγκαία μέτρα για την χρηματοδοτική υλοποίηση της παρούσας απόφασης θεσπίζονται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στον γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [17] ("δημοσιονομικός κανονισμός") και με τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2342/2002 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 2002, για τη θέσπιση των κανόνων εφαρμογής του κανονισμού αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου [18].

(30) Η κοινοτική δράση είναι συμπληρωματική προς τις εθνικές ή περιφερειακές δράσεις που εκτελούνται στον τομέα της πολιτιστικής συνεργασίας. Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας απόφασης δηλαδή η ενίσχυση του ευρωπαϊκού πολιτιστικού χώρου με βάση την κοινή μας πολιτιστική κληρονομιά (διακρατική κινητικότητα των πολιτιστικών φορέων στην Ευρώπη, διακρατική κυκλοφορία των έργων τέχνης και των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών προϊόντων καθώς και διαπολιτισμικός διάλογος) δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθούν ικανοποιητικά από τα κράτη μέλη λόγω του διακρατικού χαρακτήρα τους και μπορούν συνεπώς ως εκ της κλίμακος ή των επιπτώσεων της δράσης να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να λάβει μέτρα βάσει της αρχής της επικουρικότητας του άρθρου 5 της Συνθήκης. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας του ίδιου άρθρου, η απόφαση αυτή δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων.

(31) Απαιτούνται μεταβατικές διατάξεις, προκειμένου να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη μετάβαση μεταξύ, αφενός, των προγραμμάτων που θεσπίζονται με τις αποφάσεις αριθ. 508/2000/ΕΚ και αριθ. 792/2004/ΕΚ και, αφετέρου, του προγράμματος που θεσπίζεται με την παρούσα απόφαση,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ:

Άρθρο 1

Θέσπιση και διάρκεια

1. Η παρούσα απόφαση θεσπίζει το πρόγραμμα Πολιτισμός, ενιαίο πολυετές πρόγραμμα για κοινοτικά μέτρα στον τομέα του πολιτισμού, ανοικτό σε όλους τους πολιτιστικούς τομείς και όλες τις κατηγορίες πολιτιστικών φορέων (στο εξής: "πρόγραμμα").
2. Το πρόγραμμα εφαρμόζεται από 1ης Ιανουαρίου 2007 έως την 31η Δεκεμβρίου 2013.

Άρθρο 2

Προϋπολογισμός του προγράμματος

1. Το χρηματοδοτικό κονδύλιο για την εφαρμογή του παρόντος προγράμματος, για την περίοδο που προβλέπει το άρθρο 1, καθορίζεται σε 400 εκατομμύρια EUR.
2. Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίνονται από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή εντός του ορίου του δημοσιονομικού πλαισίου.

Άρθρο 3

Στόχοι

1. Ο γενικός στόχος του προγράμματος είναι η ανάδειξη του πολιτιστικού χώρου ο οποίος είναι κοινός για τους Ευρωπαίους και βασίζεται στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά, μέσω της ανάπτυξης της πολιτιστικής συνεργασίας των δημιουργών, των πολιτιστικών παραγόντων και των πολιτιστικών οργανισμών, στις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, με σκοπό να ενθαρρύνει τη δημιουργία ευρωπαϊκής ιθαγένειας. Το πρόγραμμα είναι ανοικτό στη συμμετοχή μη οπτικοακουστικών επιχειρήσεων του πολιτιστικού κλάδου και ειδικότερα μικρών επιχειρήσεων, εφόσον οι εν λόγω επιχειρήσεις ενεργούν ως μη κερδοσκοπικές με πολιτιστικό προσανατολισμό.
2. Οι επιμέρους στόχοι του προγράμματος είναι:
 - α) η προώθηση της διακρατικής κινητικότητας των εργαζομένων στον πολιτιστικό τομέα,
 - β) η ενθάρρυνση της διακρατικής κυκλοφορίας των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών έργων και προϊόντων,
 - γ) η ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Άρθρο 4

Πεδία δράσης

1. Οι στόχοι του προγράμματος επιτυγχάνονται με την εφαρμογή των εξής μέτρων, όπως περιγράφονται στο παράρτημα:

α) στήριξη πολιτιστικών δράσεων:

- πολυετή προγράμματα συνεργασίας
- μέτρα συνεργασίας
- ειδικές δράσεις

β) στήριξη οργανισμών που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον πολιτιστικό τομέα:

γ) στήριξη της ανάλυσης, της συλλογής και της διάδοσης πληροφοριών και των δραστηριοτήτων αύξησης στο μέγιστο της επίδρασης των σχεδίων στον τομέα της ευρωπαϊκής πολιτιστικής συνεργασίας και της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής πολιτισμικής πολιτικής.

2. Τα μέτρα αυτά εκτελούνται σύμφωνα με τις διατάξεις που εκτίθενται στο παράρτημα.

Άρθρο 5

Διατάξεις σχετικά με τις τρίτες χώρες

1. Το πρόγραμμα είναι ανοιχτό στη συμμετοχή των εξής χωρών:

- α) χώρες της ΕΖΕΣ που είναι μέλη του ΕΟΧ, σύμφωνα με τις διατάξεις της συμφωνίας ΕΟΧ,
- β) υποψήφιες χώρες που επωφελούνται προενταξιακής στρατηγικής για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τους γενικούς όρους και διαδικασίες συμμετοχής των χωρών αυτών στα κοινοτικά προγράμματα, που καθορίζονται στις συμφωνίες-πλαίσιο,
- γ) χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, σύμφωνα με τις διαδικασίες που καθορίζονται με τις χώρες αυτές βάσει των συμφωνιών-πλαισίων για τη συμμετοχή τους σε κοινοτικά προγράμματα.

Οι χώρες περί των οποίων η παρούσα παράγραφος, εφόσον πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις και έχουν καταβληθεί συμπληρωματικές πιστώσεις, συμμετέχουν πλήρως στο πρόγραμμα.

2. Το πρόγραμμα είναι επίσης ανοιχτό στη συνεργασία με άλλες τρίτες χώρες οι οποίες έχουν συνάψει με την Κοινότητα συμφωνίες σύνδεσης ή συνεργασίας που περιλαμβάνουν πολιτιστικές ρήτρες, βάσει πρόσθετων πιστώσεων και σύμφωνα με συγκεκριμένες διαδικασίες που πρόκειται να συμφωνηθούν.

Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων περί των οποίων η παράγραφος 1, στοιχείο γ), οι οποίες δεν επιθυμούν να συμμετέχουν πλήρως στο πρόγραμμα, μπορούν να συνεργάζονται με το πρόγραμμα υπό τους όρους της παρούσας παραγράφου.

Άρθρο 6

Συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς

Το πρόγραμμα επιτρέπει τη συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς αρμοδίους στον τομέα του πολιτισμού, όπως η UNESCO ή το Συμβούλιο της Ευρώπης, σε βάση κοινής συμβολής και τηρουμένων των κανόνων λειτουργίας κάθε οργάνου ή οργανισμού, για την υλοποίηση των μέτρων του άρθρου 4.

Άρθρο 7

Συμπληρωματικότητα με άλλα κοινοτικά προγράμματα

Η Επιτροπή εξασφαλίζει τη σύνδεση μεταξύ του προγράμματος και άλλων κοινοτικών προγραμμάτων, ιδίως όσων σχετίζονται με τα Διαρθρωτικά Ταμεία και όσων εμπίπτουν στους τομείς της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης, της έρευνας, της κοινωνίας της πληροφορίας, της ιδιότητας του πολίτη, της νεολαίας, του αθλητισμού, των γλωσσών, της κοινωνικής ένταξης, των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ και της καταπολέμησης των κάθε είδους διακρίσεων.

Άρθρο 8

Εφαρμογή

1. Η Επιτροπή εξασφαλίζει την εφαρμογή των κοινοτικών δράσεων του παρόντος προγράμματος, σύμφωνα με το παράρτημα.

2. Τα εξής μέτρα θεσπίζονται με τη διαδικασία του άρθρου 9, παράγραφος 2:

- α) ετήσιο πρόγραμμα εργασιών, περιλαμβανομένων των προτεραιοτήτων, των κριτηρίων και των διαδικασιών επιλογής,
- β) ετήσιος προϋπολογισμός και κατανομή των κονδυλίων μεταξύ των διαφόρων δράσεων του προγράμματος,

- γ) διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος,
δ) χρηματοδοτική στήριξη που θα παράσχει η Κοινότητα στο πλαίσιο του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α), πρώτη περίπτωση: ποσά, διάρκεια, κατανομή και δικαιούχοι.
3. Όλα τα άλλα μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης θεσπίζονται με τη διαδικασία του άρθρου 9, παράγραφος 3.

Άρθρο 9

Επιτροπή

1. Η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή.
2. Στις περιπτώσεις που γίνεται παραπομπή στην παρούσα παράγραφο εφαρμόζονται τα άρθρα 4 και 7 της απόφασης 1999/468/EK, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 8 αυτής. Η προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 3, της απόφασης 1999/468/EK ορίζεται δίμηνη.
3. Στις περιπτώσεις που γίνεται παραπομπή στην παρούσα παράγραφο, εφαρμόζονται τα άρθρα 3 και 7 της απόφασης 1999/468/EK, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 8 αυτής.
4. Η επιτροπή θεσπίζει τον εσωτερικό κανονισμό της.

Άρθρο 10

Πολιτιστικά σημεία επαφής

1. Τα πολιτιστικά σημεία επαφής, κατά την έννοια του σημείου I.3.1 του παραρτήματος, δρουν ως εκτελεστικοί φορείς για τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με το πρόγραμμα σε εθνικό επίπεδο, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 54, παράγραφος 2, στοιχείο γ), και του άρθρου 3 του δημοσιονομικού κανονισμού.
2. Τα πολιτιστικά σημεία επαφής πληρούν τα ακόλουθα κριτήρια:
 - α) διαθέτουν επαρκές προσωπικό με κατάλληλα επαγγελματικά και γλωσσικά προσόντα για εργασία σε περιβάλλον διεθνούς συνεργασίας,
 - β) διαθέτουν κατάλληλη υποδομή, ιδίως όσον αφορά τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών,
 - γ) εργάζονται σε διοικητικό πλαίσιο που τους δίνει τη δυνατότητα να εκτελούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους και αποφεύγουν κάθε σύγκρουση συμφερόντων.

Άρθρο 11

Δημοσιονομικές διατάξεις

1. Οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις λαμβάνουν τη μορφή επιχορηγήσεων σε νομικά πρόσωπα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δυνατόν να δοθούν επιχορηγήσεις και σε φυσικά πρόσωπα κατ' εφαρμογή του άρθρου 114, παράγραφος 1, του δημοσιονομικού κανονισμού. Η Επιτροπή μπορεί επίσης να απονέμει βραβεία σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα για δράσεις ή σχέδια που υλοποιούνται στο πλαίσιο του προγράμματος. Ανάλογα με την φύση της δράσης, μπορούν να επιτραπούν κατ' αποκοπήν χρηματοδοτήσεις και/ή κοστολόγηση ανά μονάδα.
2. Η Επιτροπή δύναται, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των δικαιούχων και τη φύση των δράσεων, να τους απαλλάξει από την επαλήθευση των ικανοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων που είναι απαραίτητα για να φέρουν εις πέρας την προτεινόμενη δράση ή πρόγραμμα εργασίας.
3. Οι ειδικές δραστηριότητες των ευρωπαϊκών πολιτιστικών πρωτευουσών που ορίζονται σύμφωνα με την απόφαση αριθ. 1419/1999/EK δύνανται να επιχορηγούνται ή να επιβραβεύονται.

Άρθρο 12

Συμβολή του προγράμματος σε άλλους κοινοτικούς στόχους

Το πρόγραμμα συμβάλλει στην ενίσχυση των οριζόντιων στόχων της Κοινότητας, με την :

- α) προώθηση της θεμελιώδους αρχής της ελευθερίας έκφρασης,
 - β) ευρύτερη συνειδητοποίηση της σημασίας που έχει η συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη,
 - γ) προσπάθεια προώθησης της αμοιβαίας κατανόησης και ανεκτικότητας στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
 - δ) συμβολή στην εξάλειψη κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.
- Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στη συνοχή και τη συμπληρωματικότητα μεταξύ του προγράμματος και των κοινοτικών πολιτικών στον τομέα της πολιτιστικής συνεργασίας με τις τρίτες χώρες.

Άρθρο 13

Παρακολούθηση και αξιολόγηση

1. Η Επιτροπή εξασφαλίζει την τακτική παρακολούθηση του προγράμματος έναντι των στόχων του. Τα αποτελέσματα της παρακολούθησης και αξιολόγησης λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή του προγράμματος.

Η παρακολούθηση περιλαμβάνει ιδίως τη σύνταξη των εκθέσεων περί των οποίων η παράγραφος 3, στοιχεία α) και γ).

Οι ειδικοί στόχοι του προγράμματος μπορούν να αναθεωρούνται βάσει των πορισμάτων των εκθέσεων παρακολούθησης, με τη διαδικασία του άρθρου 251 της Συνθήκης.

2. Η Επιτροπή εξασφαλίζει την τακτική, εξωτερική και ανεξάρτητη αξιολόγηση του προγράμματος.

3. Η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών:

α) ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης σχετικά με τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί και για τις ποιοτικές και ποσοτικές πτυχές της εφαρμογής του παρόντος προγράμματος, το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2010,

β) ανακοίνωση σχετικά με τη συνέχεια του παρόντος προγράμματος, το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011,

γ) έκθεση εκ των υστέρων αξιολόγησης, το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2015.

Άρθρο 14

Μεταβατικές διατάξεις

Οι δράσεις που αναλαμβάνονται πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2006 με βάση τις αποφάσεις αριθ. 508/2000/EK και αριθ. 792/2004/EK συνεχίζουν να αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης έως τη λήξη τους βάσει των αποφάσεων αυτών.

Η επιτροπή του άρθρου 5 της απόφασης αριθ. 508/2000/EK αντικαθίσταται από την επιτροπή του άρθρου 9 της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 15

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την επομένη ημέρα από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στρασβούργο, της 12 Δεκεμβρίου 2006.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

J. Borrell Fontelles

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

M. Pekkari

[1] ΕΕ C 164, 5.7.2005, σ. 65.

[2] Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2005 (ΕΕ C 272Ε, 9.11.2006, σ. 233), κοινή θέση του Συμβουλίου της 18ης Ιουλίου 2006 (ΕΕ L 238 Ε, 3.10.2006, σ. 18) και θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2006 (δεν δημοσιεύθηκε ακόμα στην Επίσημη Εφημερίδα). Απόφαση του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2006—

[3] Απόφαση αριθ. 719/96/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Μαρτίου 1996, για τη θέσπιση προγράμματος στήριξης των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων με ευρωπαϊκή διάσταση (Καλειδοσκόπιο) (ΕΕ L 99, 20.4.1996, σ. 20). Απόφαση που τροποποιήθηκε τελευταία με την απόφαση αριθ. 477/1999/EK (ΕΕ L 57, 5.3.1999, σ. 2).

[4] Απόφαση αριθ. 2085/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 1997, για θέσπιση προγράμματος υποστήριξης, περιλαμβανομένης και της μετάφρασης, στον τομέα των βιβλίων και της ανάγνωσης (Ariane) (ΕΕ L 291, 24.10.1997, σ. 26). Απόφαση που τροποποιήθηκε τελευταία με την απόφαση αριθ. 476/1999/EK (ΕΕ L 57, 5.3.1999, σ. 1).

[5] Απόφαση αριθ. 2228/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 1997, για τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης στον τομέα της

πολιτιστικής κληρονομιάς (Πρόγραμμα "Raphael") (EE L 305, 8.11.1997, σ. 31). Καταργήθηκε με την απόφαση αριθ. 508/2000/EK (EE L 63, 10.3.2000, σ. 1).

[6] Απόφαση αριθ. 508/2000/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 2000, για τη θέσπιση του προγράμματος "Πολιτισμός 2000" (EE L 63, 10.3.2000, σ. 1). Απόφαση που τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 885/2004 (EE L 168, 1.5.2004, σ. 1).

[7] EE C 162, 6.7.2002, σ. 5. [8] EE C 13, 18.1.2003, σ. 5. [9] EE C 72 E, 21.3.2002, σ. 142. [10] EE C 293 E, 28.11.2002, σ. 105. [11] EE C 300 E, 11.12.2003, σ. 156. [12] EE C 76 E, 25.3.2004, σ. 459. [13] EE L 304, 3.11.2006, σ. 1. [14] EE L 138, 30.4.2004, σ. 40.

[15] EE C 139, 14.6.2006, σ. 1. [16] EE L 184, 17.7.1999, σ. 23. Απόφαση όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2006/512/EK (EE L 200, 22.7.2006, σ. 11). [17] EE L 248, 16.9.2002, σ. 1. [18] EE L 357, 31.12.2002, σ. 1. Κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1248/2006 (EE L 227, 19.8.2006, σ. 3).